Mehmet Tekin

Sovyet Sosyal-Emperyalizmi ve Kürt Meselesi

AYDINLIK
YAYINLARI

Mehmet Tekin

SOVYET SOSYAL-EMPERYALİZMİ VE KÜRT MESELESİ

Mehmet Tekin

Sovyet Sosyal-Emperyalizmi ve Kürt Meselesi

AYDINLIK
YAYINLARI

Birinci Baskı : Mart 1980

AYDINLIK
YAYINLARI
No : 77

Yönetim Yeri
Klodfarer Cad. 38/1
Divanyolu - İstanbul

Dizgi - Baskı
Özal Matbaası

İ Ç İ N D E K İ L E R

Önsöz 7

I. «Sömürge Teorisi»nin Eleştirisi 9

Köleci ve Feodal Dönemde Sömürgecilik 9

Kapitalist Sömürgecilik 10

A — Tekel Öncesi Kapitalist Sömürgecilik 10

B — Tekel Çağında Sömürgecilik (Emperyalizm Dönemi) 13

Genel Bir Sömürgecilik Düzeni Mümkün Müdür? 31

Milliyetler Meselesi 35

Kürt Milli Meselesinin Tarihi Gelişimi 39

Osmanlı Devletinin Avrupa Kapitalizminin Pazarı Haline Gelmesi ve Kürt Milli Hareketi 47

Türkiye Emperyalist Bir Ülke Midir? 53

«Sömürge Teorisi»nin Vardığı Sonuçlar ve Gerçekler 60

II. «Sömürge Teorisi» ve Denge Kawa 63

III. Rusya'ya Karşı Mücadele ve Kürt Meselesi 107

IV. Sonuç 125

ÖNSÖZ

Yakın zaman içerisinde İran'da meydana gelen olaylar Kürt meselesini yeniden güncel hale getirmiştir. İran'daki gelişmeler doğal olarak bizi de etkilemiş, Rusya'nın desteklediği ayrılıkçı Kürt akımları faaliyetlerini artırmışlardır.

Türkiye'de çeşitli revizyonist ve milliyetçi Kürt akımları «sömürge teorisi»ni savunmakta ve bu teoriyi ayrılıkçılığa temel yapmaktadırlar. Ancak «sömürge teorisi»ni Denge Kawa gibi Marksizm kılıfı altında savunmaya çalışanlar da vardır. Denge Kawa'nın revizyonist ve milliyetçi akımlara benzer tutum içinde olması «sömürge teorisi»nden kaynaklanmaktadır.

Hangi kılıf altına sokulursa sokulsun, «sömürge teorisi»nin, Marksizm ile revizyonizm arasında bir ayrım çizgisi oluşturduğu kararlamaz. Bu ayrım çizgisini berrak hale getirmeyi önemli bir görev olarak görmekteyiz. Bu görevin yerine getirilmesi aynı zamanda Rusya'nın Türkiye üzerindeki emellerine de set çekecektir.

Yayınevimiz işte bu nedenle, elinizdeki kitabı yayınlamaktadır. Kitap üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde «sömürge teorisi»nin eleştirisi yapılmakta, ikinci bölümde Denge Kawa grubunun tezleri ele alınmakta, üçüncü bölümde ise Kürt meselesi Rusya'ya karşı mücadele görevi açısından değerlendirilmektedir.

AYDINLIK

I
«SÖMÜRGE TEORİSİ»NİN ELEŞTİRİSİ

1960'tan sonraki gelişmeler ülkemizde Kürt milliyetçisi bir cereyan yarattı. «Sömürge teorisi» milliyetçiliğin geliştiği bu şartlarda ortaya çıktı. Bu teoriye göre Türkiye, emperyalist bir ülkedir ve Kürdistan'ı sömürgeleştirmiştir. Milliyetlerin ayrı örgütlenmesini ve ayrı mücadelesini savunan bu teoriyi eleştirmek önem kazanmaktadır.

Lenin ve Stalin, milli meselenin somut tarihi biçimleri arasında milliyetler meselesiyle sömürgeler meselesinden söz ederler. Biz bu iki tür meselenin tarihi olarak ortaya çıkışlarını, gelişimlerini ve bugünkü durumlarını ele alıp inceleyeceğiz.

Sömürge meselesinden başlayalım.

KÖLECİ VE FEODAL DÖNEMDE SÖMÜRGECİLİK

Köleci ve feodal dönemlerin sömürgeciliklerinin en önemli özelliği nüfus yerleştirme yoluyla koloniler yaratmaktı. Kolonyalizm, sömürgeciliğin kelime karşılığıdır. Kolonileştirme nedir? İşgalci kuvvetlerin işgal edilen topraklara yerleşmesi, yerli halkı köleleştirmesi, yok etmesi ya da verimsiz veya dağlık alanlara sürmesi, ülkenin en verimli topraklarına, madenlerine ve diğer kaynaklarına el koymasıdır.

Köleci ve feodal dönemlerde daha ileri gelişme düzeyine sahip toplumlar, daha geri toplumların yaşadığı yer-

lerde bu amaçla koloniler kuruyorlardı. Aynı gelişme düzeyine sahip toplumlar içinde de, daha güçlü olanlar, diğerleri üzerinde sömürgecilik uygulayabiliyorlardı. Eski Romalılar, Fenikeliler bu şekilde sömürge imparatorlukları kurmuşlardı.

KAPİTALİST SÖMÜRGECİLİK

Kapitalist sömürgeciliği incelerken belli başlı iki dönemi birbirinden ayırmalıyız. Tekel öncesi kapitalist sömürgecilik ve tekel döneminin sömürgeciliği. Bu iki dönemin sömürgeciliği arasında esasta birtakım farklar vardır.

A — TEKEL ÖNCESİ KAPİTALİST SÖMÜRGECİLİK

Batı Avrupa 14. ve 15. yüzyıllardan itibaren kapitalist gelişme sürecine girdi. Feodal toplumun bağrında, kapitalist toplumun çeşitli unsurları filizlenmeye başlıyordu. Bunların içinde en önemlisi, bir ticaret burjuvazisinin doğmakta olmasıydı. Bu şekilde başlayan kapitalist gelişme, dış pazar ihtiyacını da beraberinde getirdi. Keşifler bu ihtiyaç sonucu ortaya çıktı. Denizaşırı topraklar, Amerika ve Hindistan'a giden yollar keşfedildi. Keşfedilen yeni yerler sömürgeleştirildi. Sömürgeler bu dönemde sermaye birikiminin ilk kaynakları ödevini gördüler. Ticaret burjuvazisi bu şekilde palazlanmaya başladı. Sömürgelerin yağma ve talan edilmesiyle meydana gelen sermaye birikimi, Batı Avrupa'da kapitalist üretimi geliştirdi.

Ticaret, bu dönemdeki kapitalist gelişmenin en önemli unsuruydu. Bundan dolayı, dünyanın en büyük deniz filolarına sahip olan Portekiz, İspanya ve Hollanda, sömürgecilikte de en büyük ülkeler oldular. Bu dönemle birlikte başlayan sömürgecilik, günümüz sömürgeciliğinin tarihi temelidir. Kapitalizm geliştikçe, sömürgecilik de buna

bağlı olarak gelişti. Sömürgecilik, kapitalist gelişmenin önemli bir unsuru oldu.

Kapitalist gelişme, Batı Avrupa'da **manüfaktür** üretimini doğurdu. Kapitalizmin çeşitli unsurları, daha açık bir biçimde kendilerini göstermeye başladılar. İngiltere, manüfaktür döneminde; sömürgecilik siyaseti, kamu borçlanmaları, modern vergi anlayışı ve sanayinin himaye edilmesi şeklinde özetleyebileceğimiz kapitalizmin gelişimini sağlayan temel etkenleri birleştirebildi. Bu yüzden kapitalist gelişme bakımından rakiplerini geride bıraktı. Kapitalist gelişme bakımından önde olan İngiltere'nin, sömürgecilikte de en büyük ülke olması kaçınılmazdı.

Manüfaktür üretimi, dış pazar talebini daha da artırdı. Manüfaktür ürünleri, sömürge pazarlarının önemini artırıyordu. Sömürgeler üzerindeki rekabet bundan dolayı gittikçe şiddetlendi. İngiltere-İspanya ve İngiltere-Fransa arasındaki sömürgecilik rekabeti savaşlara yol açtı. Bu savaşlar sonunda İngiltere sömürgecilikte kesin tekelini kurdu.

Sömürgeler bu dönemde büyük sürüm alanları olarak önem kazandılar. Ticaret halen birinci dereceden rol oynuyordu. Bu bakımdan sömürgecilikte önde olmak, ticaret ve denizcilikte önde olmak demekti.

Kapitalist gelişme, 18. yüzyıldan itibaren **sanayi kapitalizmi** dönemini açtı. Bu dönemde, sömürgecilikte görülen en belli başlı özellik, sömürgelerin Avrupa'da gelişen kapitalizmin hammadde kaynakları olarak önem kazanmalarıydı. Manüfaktür döneminde sömürgeler, esas olarak hammaddesi de Avrupa'da elde edilen mamul maddelerin sürüm alanlarıydılar. Sanayi kapitalizmi döneminde ise buhar gücü ve makina Avrupa'yı atölye, sömürgeleri ise hammadde ambarı yaptı. Dünyanın kazandığı bu yeni görünümü Marks şöyle açıklamaktadır

> «Böylece, başlıca modern endüstri merkezlerinin ihtiyaç ve çıkarlarına uygun yeni bir uluslararası işbölümü doğar; dünyanın bir kısmı, esas itibarıyla en-

düstriyel üretim alanı olarak kalan diğer kısmına hammadde sağlamak üzere, esas itibarıyla tarımsal üretim yapan bir alan haline çevrilir.»[1]

Amerika'nın keşfiyle tek bir dünya pazarının temelleri atılmıştı. Sanayi kapitalizmi döneminde bu gittikçe pekişen bir durum arzediyordu. Burjuvazi bu şekilde eski milli ekonomileri yıktı. Bütün dünyanın üretimine ve tüketimine evrensel bir karakter kazandırdı. Tek bir dünya ekonomisinin gelişmesi, sömürgeciliğe yeni boyutlar kazandırdı.

Sömürgeciler, sömürgeleri mümkün olduğu kadar verimli hammadde kaynakları haline getirmek amacıyla yatırımlar yapmaya başladılar. Demiryollarının inşası ve kapitalist sömürünün gerektirdiği diğer yatırımlar, sömürgelerde kapitalist ilişkilerin doğmasına yol açtı. Bu şekilde sömürgelerdeki ve diğer yerlerdeki eski ekonomiler yıkıldı.

Bu dönemin belirleyici özelliği sanayi üstünlüğü idi. Sanayide en ileri milletler sömürgecilikte de en ileriydiler.

Şimdiye kadar söylediklerimizi özetlersek

Günümüz sömürgeciliği, Avrupa'da doğan ve gelişen kapitalizmin ihtiyacı sonucu ortaya çıktı. Sömürgeler, bir zaman esas olarak sermaye birikimine hizmet eden yağma alanlarıydılar. Daha sonra, esas olarak manüfaktür üretiminin sürüm alanları oldular. En son sanayi kapitalizmi döneminde ise, Avrupa atölyesinin hammadde deposu ve mamul madde pazarı haline geldiler. Avrupa'da gelişen kapitalizmin ihtiyaçlarına göre çeşitli biçimler aldılar ama öz hep aynı kaldı.

Bundan çıkan sonuç nedir? Bundan çıkan sonuç, kapitalizmin sömürgeciliğinde ilk şartın, dış pazar ihtiyacı duyacak bağımsız bir kapitalist gelişmenin var olması gerektiğidir. Türkiye'nin sömürgeci olduğunu savunanlar bu şartı bir kenara atmaktadırlar.

---

1 Marks, **Kapital,** Birinci Cilt, İkinci Kitap, s. 129.

Burada Lenin'in sömürgelerle ilgili bir tanımlamasını belirtmek yerinde olacaktır :

> «...Kapitalist sanayinin hızla geliştiği bütün ülkeler çok geçmeden kendilerine sömürgeler bulmak zorundadırlar. Bu sömürgeler sanayisi az gelişmiş, az çok pederşahi bir hayat düzenini hâlâ sürdüren, mamul eşya pazarı yerine geçebilecek ve büyük kârlara kaynak olabilecek ülkelerdir.»[2]

B — TEKEL ÇAĞINDA SÖMÜRGECİLİK (EMPERYALİZM DÖNEMİ)

Sanayinin olağanüstü gelişmesi ve üretimin gitgide daha büyük işletmeler içinde son derece hızlı merkezileşmesi, aynı şekilde sermayenin daha hızlı bir şekilde tek elde yoğunlaşması, kapitalizmin en belirleyici özelliklerinden biridir. Batı Avrupa'da bu şekilde olan gelişim, tekelci kapitalizmi doğurdu. Tekelci kapitalizme geçişle birlikte sömürge edinme yolunda harcanan çabaların büyük bir hız kazandığını görüyoruz. 19. yüzyılın son kırk yılında, özellikle son yirmi yılında olan sömürge fetihleri, daha önceki dönemlerle kıyaslanmayacak ölçüdedir. Sömürgeler için verilen mücadeleler daha şiddetlidir. Bu durumun nedenlerini kavrayabilmek için tekelci kapitalizmi incelemek gerekir.

Emperyalizm sömürgeciliğe yeni boyutlar kazandırdı. Batı Avrupa ülkelerini eskiden sömürge edinmeye iten etkenlere bazı yeni etkenler ekledi. Bu etkenlerden dolayı Lenin, tekel öncesi kapitalizmin sömürgeciliği ile emperyalizm döneminin sömürgeciliği arasında **esasta** birtakım farklar olduğunu söylemektedir.

Emperyalizmle beraber sömürgecilik siyaseti, şimdiye kadar tarihin hiç bir döneminde görülmedik bir ölçüde sistemin bir parçası haline geldi. Bunun nedenlerini ilerde gö-

---

2 Lenin, **Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri,** Ant Yayınları, s. 22-23.

receğiz. Ama mali sermaye döneminin ve sömürgecilik siyasetinin birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğunu belirtmeliyiz. Lenin şöyle diyor :

> «Dolayısıyla dünya sömürge siyasetinin, 'kapitalizmin gelişmesindeki en son aşamaya', mali sermayeye sıkı sıkıya bağlı olduğu özel bir dönemden geçmekteyiz.»[3]

Gene Lenin, emperyalizm ile sömürgecilik arasındaki sıkı bağı bir başka yerde şöyle ifade etmektedir :

> «...Çünkü emperyalizmin iki önemli ayırdedici niteliği, yani geniş sömürgelere sahip olma ve dünya pazarında tekel sağlama durumu İngiltere'de daha 19. yüzyılın ortalarında kendisini göstermişti.»[4]

«Emperyalizmin iki temel özelliği»nden biri olan sömürgecilik siyasetini yarı-sömürge ülkelere maledenler bunun üzerinde de düşünmelidirler.

Sömürgecilik ve emperyalizm neden her zamankinden daha fazla birbirine bağlıdır? Bu meseleyi çeşitli noktalardan ele alıp açıklayalım.

1) Dünyanın Paylaşılmasının Tamamlanması Açısından Sömürgecilik

19. yüzyılın sonlarında tekelci aşamaya geçişe bağlı olarak sömürge elde etmek için verilen mücadelenin yoğunlaştığını daha önce belirtmiştik. 1900'lere gelindiğinde bütün dünya belli başlı kapitalist ülkeler arasında bölüşülmüştü. Şu veya bu şekilde mali sermayenin denetimi altına alınmayan tek bir toprak parçası kalmamıştı. Sahipsiz toprakları sömürgeleştirme süreci bitti. Bu olgu daha önceki dönemlerden farklı olarak sömürgeciliğe yeni bir özel-

---

3 Lenin, **Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm**, Aydınlık Yayınları, s. 100.

4 Lenin, **aynı eser**, s. 138.

lik kazandırdı. Eskiden herhangi bir kapitalist devletçe el konmamış bölgelere kolayca yayılabilen bir sömürge politikası sözkonusuydu. Bu durum tekel öncesi kapitalizmin sömürgeciliğinin belli başlı özelliklerinden biriydi. Emperyalizm döneminde ise tamamen paylaşılmış yeryüzü topraklarının yeniden paylaşılması esasına dayanan bir sömürge politikası sözkonusu oldu.

> «...Avrupa devletlerinin Afrika'daki sömürgeleri örneğin 1876'da olduğu gibi Afrika'nın henüz ancak onda birinden ibaretken, sömürgecilik siyaseti tekelcilik dışındaki yöntemlerle, 'serbestçe el koyma' denebilecek bir yolla gelişebiliyordu. Fakat 1900'de Afrika'nın onda dokuzu ele geçirilmiş ve bütün dünya paylaşılmıştı. Bu durumda artık kaçınılmaz olarak sömürgeler tekeli çağı ve bunun sonucunda da dünyanın paylaşılması ve yeniden paylaşılması için yapılan çok şiddetli mücadele başladı.»[5]

Bu ne demektir? Bu demektir ki artık sömürgeleri elde tutabilmek ve yeniden sömürge edinebilmek, bir güç meselesi haline gelmiştir. Çünkü dünyanın paylaşılması tamamlanmıştır. Bundan dolayı yeniden paylaşma gündeme gelmiştir. Yeniden paylaşmada güçten başka kural yoktur. İşte bundan dolayı emperyalizm döneminde eski sömürgeler ve nüfuz alanları güç esasına bağlı olarak yeniden bölüşüldü. Eskiden dünyanın henüz tamamen paylaşılmadığı şartlarda, sömürge edinebilen bazı küçük ülkeler sömürgelerini kaybetmeye başladılar. Emperyalizm çağında Lenin'in deyişi ile «'Güce kıyasla' olmayan hiç bir bölüşüm gerçekleşemez; ve güç, ekonomik gelişme süreciyle birlikte değişir durur».[6] Yani artık gücü olanın sömürgesi olabilir. Rakipleriyle mücadele edebilecek durumda olmayanlar ise sömürgelerini kaybetmeye mahkumdurlar. Bu gerçek, sömürgecilik siyasetinin, emperyalizm çağında, gücü

---

5 Lenin, **aynı eser,** s. 160-161.

6 Lenin, **Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri,** s. 147.

olan ülkelerin, hegemonyacılık yapabilecek ülkelerin tekeline girmesini doğurdu.

2) Tek Bir Dünya Ekonomisinin Oluşması Açısından Sömürgecilik

Marks, Amerika'nın keşfi, Hint ve Çin pazarlarının açılmasıyla beraber bir dünya pazarının doğduğunu çok önceden belirtmişti. Bu durum gittikçe pekişti. 1900'lerde dünyanın paylaşılmasının tamamlanması sonucu dünya pazarının oluşumu tamamlandı. Tek bir dünya ekonomisi oluştu. Tek bir dünya ekonomisinin oluşması, tekelci kapitalizmin sömürgeciliğini, tekel öncesi dönemlerin sömürgeciliğinden ayıran bir başka önemli etkendir. «Sömürge teorisi»ni öne sürenlerin temel yanılgıları, emperyalizmi, yani günümüzü kavramamış olmalarıdır. Emperyalizmin dünya çapında gerçekleştirmiş olduğu örgütlenmeyi anlamamış olmalarıdır.

> «Sermaye milletlerarası ve tekelci bir nitelik kazanmıştır. Dünya bir avuç büyük devlet arasında, yani başka milletleri soymakta, ezmekte başarı gösteren devletler arasında bölüşülmüştür. Avrupa'nın dört büyük devletinin —İngiltere, Fransa, Rusya ve Almanya— toplam nüfusu, 250 milyon ile 300 milyon arasında, toplam yüzölçümleri ise aşağı yukarı 7 milyon kilometrekaredir. Bu ülkeler, toplam nüfusu **nerdeyse 500 milyon** (494 500 000) ve yüzölçümleri 60 milyon kilometrekare, yani nerdeyse dünyanın yarısı kadar olan (dünya alanı Arktik ve Antartika bölgeleri dışında 133 milyon kilometrekare) sömürgelere sahipler.»[7]

Lenin bundan sonra Türkiye, İran, Çin gibi yarı-sömürge ülkelerin nasıl bir mali ve diplomatik bağımlılık içinde olduklarını anlatıyor. Ayrıca sermaye ihracı yoluyla yara-

---

7 Lenin, **aynı eser**, s. 145.

tılan sömürü ve çıkarları açıklıyor. Dünyanın emperyalizm tarafından nasıl bir dünya ekonomisi içinde örgütlendirildiğini bu şekilde gösterdikten sonra şunları yazıyor:

> «Kapitalizmin en ileri gelişme aşamasında, dünyanın bir milyar nüfusunun çapulu bir avuç büyük devlet arasında işte böyle örgütlenmiştir. **Kapitalist düzende bundan başka bir örgütlenmenin mümkünü yoktur.»**[8] (Altını biz çizdik)

Başında büyük emperyalist ülkelerin bulunduğu bir örgütlenme gerçekleşmektedir. Bu örgütlenmenin temelinde yatan, büyük emperyalist ülkelerin sömürgecilik siyasetidir. Bu durumda, yarı-sömürge ülkelerin sömürgecilik yapabileceği iddiası ne anlama gelmektedir? Bu, yarı-sömürge ülkelerin dünyadaki gericiliğin merkezlerinden biri olabileceği, büyük emperyalist ülkelerle rekabet ederek böyle bir örgütlenmenin başını çekebileceği anlamına gelir. Görüldüğü gibi «sömürge teorisi»ni savunanlar Lenin'in yukarıda belirttiği durumu kavramamışlardır. Onlar böylece «kapitalist düzende» emperyalizmin gerçekleştirdiği örgütlenmeden ayrı olarak, sömürgeci sömürü ve tahakküm temeline dayanan başka örgütlenmelerin de var olabileceğini kabul etmiş oluyorlar. Onlar emperyalizmin tekelci niteliğini, zordan başka bölüşüm ilkesinin olmadığını ve emperyalist dünya sisteminin ne olduğunu anlamamışlardır.

Tekel öncesi kapitalizm döneminde, tek bir dünya ekonomisinin yaratılmadığı şartlarda, başka sömürgecilik biçimleri mümkündü. Ama emperyalizm çağında bu artık mümkün değildir.

3) Tekellerin Dünya Hakimiyeti Mücadelesi Açısından Sömürgecilik

Emperyalizmin sömürgeciliğinin en belli başlı özellik-

---

8 Lenin, **aynı eser**, s. 146.

lerinden biri de, sömürgecilik siyasetinin, tekellerin dünya hakimiyeti için yürüttükleri mücadelenin bir aracı olmak gibi yeni bir hüviyet kazanmasıdır. Dünyanın paylaşılması olayının tamamlanmasının, tekeller arasındaki rekabeti kızıştırdığını daha önce belirtmiştik.

Bu neden böyledir?

> «...Çünkü rekabeti ortadan kaldırmak, siparişleri garantilemek, gerekli 'ilişkileri' kurmak, sömürge pazarında daha kolaydır ve bazen sadece bu pazarda mümkündür.»[9]

Dünya sömürgecilik tarihinde bunun sayısız örneklerini görüyoruz. Örneğin İngiltere Mısır'ı sömürgeleştirdiği için, Mısır'ın tarım alanlarının büyük çoğunluğunu pamuk ekimine ayırabiliyordu. Rusya, sömürgesi olan Türkistan'da aynı şeyi yapıyordu. Bu şekilde sömürgeci devletler, sanayileri için gerekli hammadde kaynaklarını sağlam bir şekilde el altında tutabiliyorlardı. Üretim hammaddenin elde edilmesinden mamul madde olarak pazara sürülmesine kadar bileşik bir nitelik kazandığından, çeşitli rakiplerle rekabet daha kolay oluyordu. Bundan dolayıdır ki büyük tekeller ve bunların siyasi plandaki ifadesi olan büyük devletler, dünya hakimiyeti için yürüttükleri mücadelede, sömürgelere sahip olma durumunun avantajlarından hareketle sömürgecilik siyasetine hız vermişlerdir. Sömürgecilik siyaseti, dünya hakimiyeti için yürütülen mücadelenin **ayrılmaz** bir parçası olmuştur. Lenin şöyle yazıyor :

> «Çağdaş kapitalizmin başlıca niteliği büyük kapitalistlerin tekelci birliklerinin egemenliğidir. **Bütün** hammadde kaynakları bir grup tarafından ele geçirilince bu tekeller en sağlam bir biçimde kurulmuş olurlar; ve uluslararası kapitalist birliklerin, örneğin demir cevheri alanlarını, petrol kaynaklarını ve benzerlerini satın alarak hasımlarını her türlü rekabet im-

---

9 Lenin, **Emperyalizm**, s. 109.

kanından yoksun bırakmak için nasıl bir gayretle çalıştıklarını görmüş bulunuyoruz. Tekellere, rakipleriyle mücadelenin bütün risklerine karşı, hattâ bu rakiplerin kendilerini korumak için bir devlet tekeli kurma yasası çıkarmaları riskine karşı tam bir güvence sağlayan tek şey, sömürgelere sahip olmaktır. Kapitalizm ne kadar fazla gelişirse, hammadde ihtiyacı o kadar kuvvetle hissedilir; bütün dünyada rekabet ve hammadde kaynakları avı o kadar yoğunluk kazanır; ve sömürgeler elde etmek için yapılan mücadele de o kadar şiddetli olur.»[10]

İşte bu nedenledir ki tekeller, sadece mevcut hammadde kaynaklarıyla değil, aynı zamanda muhtemel hammadde kaynaklarıyla da ilgilenmişler, bu alanları kapmaya çalışmışlar ve böylece rakipleriyle hakimiyet mücadelesinde muhtemel silahları yedeklerine almaya çalışmışlardır.

Günümüz sömürgeciliğinin bir yönü de budur. Her sömürgede gerçekleştirilen bir tekelci hakimiyet vardır. Bu hakimiyeti gerçekleştirenler sömürgeci ülkenin kapitalist tekelleridir. Bağımsız bir kapitalist gelişmenin olmadığı, yarı-feodal, yarı-sömürge Türkiye'nin tekelci kapitalizmi nerdedir? «Sömürge Kürdistan»da emperyalist tekelleri altederek hakimiyetini gerçekleştirmiş Türkiye'nin «tekel birlikleri» nerdedir? «Sömürge teorisi»ni savunanlar bunları «keşfetmek» zorunluluğunu hissediyorlar. Yarı-feodal bir ülkenin sömürgecilik yapmayacağını aslında onlar da bilmektedirler.

4) Toplumsal Sorunlar ve Sömürgecilik

Emperyalizmin, kapitalist sömürgeciliğin eski etkenlerine eklediği yeni etkenlerden biri de, toplumsal sorunların sömürgecilik eğilimini güçlendirmesidir. Batı Avrupa'da tekelci kapitalizm aşamasına geçiş, artan toplumsal sorun-

---

10 Lenin, **aynı eser**, s. 107.

ları da beraberinde getirmişti. Emperyalistler bu toplumsal sorunların çaresi olarak sömürgeciliği görüyorlardı. Lenin'in bir Fransız burjuva yazarından yaptığı alıntıda şöyle denmektedir :

> «'Hayatın, yalnızca işçi kitleleri üzerinde değil, orta sınıflar üzerinde de ağır bir yük olan zorluklarının artması yüzünden bütün eski uygarlık ülkelerinde kamu düzenine karşı bir tehdit oluşturan bir sabırsızlık, öfke ve kin birikmekte, sınıf düşmüş güçlerin enerjisi birikmektedir... yurt içinde bir patlamayı önlemek için bu enerjinin yurt dışına akıtılması ve orada kullanılması gerekir.'»[11]

Emperyalist devletler, yığınların hoşnutsuzluğunu gidermek için sömürge pazarından sağladıkları aşırı kârların bir kısmını, kendi işçi yığınları içinde dağıtma yoluna gitmişler ve bu şekilde bir işçi aristokrasisi yaratmışlardır. Engels bu gelişime daha 1880'lerde dikkat çekmişti. Bu şekilde yaratılan işçi aristokrasisi, daha sonra İkinci Enternasyonal oportünizminin maddi temellerini oluşturmuştu.

Lenin, aynı şekilde İngiliz kapitalistlerinin yığınların hoşnutsuzluğunu gidermek için daha fazla sömürgeciliğe sarıldıklarını yazıyor. 1850'lerde bazı İngiliz kapitalistleri, sömürgeleri, boyunlarına asılı değirmen taşları olarak değerlendiriyorlardı. 1900'lerde ise bunun tam tersi bir eğilim İngiliz kapitalist çevrelerince açıktan savunuluyordu.

Bu açıdan, emperyalist Avrupa ülkelerini inceleyen Lenin durumu şöyle değerlendiriyordu :

> «...yaygın sömürge siyasetinin bir sonucu olarak Avrupa proletaryası bugün **kısmen** öyle bir duruma gelmiştir ki, bütün toplumu geçindiren, **onun** emeği değil, sömürgelerde hemen hemen esaret altına alınmış olan yerli halkın emeğidir. Örneğin İngiliz burjuvazisi Hindistan ve diğer sömürgelerin milyonlarca

---

11 Lenin, **aynı eser**, s. 110.

halkından, İngiliz işçilerinden elde ettiği kârın çok üstünde bir kâr elde etmektedir. Bazı ülkelerde bu durum, proletaryayı sömürgeci şoven milliyetçilik duygularıyla zehirlemek için gerekli maddi ve ekonomik temeli sağlamaktadır. Muhakkak ki bu geçici bir olgudur...»[12]

Lenin'in belirttiği bu durum açısından çok-milliyetli ezilen ülkelerin durumunu incelemek çok öğretici olacaktır. Bu ülkelerde hakim milletin, millet olarak ezilen milliyetin sömürülmesine katıldığı söylenebilir mi? Veya meseleyi Türkiye ile ilgili olarak koyarsak, Türk milletinin, millet olarak Kürt milletini sömürdüğü söylenebilir mi? Ama yukarıda da görüldüğü gibi, sömürge siyaseti böyle bir şeye kaçınılmaz olarak yol açar. Geri ülkelerde ezen ve ezilen milletler arasında görülen ekonomik farklılık, emperyalizme bağımlı olarak şekillenen ekonomik yapının sonucudur. Milli zulüm bu çerçevede rol oynamaktadır. Şüphesiz ki ezen milletin hakim sınıfları, emperyalizm tarafından gerçekleştirilen, ezilen milliyetin sömürülmesine katılmaktadırlar. Ama emperyalist ülkelerde görülen, bizzat ezen halkların da, sömürge siyaseti sonucu sömürgelerin sömürülmesinden pay almaları durumu, ezilen ülkelerde yoktur. Çünkü bu ülkelerin hakim milliyetleri de emperyalizmin baskı ve sömürüsü altındadır.

5) Sermaye İhracı ve Sömürgecilik

Serbest rekabet döneminin ayırdedici özelliklerinden biri meta ihracıydı. Emperyalizm döneminde ise bu, esas olarak sermaye ihracına dönüştü. Lenin «Çok büyük ölçüdeki sermaye ihracatı, emperyalizm için taşıdığı önemi daha sonra sözkonusu edeceğimiz geniş sömürgelerin varlığına sıkı bir şekilde bağlıdır»[13] demektedir. Sömürgelere serma-

---

12 Lenin, **Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri**, s. 30.

13 Lenin, **Emperyalizm**, s. 84.

ye ihracının başlamasıyla, bir yanda kapitalist ülkelerde, «kestiği kuponlarla yaşayan» asalak bir tabaka oluştu. Diğer yanda, daha önce sanayi kapitalizmi döneminde sömürgelerde gelişmeye başlayan bağımlı kapitalizmin gelişimi hız kazandı. Böylece emperyalizm çağında sömürgelerde bağımlı bir kapitalizmin gelişmesi, buna bağlı olarak artan milli baskı ve bunların doğurduğu milli uyanış karakteristik bir özellik kazanıyordu. Buraya Lenin'in Hilferding'ten aldığı ve çok doğru olarak tanımladığı bir parçayı koymak çok açıklayıcı olacaktır :

> «'Yeni açılmış ülkelerde ithal edilen sermaye, çelişmeleri yoğunlaştırıyor ve davetsiz misafirlere karşı uyanıp milli bilince kavuşmakta olan halkların sürekli olarak artan direnişine yol açıyor; bu direniş kolaylıkla yabancı sermayeye karşı tehlikeli tedbirlere dönüşebilir. Eski sosyal ilişkiler temelden değişir, 'tarihi olmayan milletleri' yüzlerce yıldır saran tarımsal kabuk parçalanır ve bunlar da kapitalist girdaba çekilirler. Bizzat kapitalizm, boyun eğdirilenlere kurtuluş için gerekli araçları ve kaynakları yavaş yavaş temin eder ve onlar da, bir zamanlar Avrupa milletlerinin gözünde en yüce olan amaca, yani ekonomik ve kültürel özgürlüğü sağlamanın bir aracı olarak birleşmiş bir milli devletin yaratılması amacına ulaşmak için yola koyulurlar. Bu milli bağımsızlık hareketi, Avrupa sermayesini, en değerli ve en fazla kâr vadeden sömürü alanlarında tehdit eder ve Avrupa sermayesi egemenliğini ancak, askeri kuvvetlerini durmadan artırmakla koruyup sürdürebilir.'»[14]

Ancak, askeri güçleri artırmak da, sömürgeler üzerindeki egemenliği muhafaza etmeye yetmedi. Sömürgelerde Ekim Devriminden sonra kurtuluş hareketleri hız kazandı. Emperyalizm dünya çapında bir sistem haline gelmişti, ama aynı zamanda dünya çapında, kendi mezar kazıcılarının da

---

14. Lenin, **Emperyalizm**, s. 156-157.

birleşik cephesini yaratmıştı. Sömürgeler Ekim Devriminden sonra bu cephenin önemli güçlerinden birini oluşturdular.

6) Askeri Sorunlar ve Sömürgecilik

Emperyalizmin sömürgeciliğinin bir de askeri yönü vardır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları şu gerçeği ortaya koydular : Büyük emperyalist ülkeler yalnızca kendi ülkelerinde ve sınırlarında değil, dünyanın dört bir yanında savaşmaktadırlar. Emperyalist ülkelerin bu açıdan, başka yerlerde askeri üs ve diğer askeri dayanaklara sahip olmaları hayati önem taşımaktadır. Sömürgeler askeri bir üs haline getirilmekte ve rakip emperyalist ülkelerle mücadelede sağlam bir dayanak olarak kullanılmaktadır. Sömürgeler elde etmenin büyük emperyalist ülkeler açısından zorunlu olmasının bir sebebi de budur. Dünya hegemonyası uğruna mücadele ile sömürgeler elde etmek bu açıdan da birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

7) Sömürgecilikte Tekelleşme

Emperyalizm tekelci kapitalizmdir. Tekelci karakter her alanda kendini gösterir. Sömürgecilikte de bu böyledir. Lenin daha o zamanlar sömürgecilikte görülen tekelleşmeye dikkat çekmişti. O günden bu yana sömürgecilikte görülen tekelleşmenin gittikçe yoğunlaştığını görüyoruz.

Dünyanın paylaşılmasının tamamlanması yeniden paylaşmalara yol açtı. Bir yandan eşitsiz gelişme sonucu, dünyanın paylaşılmasına sonradan katılan ülkelerin varlığı, diğer yandan daha önceden aslan payını kapmış büyük devletlerin rakiplerine karşı hegemonya alanlarını korumak istemeleri ve daha başka yerlere el atma eğilimleri, amansız bir hegemonya mücadelesini gündeme getirmişti. Hegemonya mücadelesi ve bunun yol açtığı paylaşım savaşları, küçük ülkelerin sömürgelerini kaybetmesini beraberinde

getirdi. Yüz yıldır dünya bu gerçeği yaşıyor. İşte yüz yıldır süregelen bu gerçeğe gözlerini kapayanlar ise **hegemonya mücadelesine sahne olan** ülkelere «sömürgecilik» yaptırıyorlar.

Sömürgecilik açısından tekelleşmenin ortaya çıkışı ve günümüze kadar bu konuda olan gelişme şu şekilde oldu.

1900'lerde Avrupa'daki kapitalist ülkelerin hemen hemen hepsinin sömürgeleri vardı. Henüz emperyalizmin olmadığı, bağımsız bir kapitalist gelişmenin şu veya bu ölçüde sözkonusu olduğu tekel öncesi kapitalizm döneminde, Batı Avrupa'nın kapitalist devletleri sömürgeler edinmişlerdi. Bunlara Rusya, ABD ve Japonya'yı da eklemeliyiz. Ama 1900'lerde sömürgelerin büyük çoğunluğu altı büyük devletin elinde toplanmıştı; İngiltere, Rusya, Fransa, Almanya, ABD ve Japonya bütün sömürgelerin yüzde 86'sını ellerinde tutuyorlardı. Bunun da yüzde 81'i üç büyük devletin elindeydi. Geriye kalan sömürgeler ise Belçika, Hollanda gibi küçük emperyalist ülkelerin elindeydi. Lenin, **Emperyalizm** kitabında bu dağılımı yazmaktadır. 1924 yılında yapılan Komintern'in 5. Dünya Kongresinin 20. Oturumunda konuşmacılardan Manuilski dünyadaki sömürgeleri incelemektedir. Gene aynı kongrenin 22. Oturumunda Ho Şi Minh de sömürgeler üzerine bir konuşma yaptı. Lenin, Manuilski ve Ho Şi Minh'in değerlendirmeleri, yarı-sömürgelerin sömürge sahibi olabileceği fikrini çürütmektedir. Yarı-sömürgeler, sömürgelerin ve sömürgeci devletlerin dışında ele alınmışlardır.

1900'lerde sömürgelerin büyük çoğunluğunun altı büyük devletin elinde toplanmasının sebebi açıktır. O gün için hegemonya mücadelesi yürütebilecek durumda olan sadece bu altı büyük devletti. Sadece onlar yeni sömürgeler edinebiliyor ve ellerindeki sömürgeleri koruyabiliyorlardı. Lenin şöyle yazıyor :

> «Büyük devletlerin sahip oldukları sömürgelerin yanına küçük devletlerin küçük sömürgelerini de koyduk. Bunlar, sömürgelerin mümkün ve muhtemel bir

'yeniden paylaşılması' olayının sıradaki hedefleridir. Bu küçük devletlerin çoğu sömürgelerini, ancak ganimetin paylaşılması konusunda anlaşmaya varamayan büyük devletler arasındaki çıkar çatışmaları, sürtüşmeler vb. sayesinde ellerinde tutabiliyorlar.»[15]

Lenin'in söyledikleri doğru çıktı. Sadece sözü edilen küçük ülkeler değil, zamanla sömürgecilikte tekelleşmenin ilerlemesiyle «büyük» devlet olma niteliklerini kaybeden diğer bazı devletler de sömürge edinebilme imkanlarını yitirmeye başladılar.

İkinci Dünya Savaşına gelindiğinde, dünyada hegemonya mücadelesi yürüten iki emperyalist kamp vardı. Talan sofrasına sonradan gelen faşist kamp, dünyayı sömürgeleştirme peşinde koşuyor, diğer kampın sömürgelerine ve nüfuz alanlarına el atıyordu. Sömürgecilik konusunda artık küçük ülkelerin lafı edilmiyordu. İkinci Dünya Savaşı sonrasında sömürgecilikte görülen tekelleşme daha da yoğunlaştı. Sosyalist Sovyetler Birliği'nin, Kruşçev revizyonistleri tarafından sosyal-emperyalist bir ülke haline dönüştürülmesiyle beraber, bir «büyük» ülke daha sömürgecilik arenasına girdi.

Batı Avrupa ülkeleri İkinci Dünya Savaşından sonra «büyük» devlet olma niteliklerini kaybettiler. Onlar, artık dünyada hegemonya mücadelesi yürüten büyük emperyalist ülkeler değillerdi. Kendileri de ABD hegemonyası altındaydılar. Bu ülkelerin eski sömürgelerinin büyük çoğunluğu halkların kurtuluş mücadelesi sonucu bağımsızlıklarına kavuştu. Bir kısmı ABD'nin eline geçti. Etki alanlarını da ABD'ye kaptırdılar. Bu şekilde Batı Avrupa ülkeleri hegemonya yarışından çekildiler. Bunlar ellerindeki sömürgelerin hemen hemen hepsini kaybetmişlerdir. Kalan birkaç küçük toprak parçasının da kurtuluşu gündemdedir.

Günümüzün en azgın sömürücüleri ve zalimleri iki süper devlettir. Ancak Sovyetler Birliği ve Birleşik Amerika

---

15. Lenin, **Emperyalizm**, s. 105-106.

sömürgeciliği sürdürebilecek güce sahiptirler. Mao Zedung'un 1976 Şubatında söylediği gibi «Birleşik Amerika dünyadaki çıkarlarını korumak, Sovyetler Birliği de yayılmak istiyor; bu hiç bir şekilde değiştirilemez».[16] Sosyal-emperyalistler yağma sofrasına sonradan gelmişlerdir. Genç ve yükselen emperyalisttirler. Onlar, yükselen her emperyalistin yaptığı gibi, ellerini attıkları her yere gün geçtikçe daha fazla denetim, tahakküm ve yıkıcılık götürmektedirler. Onlar sömürgecilik siyasetini uygulamak zorundadırlar. Çünkü Yeni Çarların ABD'nin hegemonya alanlarına el atabilmesi ve daha başka yerleri tahakküm altına alabilmesi için sömürgecilikten başka yolları yoktur.

Ama sosyal-emperyalistler talihsiz bir zamana rastladılar. Dünya artık sömürgecilik illetinden kurtuluyor. Bugün dünya halklarının emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadelesi büyük boyutlara ulaşmıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra, ezilen milletlerin mücadelesi giderek önem kazandı. Bugün emperyalizm, hegemonyacılık ve sömürgecilik büyük darbeler yemektedir.

Ekim Devriminden önceki gelişim dünyanın sömürgeleştirilmesi doğrultusundaydı. Lenin yarı-sömürge durumunda olan ülkeler hakkında, sömürgeleşme doğrultusunda yarı yolda olan ülkelerdir derken haklıydı. O zaman dünyanın büyük çoğunluğu sömürgeydi. Yarı-sömürgeler ise sömürgeleştirilme süreci içindeydiler. Çünkü emperyalist sistem o zaman güçleniyordu. Ama Ekim Devriminden sonra durum değişti. Emperyalizmin çöküş dönemi başladı. Bugün dünyanın büyük çoğunluğu sömürge olmaktan çıkmıştır. Yarı-sömürge ülkeler ise, gün geçtikçe hegemonyacılığa, tahakküme ve sömürüye daha fazla karşı çıkıyorlar. Emperyalist denetimden kurtulmaya çalışıyorlar. İşte bu yüzden sosyal-emperyalistler, her yerde kafalarını taşa çarpıyorlar. İngiltere, 1900'lerde üzerinde güneş batmayan imparatorluğunu gerçekleştirdiği zaman, bunun şartları vardı. Ama Yeni Çarlar, üzerinde güneş batmayan Çarlık imparatorluğunu ger-

16 **Aydınlık** dergisi, Sayı 82, s. 15.

çekleştiremezler. Bunun içindir ki, Mısır'dan, Sudan'dan, Somali'den ve daha başka yerlerden kovuluyorlar.

Sömürgecilik siyasetinin, emperyalist hegemonyacılığın bir parçası olduğunu gördük. Yarı-sömürge ülkelerin sömürge sahibi olabileceğini iddia edenler, bu ülkelerin emperyalist ülkeler olduğunu iddia etmiş oluyorlar. Onlar, aynı şeyi Türkiye için de söylemektedirler. Örneğin Kıbrıs'ın Türk işgaliyle sömürgeleştirildiğini söylüyorlar. Türkiye'nin Ege ve Kıbrıs'ta hegemonya mücadelesi yürüttüğünü iddia ediyorlar. Onlar, emperyalizmi kavramadıklarından, Ege ve Kıbrıs'taki durumun esas olarak iki süper devletin hegemonya mücadelesi sonucu oluştuğunu anlamamışlardır.

Emperyalizmin ve sömürgeciliğin birbirine nasıl sıkı sıkıya bağlı olduğunu, şimdiye kadar ortaya koyduğumuz meselelerle açıkladık. Biz kavratıcı olması bakımından iki örneği daha ele alacağız.

Portekiz Örneği

Portekiz'in durumu üzerine çok şeyler söylendi. Bazıları, Portekiz'in ABD'ye bağımlı olması gerçeğine dayanarak, yarı-sömürge ülkelerin de sömürge edinebileceğini söylüyorlar; zaman ve şartları gözönüne almıyorlar, olguları birtakım benzetmelerle açıklamaya kalkıyorlar. Portekiz'in durumu nedir?

İlk olarak şunu belirtelim: Portekiz yarı-sömürge bir ülke değildir. Portekiz bağımlı kapitalist bir ülkedir. Türkiye ise yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülkedir. Türkiye ile Portekiz'i birbirine benzetenler, aradaki bu temel ayrımı gözardı etmektedirler. Meselemiz bu değildir. Mesele, yarı-sömürge de olsa, bağımlı da olsa bir ülkenin emperyalizm çağında sömürge edinip edinemeyeceği meselesidir. Emperyalizm çağında, yarı-sömürge ve bağımlı ülkeler sömürge edinemezler.

Yakın zamana kadar, Portekiz'in elinde sömürgelerin olması, bazılarının kafasına takılmaktadır. Portekiz Avrupa'da sömürgeciliğin ilk başlatıcısı oldu. Lonca sanayisi ve derebeylik döneminde, Portekiz sömürge edinmeye başladı.

Tekel öncesi kapitalizmin daha sonraki dönemlerinde Portekiz bir miktar daha sömürge edindi. **O zamanlar bağımsız bir kapitalist gelişme sözkonusuydu. Emperyalizm yoktu. Tek bir dünya ekonomisi oluşmamıştı. Dünya tamamen paylaşılmamıştı. İşte Portekiz bu şartlarda sömürge edindi.** Daha sonra ise, Portekiz'in elinde sömürgelerini tutabilmesini Lenin şöyle açıklamaktadır: Büyük sömürgeci devletler arasında, özellikle İngiltere ile Fransa arasında, yüz yıl süren üstünlük savaşından yararlanarak Portekiz, sömürgelerini elinde tutabildi. Ayrıca bu sıralarda Portekiz, sömürgelerinden yararlanma hakkını İngiltere'ye tanımıştı. Sömürgeler sözde Portekiz'in sömürgeleriydi ama gerçekte İngiliz ekonomisinin bir parçası durumundaydılar. İngiltere sağladığı bu imtiyazlara karşılık olarak Portekiz'i ve sömürgelerini korudu. Aynı durumun daha sonra ABD hegemonyası döneminde de devam ettiğini görüyoruz. Portekiz gibi geri ve zayıf bir kapitalist ülkenin sömürgelerini elinde tutamayacağını olgular yeterince ispat etmiştir.

Portekiz'in durumu kısaca böyledir. Görüldüğü gibi gerek tarihi geçmişi bakımından, gerekse son zamanlardaki durumu bakımından Türkiye'nin durumu ile bir ilgisi yoktur. Farklı durumlar sözkonusudur.

Rusya Örneği

Çarlık Rusyası içinde bilindiği gibi çok sayıda ezilen millet vardı. Gerek Lenin, gerekse Stalin bu ezilen milletlerin bir kısmını sömürge olarak nitelendirdikleri halde bir kısmına sömürge demiyorlardı. Buralarda milli mesele, milliyetler meselesi olarak ele alınıyordu. Bu ayrım neye dayanmaktadır?

Çarlık Rusyası daha kapitalizm ortaya çıkmadan oluşmuş, içinde birden fazla kavmi barındıran feodal bir devletti. Daha sonra, Rusya'da kapitalizmin gelişmesiyle beraber feodal Çarlık, kapitalist bir devlet haline dönüştü. Büyük Ruslar devlete hakim olmalarından yararlanarak, diğer milliyetleri kendilerine bağımlı kıldılar. Bu şekilde milliyetler meselesi ortaya çıktı. Ama gelişme burada durmadı. Bu

sefer Rusya'da gelişen kapitalizmin ihtiyaçlarına cevap verecek pazarların bulunması sözkonusuydu. Çarlık bu sefer kapitalist amaçlarla toprak ilhak etmeye başladı ve bu toprakların bazılarını sömürgeleştirdi.

> «Avrupa'da kapitalizmin gelişmeye devam etmesi, yeni sürüm pazarları ihtiyacı, hammadde ve yakıt arama, sonuç olarak emperyalizmin gelişmesi, sermaye ihracı ve büyük denizyolları ile demiryollarını güvence altına alma zorunlulugu, bir yandan eski milli devletlerin yeni topraklar ilhak etmesine ve kendine özgü milli baskı ve milli anlaşmazlıkların var olduğu (İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya) çok-milliyetli sömürgeci devletler haline gelmelerine yol açtı. Diğer yandan eski çok-milliyetli devletlerin hakim milletlerinin sadece eski devlet sınırlarını koruma çabalarını değil, bu sınırları genişletme, komşu devletlerin zararına yeni (zayıf) milliyetleri kendilerine bağımlı kılma çabalarını da güçlendirdi.»[17]

Stalin'in de belirttiği gibi bu sefer sözkonusu olan kapitalizmin ihtiyaçlarından hareketle pazar bulmak meselesiydi. Kapitalist sömürgeciliğin temelinin ise zaten bu mesele olduğunu görmüştük. Bütün bir milliyetin hayatı, metropoldeki kapitalizmin ihtiyaçlarına göre değiştirilmektedir. Stalin bu durumu şöyle izah ediyor :

> «Çoğunluğu Türk olan 25 milyon nüfustan, Azerbaycan ve Türkistan'ın büyük bölümü, Tatarlar (Volga ve Kırım Tatarları), Buhara, Hive ve Dağıstan nüfusu, Dağ halklarının bir kısmı (Kabartaylar, Çerkezler, Balkarlar) ile artık yerleşik olan ve belli bir toprak üzerinde sürekli olarak oturan diğer bazı milliyetler çıkartılırsa, geriye aşağı yukarı 6 milyon Kırgız, Başkır, Çeçen, Osset ve İnguş kalıyor. Bunların

---

17 Stalin, **Proletarya Devrimi Çağında Milli Mesele,** Aydınlık Yayınları, s. 57.

yurtları son zamanlara değin en iyi tarım topraklarını çoktan ele geçirmiş olan ve yerli halkı sistemli olarak verimsiz çöllere süren Rus göçmenlerinin sömürgesiydi.

«Çarlığın, toprak sahipleri ve burjuvazinin siyaseti, Rus köylüleri ve Kazaklar arasından mümkün olduğu kadar çok kulak (zengin köylü) unsuru bu bölgelere yerleştirmek ve Kazakları kendi büyük devlet uygulamaları için güvenilir bir dayanak haline getirmekti. Bu siyasetin sonucu, çöllere sürülmüş yerlilerin (Kırgızlar, Başkırlar) yavaş yavaş ortadan kalkması oldu.»[18]

Aynı şekilde Lenin, Türkistan topraklarının pamuk ekimine ayrıldığını, Rusya için gerekli pamuğun bu şekilde elde edildiğini yazmaktadır. Burada sözkonusu olan, adı geçen yerler üzerinde sömürgeci bir tekelin kurulmuş olmasıdır. İktisadi ve siyasi bakımdan ezen milletin hakim sınıfları tekel durumundadır. Sömürgelerin ekonomisi, sömürgeci ülkenin ekonomisinin tamamen bir uzantısıdır. Milliyetler meselesinin sözkonusu olduğu yerlerde ise, sömürgecilerin iktisadi ve siyasi bakımdan tekel durumu yoktur. Eşitsiz de olsa ezen ve ezilen milletlerin hakim sınıfları arasında bir ortaklık vardır. Esas fark budur. Lenin ve Stalin bu farka dayanarak Rusya'da, sömürge olan ve sömürge olmayan ezilen milliyetler ayrımını yapıyorlardı.

«Özgürlük Yolu» milliyetler meselesinin sadece Doğu Avrupa'ya özgü bir durum olduğunu söylemektedir. Bu durumun, asgari kapitalist ilişkiler içine girmiş ezilen milliyetler için (Polonya, Finlandiya, Ukrayna) sözkonusu olduğunu iddia etmektedir. Ama bizzat Rusya örneği «Özgürlük Yolu»nu yalanlamaktadır. Stalin'in sözkonusu ettiği Tatarlar, Buhara, Hive nüfusu ve Dağıstanlılar, Kabartaylar, Çerkezler ve Balkarlar kapitalist ilişkiler içinde değillerdi. Ve sömürge de değillerdi. Demek ki bu mesele, ka-

---

18 Stalin, **aynı eser**, s. 66-67.

pitalist ilişkiler içinde olup olmamaya bağlı bir şey değildir.

Bazıları, Lenin'in «Rusya'nın garipliği kesin olarak **'bizim'** sömürgelerimizle 'bizim' ezilen uluslarımız arasındaki farkın açık, somut ve canlı bir biçimde görülmemesidir» şeklindeki sözüne dayanarak sömürgeler meselesi ile milliyetler meselesi arasında bir fark olmadığını söylüyorlar. Lenin bu sözleri, Rusya'daki durumu, Batı Avrupa'nın sömürgeleriyle kıyaslayarak söylemektedir. Gerçekten de Rusya'da sömürgelerin ve diğer ezilen ulusların feodal-emperyalist bir devlet çatısı altında yanyana bulunmaları, bu farkın açık seçik görülmesini engelliyordu. Bu durum, sömürgelerin ve sömürge olmayan yerlerin, siyasi ve iktisadi bakımdan aralarında bazı benzerliklerin olmasına yol açıyordu. Eğer herhangi bir fark olmasaydı, Lenin'in böyle bir ayrım yapmasına ne gerek vardı? Fark, tarihi olarak farklı oluşumlarda ve somut olarak bürünülen farklı biçimlerdedir. Lenin ve Stalin böyle bir anlayışla sömürge olan ve sömürge olmayan milletler ayrımını yapıyorlardı.

GENEL BİR SÖMÜRGECİLİK DÜZENİ MÜMKÜN MÜDÜR?

Şimdiye kadar yazdıklarımız ortaya şu sonucu çıkarmaktadır. Sömürgecilik iktisadi ve toplumsal sistemden kopuk olarak ele alınamaz. Kapitalist sömürgeciliği de doğuran ve geliştiren belli şartlar vardır.

Tekel öncesi kapitalizm dönemindeki sömürgecilikte var olan öz, emperyalizm çağında aynen devam etti. Yani metropol ülkelerde gelişen kapitalizmin ihtiyaçlarından hareketle sömürge elde etmek; öz budur ve değişmemiştir. Daha ileri gelişme aşamasındaki (kapitalizm) toplumlar, daha geri toplumları sömürgeleştirmişlerdir. Emperyalizm çağı, sömürgeciliğe yeni boyutlar kazandırmıştır. Dünyanın paylaşılmasının tamamlanması ve tek bir dünya eko-

nomisinin oluşması, sömürgecilik siyasetini büyük emperyalist ülkelerin hegemonya mücadelesinin bir aracı yapmıştır. Sömürgecilikte tekelleşme ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Hegemonya mücadelesini yürütemeyecek duruma düşen devletler, sömürgecilik arenasından yavaş yavaş çekilmeye başlamışlardır. Bu şekilde olan gelişme, sömürgecilik siyasetini gittikçe iki süper devletin tekeline giren bir siyaset durumuna getirmiştir. Sermaye ihracı ve emperyalizmin kendine has toplumsal meseleleri, sömürge elde etme çabalarına hız kazandırmış, emperyalizmin gelişmesiyle artan milli baskı, Lenin'in işaret ettiği ezen-ezilen millet ayrımını doğurmuştur. Günümüz sömürgeciliğini, yani kapitalist sömürgeciliği, iktisadi ve toplumsal sistemin incelenmesi açısından ele aldığımızda ortaya bu sonuçlar çıkmaktadır.

Bugün, her yer ve her zaman için geçerli genel bir sömürgecilik düzeninden söz etmek, «sömürge teorisi»mi savunanların hepsinin hareket noktasıdır. Zaman ve şartlar gözönüne alınmadan, nerede bir ezen-ezilen millet ilişkisi sözkonusuysa oraya hemen «sömürge teorisi» uygulanmaktadır. «Sömürge teorisi», bunların gözünde her derde deva ilaç misali gibidir. Örnek olarak şu ülkeler gösterilmektedir: Türkiye, İran, Irak, Suriye ve Kürdistan; Pakistan-Bengaldeş, Umman-Dofar, Etyopya-Eritre, İspanya-Bask vb. (Son yıllarda milliyetler meselesinin alevlendiği ülkeler buralar olduğu için bu ülkelerin adı geçiyor.) Aynı şekilde milli meselenin sözkonusu olduğu diğer ülkeler de şüphesiz «sömürge teorisi» ile açıklanmaktadır. Bu ülkeler büyük emperyalist devletlerle bir tutulmakta, bu şekilde her tarafa uygulanabilir bir «sömürge teorisi» icadedilmektedir.

Ekim Devriminden sonra, sömürgeciliğe karşı mücadele sonucu bağımsızlıklarına kavuşan Üçüncü Dünya ülkelerinin büyük çoğunluğunda bir milli mesele vardır. «Sömürge teorisi»ni savunanlara göre bunların hepsi sömürgeci olmaktadır. Böylece sömürgeciliği günümüzde emperyalizmin bir olgusu olarak değerlendiren Lenin'in teorisi

reddedilmektedir.

Her tarafa uygulanabilir bir sömürgecilik siyaseti mümkün değildir. Çeşitli milletler arasındaki ilişkiler, o milletlerin iç yapıları tarafından belirlenir. Marks ve Engels şöyle yazıyorlar :

> «Çeşitli milletlerin arasındaki ilişkiler, bu milletlerin her birinin üretim güçleri, işbölümü ve iç ekonomik ilişkileri bakımından erişmiş oldukları gelişme safhasına bağlı olarak değişiklik gösterirler. Bu, evrensel olarak kabul edilmiş bir ilkedir.»[19]

Bu şu anlama gelir : Emperyalist aşamaya ulaşmış Amerika'nın milletlerarası ilişkileri ile, yarı-sömürge, yarı-feodal Türkiye'nin milletlerarası ilişkileri bir olamaz. «Sömürge teorisi»ni savunanlar tam tersini iddia ediyorlar. Örneğin «Özgürlük Yolu» genel sömürge tarifleri yapmaktadır. Bu tariflerin her yer için geçerli olabileceğini iddia etmektedir. Yarı-sömürgeler ve emperyalist ülkeler birbirine karıştırıldı mı, ortaya böyle sonuçlar çıkar.

«Sömürge teorisi»ni savunanların yanılgıları idealizmden kaynaklanmaktadır. Onlar siyaseti ekonomik yapıdan koparıyorlar. Milletlerarası ilişkilerin nesnel şartlar tarafından belirlendiğini görmedikleri için, Türkiye'den Amerikan emperyalizmine, Pakistan'dan Portekiz'e kadar her yer için geçerli bir sömürgecilik siyasetinden dem vurabilmektedirler. Ve onlar bu şekilde, Marksizme ne kadar yabancı olduklarını ortaya koymuş olmaktadırlar.

Aynı şey tarihi olarak çeşitli dönemlerin sömürgecilikleri için de geçerlidir. Çeşitli dönemlerin farklı iktisadi ve toplumsal durumları, her bir dönemin sömürgeciliğinin farklı niteliklere sahip olmasına yol açmaktadır. Bu gerçeği anlamayanlardan biri de «Halkın Yolu»dur. «Halkın Yolu», Osmanlı İmparatorluğunun feodal sömürgeci bir devlet olduğunu söyleyerek bugünü açıklamaya kalkıyor. Oysa «Halkın Yolu», Osmanlı toplumunu ve bugünü incelemek zah-

---

19 Marks-Engels, **Alman İdeolojisi,** Sosyal Yayınlar, s. 39.

metine bile girmemiştir. «Özgürlük Yolu» da aynı şeyi yapıyor. Nerde bir ezilen-ezen kavim ilişkisi keşfetse, nerde bir ezilen-ezen millet ilişkisi görse, oraya hemen «sömürge teorisi»ni uygulamaktadır. O, Kürdistan'ın bugünkü durumunu sömürge olarak gösterebilmek için kendini buna mecbur hissediyor.

Söylediklerimizden şu sonuç çıkmaktadır: Gerek tarihi olarak çeşitli dönemlerin sömürgecilikleri, gerekse günümüzde çeşitli ülkelerin milletlerarası ilişkileri, farklı iktisadi ve toplumsal durumlar dolayısıyla birbirinden farklıdır. «Sömürge teorisi»ni savunanlar bu hususu gözardı etmektedirler.

Marksistler sömürgeciliği her dönemde, iktisadi ve toplumsal sisteme bağlı olarak ele aldılar. Türkiye komünistlerinin de başından beri bakış açıları hep böyle olmuştur. Hilmioğlu İsmail Hakkı, TKP'nin 1. Kongresinde şöyle demekteydi:

> «Marksizme göre, sömürgeler siyaseti demekle kapitalizmi istilacı (emperyalist) niteliği ile anmış oluyoruz...
>
> «Bugünkü sömürgeler siyaseti ise kapitalizmin iktisat sisteminin zorunlu bir sonucudur.»[20]

Bu konuda bir örnek daha verelim. Çinli devrimciler günümüz sömürgeciliğini şöyle açıklamaktadırlar:

> «Dış ekonomik yayılma, kaçınılmaz olarak sömürgelerin ele geçirilmesi mücadelesini de keskinleştirmektedir; çünkü sömürgelerin ele geçirilmesi, hammadde kaynaklarının ele geçirilmesi, sermaye ve mal ihracı olanaklarının korunması ve artırılması, en yüksek kârın elde edilmesi ve tekelci sermayenin hakimiyetinin sağlamlaştırılması için etkili bir güvencedir.»[21]

---

20 **Aydınlık** dergisi, Sayı 72, s. 52.

21 **Kızıl Bayrak**, Temmuz 1977. (Bkz. **Aydınlık** dergisi, Sayı 81, s. 48)

Mesele somut temelleriyle birlikte ortaya konmaktadır. Zaten meseleler başka türlü açıklanamaz.

MİLLİYETLER MESELESİ

Batı Avrupa'da ulusların uyanması ve ulusal devletlerin kurulması sürecinin yaşandığı sıralarda, Doğu Avrupa'da farklı bir durumun sözkonusu olduğunu görüyoruz. Stalin milli meseleyi ele alırken bu iki farklı durumu inceler. Tarihi olarak ortaya çıkış bakımından farklı niteliklere sahip olan bu iki durumun milli meseleye farklı boyutlar kazandırdığını yazar. Aynı şekilde Asya'da ve Afrika'da milli meselenin ortaya çıkışı ve gelişimi de daha değişik bir yol izledi. Kimi yerlerde eski feodal devletlerin bir mirası olarak ortaya çıktı (Doğu Avrupa'da). Kimi yerlerde kapitalist sömürgeciliğin bir kalıntısı şeklinde oluştu (Afrika vb.). Kimi yerde ise bu iki özelliği de kendi içinde taşıyarak meydana geldi (Türkiye, İran, Hindistan, Çin).

Şimdi bu durumları açıklayalım. Doğu Avrupa'da gelişim şu şekilde oldu:

> «Milletlerin oluşmasının merkezî devletlerin oluşmasıyla aşağı yukarı aynı zamana rastladığı yerlerde, milletler doğal olarak devlet çatısı altına girdiler ve bağımsız burjuva milli devletler haline geldiler. İngiltere'de (İrlanda dışında), Fransa'da, İtalya'da böyle oldu. Buna karşılık Türklerin, Moğolların vb. istilalarına karşı kendini savunma ihtiyacı Avrupa'nın doğusunda merkezî devletlerin oluşumunu hızlandırdı. Merkezî devlet buralarda feodalizmin yıkılmasından önce, dolayısıyla milletlerin oluşmasından önce ortaya çıktı. Bunun sonucu milletler, buralarda milli devletler haline gelmediler, gelemediler; fakat bazı karışık burjuva milliyetler devletleri oluşturdular. İçlerinde genellikle bir güçlü, hakim millet ve birçok zayıf

bağımlı milletler vardı. Avusturya-Macaristan, Rusya böyle devletlerdi.»[22]

Stalin Doğu Avrupa'da ortaya çıkan milli meselenin somut tarihi temellerini ortaya koyuyor. Doğu Avrupa'da sözkonusu olan milli meseleyle Batıda sözkonusu olan milli mesele arasındaki farklılıkları tarihi olarak bu şekilde açıklıyor. Bir de Marksist olmayan yöntem vardır ki, milli meseleyi tarihi temellerinden koparark ele almak şeklinde ortaya çıkıyor; bugünlerde «sömürge teorisi»ni savunanların yöntemi budur.

Batının sömürgeciliğinde esas olan, metropollerde gelişen kapitalizmin ihtiyaçlarını karşılayacak olan pazarların bulunması meselesiydi. Doğu Avrupa'da ise feodal dönemden beri süregelen bir oluşum sözkonusudur. Çeşitli şartlar, çeşitli kavimlerin aynı devlet çatısı altında toplanmasına yol açmıştır. Şüphesiz bu biraraya geliş, eşit temeller üzerinde değildir. Daima bir kavmin lehine olan eşitsizlik vardır. Bu eşitsizlik, buralardaki milli baskının tarihi temellerini oluşturmaktadır. Ama **çeşitli kavimlerin hakim sınıfları eşitsiz de olsa, iktidar ortağıdırlar.** Bu, sömürgelerde olmayan bir durumdur.

Kapitalizm buralarda gelişmeye başladıktan sonra milli uyanış başladı. Feodal devletler, kapitalist devletler haline dönüştüler. En gelişmiş durumda olan, devlete hakim olma konusunda daha avantajlı olan milletler, hakim millet durumuna geçtiler. Diğer milletleri kendilerine bağımlı kıldılar. Rusya'da Büyük Ruslar, ilk kapitalist gelişme sürecine giren milletlerden biriydi. Esas olarak devlete hakim olmalarına dayanarak diğer milliyetleri kendilerine bağımlı kıldılar. Avusturya-Macaristan'da gene aynı şey sözkonusu oldu.

Kapitalist gelişme sürecine daha sonra giren milliyetler, milli devlet özlemiyle ortaya çıktıklarında artık geç kal-

---

22 Stalin, **Proletarya Devrimi Çağında Milli Mesele**, s. 56.

mışlardı. Bunların milli hareketleri, merkezi devletlerin engellemeleri ile karşılaştı ve bu yüzden milli devlet haline gelemediler. Doğu Avrupa'da milliyetler meselesi bu şekilde oluştu.

Afrika'nın ve Asya'nın kimi yerlerinde, Doğu Avrupa'da olduğu gibi eskiden büyük merkezî devletler yoktu. Batı Avrupa'da kapitalizmin gelişimiyle beraber buralar ve eskiden beri merkezî devletlerin olduğu bazı yerler sömürgeleştirildi. Avrupa'nın kapitalist devletleri buraları geniş sömürge eyaletler halinde aralarında parsellediler. Bu sömürgelerde genellikle birden fazla milliyet yaşıyordu. Kapitalizm, buralarda milli uyanışa yol açtı. Milli kurtuluş, sömürgeci boyunduruğu kırmaktan geçiyordu. Bundan dolayı buralarda milli mesele sömürgeler meselesiydi. Ama öte yandan sözkonusu milli meselenin bir yanı daha vardı. Avrupa kapitalistleri sömürgeleştirdikleri yerlerdeki milliyetlerden bazılarına imtiyazlar tanıdılar. Bu şekilde milliyetleri birbirine düşürerek hakimiyetlerini sürdürmeye çalıştılar. Hindistan bu konuda tipik bir örnektir. İngilizler Hindistan'ı sömürgeleştirdikten sonra, çeşitli milliyetler arasında kavga kışkırtarak, bazılarına imtiyazlar tanıyarak çokmilliyetli Hint toplumunu yarattılar. Emperyalizm çağında bu, daha da belirgin bir biçimde devam etti.

Sömürgelerde çeşitli milliyetler arasında ortaya çıkan milli mesele sömürge meselesinin bir sonucuydu. Bu bakımdan çözümü, sömürge meselesinin çözümüne bağlıydı.

20. yüzyılda, sömürgelerde kurtuluş hareketi güçlendi. Sömürgelerdeki milliyetler, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı ortak mücadele verdiler. Bunun sonucu yeni devletler kuruldu. Sömürgelerdeki kurtuluş hareketlerine genellikle burjuvazi önderlik etti. Burjuva önderlik milli meseleyi çözemedi. Öte yandan emperyalizme bağımlılık çeşitli biçimlerde devam etti. Milliyetler meselesi buralarda bu şekilde oluştu. Milli mesele bu ülkelerde sömürgelik durumunun bir mirasıdır. Emperyalizme bağımlılık şartlarında devam etmektedir. Onun için bu ülkelerdeki milliyetler meselesinin en doğru çözümü, bu meselenin emperyalizme kar-

şı mücadelenin ve devrim meselesinin bir parçası olarak ele alınmasıdır.

Eskiden beri merkezi devletlerin var olduğu Türkiye, İran ve Çin'de ise milli meselenin oluşumu, hem Doğu Avrupa'nın özelliklerini, hem de sömürgelerin özelliklerini taşımaktadır. Burada eskiden beri, içinde birden fazla kavmin olduğu merkezî devletler vardı. Marks ve Engels bu merkezî devletlerin oluşmasının sebebi olarak bayındırlık meselesini görüyorlardı. Batı Avrupa'nın verimli toprakları kendi kendine yeten küçük feodal birimlerin oluşmasına imkan veriyordu. Ama Doğuda geniş bozkırlar tarımın temeli olan sulamayı gerektiriyordu. Geniş çapta ihtiyaç duyulan toprağın sulanması, devletin merkezî müdahalesini zorunlu kılıyordu. Marks ve Engels bu zorunluluğun, Doğuda, eskiden beri merkezî devletlerin oluşmasına olanak yarattığını söylemektedirler. Bu merkezî devletlerin incelenmesi daha geniş bir şekilde yapılabilir. Ama bu devletler içinde yer alan çeşitli kavimler açısından durum, milli meselenin buralardaki tarihi konumu bakımından önemlidir. Bu devletlerde genellikle bir hakim kavim ve birçok ezilen kavim vardı. Bunun yanı sıra eşitsiz de olsa çeşitli kavimlerin hakim sınıfları arasında bir işbirliği sürüyordu.

Kapitalizmin gelişmesiyle beraber, 17. ve 18. yüzyıllardan itibaren bu ülkeler Avrupa kapitalizminin pazarı haline gelmeye başladılar. Kapitalist ilişkiler milletlerin oluşmasına yol açtı. Eskiden beri var olan ezen-ezilen kavim ilişkisi temelinde ezen-ezilen millet ilişkisi ortaya çıktı. Bu oluşum tamamen yabancı kapitalist sömürünün ve feodalizmin bir ürünüydü. İşte buralarda sözkonusu olan milliyetler meselesi de bu şekilde doğdu. Bu ülkelerdeki milliyetler ile emperyalizm arasında olan milli mesele, bu milliyetlerin kendi aralarındaki milli meselenin kaynağı durumundadır. Bundan dolayı, milliyetler meselesinin tutarlı bir şekilde çözümü, emperyalizmle o ülke arasındaki milli meselenin doğru bir şekilde çözülmesine bağlıdır.

Bu açıdan Türkiye'de Kürt milli meselesinin oluşumunu inceleyelim.

KÜRT MİLLİ MESELESİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Ortadoğu'nun en eski halklarından biri olan Kürtler, 16. yüzyıla kadar bugünkü Kürdistan'da, kimi zaman nispeten güçlü Kürt devletleri içinde, kimi zaman yabancı istilacıların egemenliği altında, ama genellikle kendi başına buyruk beylikler halinde yaşadılar. Kürdistan, 15. yüzyılın sonlarından ve 16. yüzyıldan itibaren Osmanlı ve Safevi devletleri arasında hakimiyet mücadelesine sahne oldu. Feodal parçalanmışlığın güçlü bir şekilde var olmasının sonucu, Kürt beylikleri bu iki büyük devletin karşısına bağımsız bir güç olarak çıkamadılar. Bunun sonucu olarak, genellikle Osmanlılardan veya Safevilerden yana tavır alarak, kendileri için mümkün olduğu kadar elverişli şartlar yaratmaya çalıştılar. Osmanlılar ve Safeviler arasındaki hakimiyet mücadelesi sonucu Kürdistan, 17. yüzyılda imzalanan Kasrı Şirin Antlaşmasıyla ikiye bölündü.

Kürt beylikleri bu çatışma sırasında, çeşitli nedenlerden ötürü genellikle Osmanlılardan yana tavır aldılar. Kürt beylerinden İdrisi Bitlisi bu birleşmede büyük rol oynadı. Kürt beylerinin Osmanlılardan yana tavır almasını sağladı. Şüphesiz bu durum İdrisi Bitlisi'nin kişisel çabaları ile açıklanamaz. Kürt beyliklerinin Osmanlılardan yana tavır almalarının belli nedenleri vardır. Bu nedenler şunlardır :

1. İktisadi nedenler : Osmanlı İmparatorluğu o sıralarda gittikçe güçleniyordu. Anadolu'nun hemen hemen tümünü ele geçirmişti. Ortadoğu'ya hakim olmak için çalışıyordu. Kürdistan ile bağlantısı olan önemli ticaret merkezleri (Trabzon, Adana vb.) ve Kürdistan'dan geçen önemli ticaret yolları Osmanlıların kontrolu altına girmişti. Bu durum iktisadi bakımdan Kürt beyliklerini yakından ilgilendiriyordu. Bu etken, Kürt beyliklerinin büyük çoğunluğunun Osmanlılardan yana tavır almalarında önemli rol oynadı.

2. Siyasi nedenler : Osmanlı devleti Kürt beyliklerine geniş bir özerklik tanıyordu. Osmanlıların miri toprak sis-

temi Kürdistan'da uygulanmadı. Beylikler eski durumlarını genellikle muhafaza ettiler. Buralarda yönetim babadan oğula geçiyordu. Bazıları hükümet olarak adlandırılmaktaydı. Bu beylikler iç işlerinde tamamen kendi başlarına buyruktular. Vergi toplama ve diğer idari işleri kendileri yapıyorlardı. Savaş zamanlarında kendı adamlarıyla padişahın yanında savaşa gider ve belli bir vergi öderlerdi. Bazılarının savaşa adam gönderme yükümlülükleri de yoktu. İşte bu geniş özerklik sistemi, Kürt beyliklerinin Osmanlılardan yana tavır almalarında önemli bir rol oynadı.

Osmanlı devletinin o zamanlar giderek güçlenmesi ve bölgedeki etkinliğinin artması da, Kürt beylerinin tercihlerinde etken oldu. **Şerefname**'de Bitlisli Şeref Han bu durumu yazmaktadır.

3. İdeolojik nedenler: Osmanlı devletinin resmi ideolojisi bilindiği gibi Sünnilikti. Safevi devleti ise Şiiliği benimsemişti. Kürt beyliklerinin büyük çoğunluğunun Sünni olması, Kürtlerin, Safevilerle çatışmasını ve Osmanlılardan yana tavır almasını sağlayan etkenlerden biriydi. Aynı şekilde İran'a komşu olan ve Şiiliği benimseyen Kürt beylikleri de Safevilerden yana tavır aldılar.

Kürdistan'ın önemli bir bölümünün Osmanlı idaresi altına girmesi bu şekilde oldu. Bu durum esas olarak fazla bir değişikliğe uğramadan 19. yüzyılın başına kadar sürdü.

«Özgürlük Yolu», Kürdistan'ın bu dönemlerden itibaren sömürgeleştirildiğini iddia etmektedir. Feodal sömürgeciliğin, nüfus yerleştirme yoluyla yaratılan koloniler vasıtasıyla yapıldığını belirtmiştik. Bu koloniler genellikle, bulundukları bölgeyi iktisadi ve siyasi bakımdan tam denetim altında tutuyorlardı. Osmanlılar döneminde ise Kürdistan'da böyle bir durum göremiyoruz. «Özgürlük Yolu», sömürgecilikten başka bir bağımlılık biçimi bilmediği için her yeri sömürge olarak adlandırıyor. Osmanlılar döneminde sömürge olarak nitelendirdiği Kürdistan'ın durumunun ne olduğunu, gene «Özgürlük Yolu»ndan dinleyelim:

«Nitekim İran Şahının bölgeyi istila etme tehlikesine

karşı Kürt beylerinin büyük bir bölümü biraraya geldi. Ve bunlar Osmanlı Sultanı ile bir çeşit konfederasyon oluşturdular.» (Sayı 21-22, s. 20)

İşte «Özgürlük Yolu»nun sömürgeleştirildi dediği Kürdistan'ın gene «Özgürlük Yolu»nun yazdığına göre durumu budur. «Özgürlük Yolu» salt bağımlı durumda olmayı (bağımlılığın niteliği önemli değil) sömürgelik için yeterli saymaktadır. Bu, sömürü eşittir sömürge mantığının sonucudur.

Osmanlı devleti sömürgeci bir devlet değildi. Duruma bu açıdan kısaca bir göz atalım :

Osmanlı devleti merkezî feodal bir devletti. Feodal devletlerin iktisadi temeli toprak olduğu için, feodal devletlerin toprak sistemini incelemek, onların yapısı hakkında bir fikir verir. Osmanlılarda bütün topraklar Sultanındı. Sultan, Osmanlıların fetihçi yapılarına uygun olarak toprak sistemini de buna dayandırmıştı. Anadolu'daki ve yeni zaptedilen topraklar, padişaha sadık kişilere has, zeamet ve tımar şeklinde veriliyordu. Bazı istisnalar olmakla birlikte (Kürdistan, Eflak, Boğdan vb.) Osmanlı toprak sistemi bu şekilde idi. Tımar sistemi bakımından Türklerin yaşadığı yerler ile yeni zaptedilen yerler arasında fazla bir fark yoktu. Yalnızca gayri Müslimlerden ayrıca vergi alınıyordu. 18. yüzyılın sonuna kadar Müslüman halklar arasında önemli bir ayrım yoktu. Avrupa Türkiyesinde yaşayan Hıristiyan halklar açısından ise durum biraz değişikti. Onların Müslümanlaştırılmak istenmeleri, fazladan vergi ödemeleri ve topraklarına Türk göçmenlerin yerleştirilmeleri yer yer sömürgeci unsurlar olarak görünüyordu. Ama Avrupa Türkiyesinde bile Osmanlı devletinin esas karakteri sömürgeci bir karakter değildi.

Marks, Balkanlar ile ilgili olarak Osmanlı İmparatorluğunun durumunu incelemektedir. Marks'ın tespitleri, Osmanlı yönetimi açısından bir fikir edinmemiz bakımından öğreticidir. Bu şekilde Kürdistan'ın durumunu daha iyi değerlendirebiliriz. Marks, hakim kavim durumunda olan Türklerle ilgili olarak şunları yazmaktadır :

«Türkleri, Türkiye'nin yönetici sınıfı olarak görmek güçtür. Çünkü Türkiye'de çeşitli toplumsal sınıflar arasındaki ilişkiler, çeşitli ırkların arasındaki ilişkilerden daha az karmaşık değildir. Türk, şartlara ve bulunduğu yere göre, işçi, ekici, küçük çiftçi, esnaf, derebelik (feodalite) düzeninin en alt ve en barbar döneminde bulunan feodal toprak sahibi, memur ya da askerdir. Ama bütün bu toplumsal durumlarda Türk, imtiyazlı bir dinin ve milletin mensubudur...»[23]

Görüldüğü gibi, yalnız başına Türk olmak hakim sınıf olmakla özdeş değildir. Örneğin Bosna-Hersek'i ele alan Marks, buralarla ilgili olarak şunları söylemektedir :

«...Bosna-Hersek bölgesinde hakim sınıf ve hakim din birbirine karışmıştır...»[24]

Müslümanlığı kabul eden Bosnalılar, Türklerle eşit haklara sahip olmuşlardır. Osmanlılar, Balkanlardaki milliyetlerin büyük feodallerinin hakimiyetine genellikle son vermişler, fakat orta ve küçük feodallere dokunmamışlar ve onlarla birleşmişlerdir. Balkanlarda görülen Hıristiyan sipahilerinin varlığı da bunu kanıtlamaktadır. Avrupa Türkiyesindeki toprakların bir kısmı, Hıristiyanlara tımar olarak veriliyordu. Öte yandan, iktisadi kuvvet, Türklerden çok, Hıristiyan hakim sınıflara aitti. Marks şöyle diyor :

«...Hayatını [Türkler kastediliyor] özellikle Hıristiyan kapitalistler için çalışarak kazandığı halde, sözde üstünlüğüne ve Müslüman olması dolayısıyla Hıristiyanlara karşı giriştiği çeşitli aşırı davranışların gerçekten ceza görmeyişine bütün varlığı ile sarılmıştır.»[25]

Marks, iktisadi durum ile ilgili olarak başka bir yerde ise şöyle demektedir :

---

23 Marks, **Türkiye Üzerine**, Gerçek Yayınevi, s. 17-18.

24 Marks, **aynı eser**, s. 18.

25 **Aynı yerde.**

«...Bu sözü edilen Türkiye tüccarları kimlerdir acaba?... Büyük limanlarda yerleşmiş olan Rumlar, Ermeniler, Slavlar ve Batılılar, bütün ticareti ellerinde tutmaktadırlar.»[26]

Durumun bu şekilde olması kaçınılmazdır. Çünkü herhangi bir toplumun iktisadi olarak da tam bir boyunduruk altına alınması, ancak toplumsal gelişme bakımından daha ileri aşamadaki bir toplum tarafından gerçekleştirilebilir. Tarih boyunca sömürgecilik hep bu şekilde olmuştur. Balkan halkları gelişme bakımından Türklerden daha ileriydiler. Osmanlı istilasına uğradıkları zaman kapitalizmin eşiğindeydiler. Geri toplumların daha ileri toplumları boyunduruk altına almaları ya geçici olmuştur ya da istilacıların, boyunduruk altına aldıkları toplumların toplumsal düzeylerine yükselmeleriyle mümkün olmuştur. İşte bu yüzden Türkler, Balkanlardaki hakim sınıfları iktisadi bakımdan ortadan kaldıramadılar. Tam tersine, Balkan milliyetlerinin hakim sınıflarının iktisadi hakimiyetlerini kabullendiler. Bundan dolayı Balkanlarda sömürgeciliğin gerçekleştirilemediğini görüyoruz.

Kürdistan'da durum değişikti. Kürtler toplumsal gelişme bakımından Türklerden daha ileri değillerdi. Kürtler ve Türkler aynı gelişme düzeyine sahiplerdi. Ama iktisadi ve siyasi bakımdan tam bir boyunduruk Kürdistan'da da yoktur. Balkanlarda ise, Kürdistan'ın tersine, Türklerin elinde bir siyasi ve askeri tekel vardır, sömürü daha yoğundur, baskı daha fazladır. Bu durum bile Kürdistan'da sömürge durumunun olmadığını göstermektedir.

Balkanlarda Hıristiyan hakim sınıfların varlıklarını koruması, kaçınılmaz olarak bunların giderek güçlenmelerine yol açtı. Ve bu durum Türk hakim sınıflarının hakimiyetini tehdit etmeye başladı. Marks şöyle yazıyor :

«Bütün şehirlerde ve bütün ticaret yerlerinde, ülkede gerçekleştirilmiş olan medeniyeti Rum ve Slav

---

26 **Aynı eser**, s. 41.

burjuvazisi getirmiştir. Halkın bu bölüğü etkisinin ve zenginliğinin gittikçe arttığını görmektedir. Türkler ise gittikçe daha fazla arka plana atılmaktadırlar. Eğer ordu ve hükümet tekellerinde olmasaydı, Türkler, sahneden çekilmekte gecikmeyeceklerdi. Gelecekte bu tekelin devamının imkansız olduğu bellidir.»[27]

Nitekim bu tekel devam etmedi. Balkanlardaki kapitalist gelişme, milli hareketleri doğurdu ve geliştirdi. Balkan milliyetleri zamanla gelişmelerinin önünde bir engel olan Osmanlı devletinden koparak bağımsız devletler haline geldiler.

«Özgürlük Yolu», Kürdistan'ı olduğu gibi Balkanları da yanlış değerlendirmektedir. «Özgürlük Yolu», yükselen kapitalizm şartlarında milli savaşın hakim sınıflar arasında bir savaş, bir pazar savaşı olduğunu Osmanlı devleti sözkonusu olduğu zaman unutmaktadır. «Özgürlük Yolu», Balkanlardaki milli hareketleri şöyle değerlendiriyor:

«19. yüzyılın başlarında Balkanlarda bahse değer bir kapitalist gelişme ya da sermaye birikimi henüz yoktur ya da çok zayıftır. Ve bu ulusların ulusal bağımsızlık sağlamalarına kadar da öyle kalmıştır. O dönemde Balkanlarda da, Osmanlı devletinin baskı ve sömürüsü şartlarında, feodal üretim ilişkileri egemendir. Bu durumda bu ülkelerdeki bağımsızlık hareketlerini ulusal burjuvazinin pazar için savaşı gibi göstermek mümkün değildir. Bu hareketler sonuçta bir burjuva iktidarıyla da sonuçlansa, onları doğuran, ulusal devleti oluşturan etkenler, Batıda ilk örneklerini gördüğümüz, gelişen burjuvazinin feodaliteye savaş açarak meydana getirdiği ulusal devletlerin oluşumundan farklıdır.» (Sayı 21-22, s. 16)

«Özgürlük Yolu» Balkanları incelemeden konuşmaktadır. Balkanlardaki milli hareketleri doğuran, buralardaki kapitalist gelişme ve bu gelişmenin yol açtığı milli uyanıştı. Marks, Osmanlı İmparatorluğundaki «Rum ve Slav burju-

---

27 Marks, **aynı eser**, s. 42.

vazisinden» bahsetmektedir. Öte yandan şüphesiz ki eski toplumun bağrındaki yeni güçlerin gelişmesi zayıf kalacaktır. Yeni güçlerin asıl gelişimi eski toplum yıkıldıktan sonra olur. Ama eski toplumun yerini yeni toplumun alabilmesi için, eski toplumun bağrında yeni toplumu kuracak olan güçlerin gelişmesi zorunludur. «Özgürlük Yolu»nun böyle bir anlayışı yoktur. O, idealist tarih anlayışını savunmaktadır.

«Özgürlük Yolu» bir paragraf sonra kendi kendini yalanlamaktadır. Balkanlardaki milli hareketlerin neden milli devlet kurma hedefine yöneldiğini şöyle açıklamaktadır

«... Ulusal devlet tipi kapitalist dönemle başlar. Çünkü ancak kapitalist dönem toplumların ulusal devletler halinde örgütlenebilmeleri için gerekli araçları sağlamış, zorunlu üretim ilişkilerini getirmiştir.» (s. 17)

Mademki milli devlet kapitalizmle başlıyor, mademki bu durum kapitalist üretim ilişkilerini zorunlu kılıyor, o zaman Balkanlarda bahse değer kapitalist gelişme ya da sermaye birikimi yoktur denebilir mi? Pazar için mücadelenin olmadığı söylenebilir mi? Yoksa bütün bunlar milli devletler kurulduktan sonra gökten zembille mi indi? «Özgürlük Yolu», revizyonizm ve milliyetçilikten oluşan düşüncelerini Marksizmle süslemeye kalktı mı ortaya böyle sonuçlar çıkmaktadır.

Yazı kendi içinde de tutarsızdır. Hem bu milli hareketlerin burjuva iktidarları ile sonuçlandığını söylüyor; hem de bu hareketlere yön veren etkenin pazar için mücadele olmadığını söylüyor. Sanki herhangi bir hareketin burjuva bir iktidarla sonuçlanmasını belirleyen, bizzat o hareketin niteliği değilmiş gibi. «Özgürlük Yolu» metafizikçidir. O, şeylerin doğuşu, gelişimi ve sonucu arasında diyalektik bir bağ olduğunu reddetmektedir.

«Özgürlük Yolu», Osmanlı devletinin baskı ve sömürüsüne karşı kitlelerin ayaklandığını yazmakta ve bunun, o dönemdeki milli hareketleri açıkladığını iddia etmektedir. Baskı ve sömürü, kitlelerin ayaklanma sebebidir. Yoksa bu

durum, milli hareketin niteliğini ve yönelimini açıklamaya yetmez. Her milli harekete (önderliği kimde olursa olsun) kitleler, baskı ve sömürüye karşı duydukları tepkiden dolayı katılırlar. Bu, bütün milli hareketler için geçerlidir. Ama milli hareketlerin nitelikleri ve yönelimleri değişik olabilmektedir. Bunu anlayabilmek için önderliğin kimde olduğuna bakmak gerekir. Önderliğin amaçlarını incelemek gerekir. «Özgürlük Yolu» bu noktayı bulanık bırakmaktadır. O, Kürt isyanlarıyla ilgili olarak da aynı şeyi yapmaktadır.

«Özgürlük Yolu», Batı Avrupa'daki milli hareketlerin oluş biçimine bakıyor, Balkanlardaki milli hareketlerde aynı şeyi görmeyince, bunların birbirinden ayrı şeyler oldukları sonucuna varıyor. Yükselen kapitalizm şartlarında milli hareketin özünün ne olduğunu kavramayanların böyle sonuçlara varması kaçınılmazdır. Burjuvazi için gerekli pazarın sağlanması o zaman temel meseleydi. Batı Avrupa'da bunun önündeki engel bizzat kendi feodalleriydi. Balkanlarda ise, kendi feodallerinden de önce gelen bir başka engel daha vardı: Osmanlı feodallerinin boyunduruğu. Bu farklı durumlar, özü aynı olan milli mücadelelerin farklı biçimler almasına yol açtı.

Burada değişik sınıfların çıkarları, Osmanlı boyunduruğuna karşı çıkmak noktasında uyuşmaktadır. Ve ilerici bir karakter taşımaktadır.

«Özgürlük Yolu»nun, Osmanlılar devrinde Kürdistan'ın sömürge olduğu şeklindeki iddiası hiç bir ciddi temele dayanmamaktadır. O, bu iddialarına kanıt olarak var olan sömürüyü ve boyunduruğu göstermektedir. Ama gene kendisi her sömürü ve boyunduruğun «sömürge» demek olmadığını söylemektedir. «Özgürlük Yolu» bunun gibi birbiriyle çelişen fikirlerle doludur. Bir yerde söylediğini bir başka yerde reddetmekte, bir sayıda yazdığının tersini bir başka sayısında savunabilmektedir. Burada kısaca şunu belirtelim: «Özgürlük Yolu»nun Kürdistan'a «sömürge» demesi, her ezilen-ezen kavim ilişkisini sömürgecilik olarak değerlendirmesinden kaynaklanmaktadır.

OSMANLI DEVLETİNİN AVRUPA KAPİTALİZMİNİN PAZARI HALİNE GELMESİ VE KÜRT MİLLİ HAREKETİ

19. yüzyılın başlarından itibaren Kürdistan'da durum hızla değişmeye başladı. Avrupa'da gelişen kapitalizm, artık yavaş yavaş Osmanlı devletini pazar haline getirmeye başlıyordu. Öte yandan Osmanlı devleti Avrupa ülkeleri karşısında uğradığı yenilgiler sonucu, ülke içinde gittikçe daha fazla merkezileştirmeye gitme zorunluluğu duyuyordu. Kürdistan'daki değişiklikte bu iki etkenden, Osmanlı devletinin Avrupa kapitalizminin pazarı haline gelmesi tayin ediciydi. Bizzat Osmanlı devletinin merkezileştirme çabalarında da Avrupa kapitalizminin çıkarları etken olmaktaydı. Osmanlı feodalitesi bu gelişim ile birlikte yavaş yavaş çözülmeye başladı.

İç işlerinde bağımsız Kürt beyliklerinin varlığı, Avrupa kapitalizminin pazar ihtiyacı karşısında engeldi. Avrupalılar daha 1700, 1800'lerden itibaren, Kürdistan ile ilgili birtakım hesaplar peşindeydiler. Kürdistan'ın hammadde kaynaklarını sömürmek, Doğu ile ilişkiyi sağlayacak kestirme ulaşım yolları açısından Kürdistan'dan yararlanabilmek bu hesaplardan bazılarıydı. Örneğin, Fırat o zaman, Hindistan ve Çin pazarları ile bağlantıyı sağlayacak kestirme ulaşım yolu olarak düşünülüyordu. Ama Süveyş Kanalının açılması bu planı geçersiz kılmıştı.

Burada önemli olan şudur : Avrupa'nın kapitalist devletlerinin pazar bulma ihtiyaçları, Osmanlı devletini Avrupa kapitalizmine açmıştı. Bir bütün olarak Osmanlı devletinin, Avrupa'nın pazarı olma süreci başlamıştı. Pazarın açılmasının önünde bir engel durumunda olan Kürt beylikleri bu gelişim sonucu ortadan kaldırılmaya başlandı. Kürt beyliklerine karşı girişilen hareketlerde, bizzat Avrupalı subayların danışman olarak kullanılmaları bunun bir delilidir. Gene bu dönemdeki Kürt isyanlarını bastırmakta, genellikle, Avrupa devletlerinin Osmanlılarla beraber hareket etmesi de bunun başka bir delilidir.

Kürt beylikleri bu gelişime sessiz kalamazdı. Eski du-

rumlarını yitirmekte olan beyler isyan bayrağını açtılar. Gittikçe ağırlaşan zulüm ve sömürü sonucu, Kürt halk kitleleri de bu isyanlara geniş ölçüde katıldılar.

«Özgürlük Yolu», bu Kürt isyanlarını da yanlış değerlendirmektedir. O, Balkanlarla ilgili olarak yaptığı yanlışı burada da tekrarlıyor. «Özgürlük Yolu» bu isyanların, sınıf olarak Kürt feodallerinin çıkarlarına hizmet ettiğinin söylenemeyeceğini iddia etmektedir. O, bu iddiasını şunlara dayandırmaktadır. 19. yüzyılda Osmanlı devletinde Kürt feodallerinin sınıf hakimiyetine yönelen burjuva demokratik bir hareket yoktu. Osmanlı devletinin de bu yönde çabaları olamazdı. Öyleyse Kürt feodallerinin de sınıf olarak isyan etmelerini gerektirecek bir neden kalmamaktadır! «Özgürlük Yolu» şöyle yazmaktadır :

«Osmanlı devletinde, 19. yüzyıl başlarından itibaren bazı yenilikçi hareketler, reform çabaları görülmektedir, ama daha çok orduyu ve yönetim aygıtını yenileştirmek için girişilen bu çabaların toplumsal yapı üzerinde ciddi bir değişim yaratması, hele Kürdistan'da ileri yönde, feodallerin zararına bir gelişmeye yol açması düşünülemez bile. Devlet, ne toprak beylerinin, ne de dini feodallerin topraklarını, imtiyazlarını ellerinden almak için herhangi bir girişimde bulunmamıştır.» (s. 20)

«Özgürlük Yolu» kafasını Batı Avrupa'ya takmıştır. Batı Avrupa'da olduğu gibi, feodallerin zararına, onları sınıf olarak da tasfiyeye yönelen bir burjuva hareket beklenmektedir. O dönemde Kürdistan'da böyle bir şey görmeyince de, isyanlarda sınıf olarak feodallerin çıkarlarının bir rol oynamadığını iddia etmektedir.

Halbuki Kürdistan'da durum değişikti. Sözkonusu olan, Avrupa kapitalistlerinin pazar ihtiyacı ve Osmanlı devletinin merkezileştirme çabalarının önünde bir engel olan Kürt beyliklerinin kaldırılmasıydı. Kürt feodallerinin çıkarları işte bu noktada sözkonusuydu. Onlar kaybolmakta olan durumlarını muhafaza etmek için çalışıyorlardı. Şüphesiz Avrupa kapitalistlerinin ve Osmanlı feodallerinin çabalarının ilerici bir yanı yoktu. Kürt feodalleri kendi sınıf çıkarların-

dan hareket etmelerine rağmen, yabancı sömürüsüne ve milli boyunduruğa karşı mücadele ettiklerinden dolayı ilerici bir rol oynuyorlardı. Bu noktada onların menfaatleri ve Kürt halk kitlelerinin menfaatleri uyuşmaktadır.

«Özgürlük Yolu» neden bu noktayı karanlık bırakmaktadır? Çünkü o ulusal hareketlerdeki zaafları gizleyerek bugünkü görevleri de bulandırmak istemektedir.

Kürt halk kitlelerinin bu isyanlara katılmalarının sebepleri üzerinde de kısaca duralım. Bunların başlıcaları şunlardır :

1826'da Yeniçeri Ocağı kaldırıldı. Bunun üzerine ordu, mecburi askerlik sistemi esasına dayanılarak yeniden kuruldu. On beş yıllık mecburi askerlik sistemi halk kitleleri üzerinde büyük bir yüktü. O zamana kadar askerlik yükümlülüğünün olmadığı Kürdistan'da bu durum halk kitleleri içinde geniş tepkilere yol açtı.

Aynı şekilde feodal Kürt beyliklerinin kaldırılması, Kürt halk kitleleri üzerindeki sömürüyü ağırlaştırıyordu. Merkezi devletin sömürüsü yeni konan vergilerle birlikte arttı. Avrupa kapitalizminin sömürüsü yeni bir yük olarak halk kitlelerinin sırtına bindi. Tabii bütün bu saydıklarımız, kitleler üzerinde artan bir milli zulümle gerçekleştirilebiliyordu. İşte bu etkenler sonucu, Kürt halk kitleleri de, Kürt feodallerinin önderliğindeki bu isyanlara geniş ölçüde katıldılar.

Bu dönemdeki Kürt milli hareketleri, feodal önderliklerine, milli yönün zayıflığına rağmen o dönemde, Osmanlı İmparatorluğunda gelişen burjuva demokratik hareketlerin bir parçasıydılar. Bunlar yer yer milli devlet talebiyle ortaya çıktılar. Ve Kürt burjuvazisinin milli pazar talebinin ilk belirtilerini kendi içlerinde taşıyorlardı.

19. yüzyılın başlarından itibaren, kapitalizm ve milli uyanışla başlayan bu dönem, bugün tartıştığımız meselenin tarihi oluşumunda önemli bir yer tutmaktadır. Geri ülkelerde milli meselenin oluşumunu, sömürgeler meselesinden ayırdetmek bakımından bu gelişimi incelemek gerekir. Bugün Kürdistan'ın sömürge olduğunu iddia edenlerin gözar-

dı ettikleri meselelerden biri de bu oluşumdur. Bu bakımdan 19. yüzyıldan itibaren yeni özellikler kazanan ve bugüne kadar devam eden bu meselenin ayırdedici nitelikleri üzerinde duracağız.

Kapitalizmin sömürgeciliğini incelerken, sömürgecilik siyasetinin pazar bulma ihtiyacından doğduğunu belirtmiştik. Yani her şeyden önce bağımsız bir kapitalist gelişme sözkonusudur. Kapitalist ilişkilerin yavaş yavaş Osmanlı devletine girdiği ve ezen-ezilen millet ilişkisinin ortaya çıkmaya başladığı 19. yüzyılda durum nedir?

Osmanlı ülkesinin, Avrupa kapitalizminin bir pazarı haline gelmesiyle meydana gelen ilk şey, el emeğine dayanan küçük üretimin hızla ölmesi oldu. Dokumacılık, Avrupa'nın ucuz mamul maddeleriyle rekabet edemedi. Aynı şey diğer küçük sanayi kolları için de sözkonusuydu. Yani feodal Osmanlı toplumunun bağrında filizlenen, ilerde bağımsız bir kapitalizme yol açabilecek bütün unsurlar, önemli ölçüde yok dildi. Bunun yerine Avrupa kapitalizminin ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir ekonomik yapı şekillenmeye başladı. Örneğin İstanbul, İzmir, Mersin, Trabzon gibi şehirler ticaret yolu ile yapılan sömürünün gerçekleştirildiği merkezler olarak önem kazandılar. Ve bu anlamda buralarda kapitalist ilişkiler gelişmeye başladı. Gene aynı şekilde Çukurova'da, İngiliz tekstil sanayisinin ihtiyaçlarına uygun olarak pamuk ekimine başlandı. Ve burada da kapitalist ilişkiler gelişmeye başladı. Feodal Osmanlı toplumu çözülmeye başladı. Avrupa kapitalizminin uzantısı komprador burjuvazi bu şekilde ortaya çıktı.

Avrupa kapitalistleri, Osmanlı ülkesini bir pazar haline getirirken devleti elinde tutan hakim sınıflarla işbirliği yaptılar. Komprador burjuva kesimleri aracılığıyla bütün Osmanlı ülkesini hammadde deposu ve mamul madde pazarı haline dönüştürdüler.

Avrupa kapitalistleri bununla yetinmiyorlardı. Onlar için en elverişli durum Osmanlı devletinin sömürgeleştirilmesiydi. Bu iki çaba elele yürüdü. 20. yüzyılın başlarında, daha evvel Osmanlıların elinde bulunan Arap toprakları sö-

mürgeleştirilmişti. Balkan milliyetleri bağımsız devletler olarak ortaya çıkmışlardı. Geriye kalan Osmanlı ülkesi ise, 1800'lerden itibaren gelişen durum sonucu ve Avrupa'da kapitalizmin tekelci aşamaya ulaşmasıyla birlikte yarı-sömürge yarı-feodal bir yapıya dönüştü.

Sömürgecilik açısından durumu incelediğimizde ortaya şu sonuç çıkmaktadır. Osmanlı yönetimi açısından, Kürdistan'ı sömürge yapmak sözkonusu olamaz. Çünkü kapitalist sömürgeciliği doğuran belli bir maddi temel vardır. Bu temel ise bağımsız bir kapitalist gelişmenin içinde olmaktır. Yani bir dış pazar ihtiyacının ortaya çıkmasıdır. Osmanlı ülkesinde ise böyle bir temelin var olması bir yana, ilerde böyle bir temele yol açabilecek etkenlerin gelişimi bile önemli ölçüde engellenmiştir. Maddi temeli olmayan havada bir siyaset ise bilindiği gibi mümkün değildir.

Ama o zaman Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi gibi bir gelişim gerçekten vardı. Bu, Osmanlılar tarafından değil, Avrupalılar tarafından gerçekleştirilmeye çalışılıyordu. Nitekim bu gelişim sonucu Kürdistan da, Osmanlı devletinin bir parçası olarak yarı-sömürge haline getirildi. 1920'de yapılan Sevr Antlaşması ise Türkiye ile birlikte Kürdistan'ın da sömürgeleştirilmesi antlaşmasıydı.

19. yüzyılda Osmanlı ülkesi dahilinde kalan Kürdistan topraklarındaki durum şuydu: Türkler ve Kürtler millet olarak ortaya çıktılar. Türklerle Kürtler arasında daha önceden var olan ezen-ezilen kavim ilişkisi, kapitalist gelişme ve milli uyanışla birlikte ezen-ezilen millet ilişkisine dönüştü. Kürtler üzerinde ağırlaşan bir milli zulüm uygulanmaya başlandı. Bu milli zulmün sebeplerini şu şekilde açıklayabiliriz. Birincisi, feodalizm her türlü milli gelişmenin amansız düşmanıdır. Osmanlı merkezî yönetimi, kendi feodal sınıf çıkarlarından hareketle Kürt milli hareketlerine zulüm uygüladı. İkincisi, feodal Osmanlı yönetimi ülkenin sömürülmesinde Avrupa kapitalistleriyle işbirliği halindeydi. Bu açıdan da çıkarları sözkonusuydu. Üçüncüsü, bizzat Avrupa kapitalistlerinin çıkarları sözkonusuydu. Avrupa kapitalistleri milli zulmün baş destekçisi

oldular. O günden bu yana milli zulüm, yabancı kapitalist ve emperyalist sömürü ile daima elele yürümüştür. Hakim sınıflar emperyalizmle ne kadar uzlaşmışlarsa, milli zulüm o kadar artmış veya tersi olmuştur.

19. yüzyılda olan bütün gelişmelere rağmen Kürt hakim sınıflarıyla, Türk hakim sınıfları arasındaki işbirliği devam etti. Kürt beyliklerinin kaldırılmasından sonra bu işbirliği yeni temeller üzerinde şekillendi.

19. yüzyılda durum buydu. Görüldüğü gibi milli mesele burada, eskiden beri süregelen bir oluşumun üzerinde şekillenmiştir. Milli mesele ülke içinde ortaya çıkan ve gelişen kapitalizmin ürünü olmamış, tam tersine ülkenin yabancı kapitalist ülkeler tarafından sömürülmeye başlanmasının ve ülkenin yabancı kapitalizmin bir pazarı haline getirilmesinin ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Bu durum aynı zamanda geri ülkelerde, milli meselenin ikili yönünü de açıklamaktadır: O ülkelerdeki bütün milliyetlerle emperyalizm arasındaki milli mesele ve o ülkelerdeki milliyetler arasındaki milli mesele. Osmanlı tarihinin de gösterdiği gibi birincisi, ikincisinin kaynağı durumundadır. Bu bakımdan bunların çözümü de birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

Bazıları Kürdistan'ın Kurtuluş Savaşından sonra sömürgeleştirildiğini iddia etmektedirler. Hatta Kurtuluş Savaşını, Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi savaşı olarak ele almaktadırlar. Hiç bir temele dayanmayan iddialardan biri de budur. Bu iddiada bulunanlar şunu ispat etmek zorundadırlar. Kurtuluş Savaşı, iktisadi yapıda ne gibi bir değişikliğe yol açtı? Kurtuluş Savaşıyla Türkiye'nin sömürgeciliğe yöneldiğini iddia etmek, Türkiye ekonomisinin emperyalizme bağımlılıktan kurtulup dış pazar ihtiyacı duyar bir niteliğe kavuştuğunu iddia etmek demektir. Kurtuluş Savaşı, Türkiye ekonomisinde böyle bir değişikliğe yol açmadı. 1800'lerden itibaren dışarıya bağımlı olarak şekillenen ekonomik yapı, Kurtuluş Savaşından sonra da esas olarak devam etti.

Bu iddia, aynı zamanda, Türklerin ve Kürtlerin sömür-

geciliğe karşı ortak olarak verdikleri Kurtuluş Savaşını da inkar etmesi bakımından gerçeklere ters düşmektedir. Emperyalizmin sömürgeciliğine karşı verilen bir mücadele, Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi mücadelesi olarak gösterilmektedir.

Cumhuriyet Türkiyesi, feodal Osmanlı İmparatorluğundan belli başlı iki miras devraldı: Toprak meselesi ve milliyetler meselesi. Bu iki mesele, halledilemeden bugüne kadar devam edegeldi. Kurtuluş Savaşı sonucu Türkiye, sömürgeleşmekten kurtuldu. Ama çok geçmeden tekrar emperyalizmle uzlaşıldı, Türkiye tekrar yarı-sömürge bir ülke haline geldi. 1800'lerden itibaren gelişmeye başlayan, dış kapitalizme bağımlı ekonomik şekillenme esas olarak devam etti. Türkiye yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke olarak kaldı. Yarı-sömürge durumunda olan pazar niteliği değişmedi. «Sömürge teorisi»ni savunanlar işte böyle bir ülkeye sömürgecilik yaptırmaktadırlar.

Mevcut iktidar, Kürt milliyetinin milli haklarını gasbetmiştir. Ama Kürt işçi ve köylülerine karşı Kürt hakim sınıflarının menfaatlerini savunmaktadır. Kürt köylülerinin toprak mücadelesinin önüne feodallerin emrinde iktidarın güçleri çıkmaktadır. Bunu diğer sınıf mücadelelerinde de görmek mümkündür. Bu anlamda Kürt hakim sınıfları da iktidara ortaktırlar. İktidarın eskiden beri var olan ve bugün de devam eden bu niteliği, milli meselenin çözümünde önemli rol oynamaktadır. Milli haklar uğruna mücadele, sosyal kurtuluş için mücadeleyle birleştirilmelidir. Bu mücadele emperyalizmi ve Türk ve Kürt hakim sınıflarını hedef almak zorundadır. İşte bu yüzen iki halkın ortak mücadelesi gerekli ve zorunludur.

TÜRKİYE EMPERYALİST BİR ÜLKE MİDİR?

«Özgürlük Yolu», bu durumda olan bir ülkenin sömürgecilik yapamayacağının bilincindedir. O, bir yandan sömürgeciliği genelleştirip, her tarafa uygulanabilir bir şey

olduğunu ileri sürüyor. Öte yandan böylesine çürük olan bu teoriyi, biraz olsun sağlamlaştırabilmek için, Türkiye'nin durumunu başka türlü göstermeye çabalıyor. Şimdi «Özgürlük Yolu»nun bu konudaki iddiaları üzerinde duralım.

«Özgürlük Yolu», Türkiye'de kapitalizmin hakim duruma geldiğini iddia etmektedir. «Özgürlük Yolu»na göre, Türkiye'de bir burjuva devrimi yaşanmış, feodalizm tasfiye edilmiştir. Son otuz-kırk yıl içinde kapitalizm, tekelci kapitalizm aşamasına ulaşmıştır. Şöyle yazıyor «Özgürlük Yolu» :

«Bazıları Türkiye'de bir toprak devriminin yapılmamış olmasını... burjuva devriminin yer almadığına kanıt olarak gösteriyorlar. Oysa burjuvazi açısından radikal bir toprak devrimi her durumda gerekli ve zorunlu değildir. Onun için önemli olan kapitalist gelişmenin önündeki feodal ilişkilerin ortadan kaldırılmasıdır ve bu bazı durumlarda evrimci yollardan da sağlanabilir.» (Sayı 23, s. 23)

Evrimci yollardan feodal ilişkiler tasfiye edilemez. «Radikal bir toprak devrimi yapılmadan» feodal ilişkilerin ortadan kaldırılması, ancak yukardan aşağı bir burjuva devrimiyle mümkündür. Örneğin Almanya'da ve Rusya'da gelişim böyle oldu. Ama bu ülkelerde bağımsız bir kapitalist gelişme sözkonusuydu. Türkiye'de ise, emperyalizm feodal ilişkilerde belli çözülmelere yol açmakla beraber, esas olarak feodallerle ittifak etti. Feodalizmin tamamen tasfiyesini önleyen bir rol oynadı ve bugün de oynamaya devam ediyor. Dolayısıyla emperyalizm, Türkiye'de bağımsız bir kapitalist gelişmenin önündeki baş engel olmuştur. «Özgürlük Yolu», emperyalizmi ve feodalizmi birbirine zıt şeylermiş gibi ele almaktadır. Halbuki geri ülkelerdeki iktidarlar bu iki gerici gücün desteği ve işbirliği sayesinde ayakta durabilmektedirler.

«Özgürlük Yolu», Türkiye'de feodalizmi tasfiye eden bir burjuva devriminin yaşandığını iddia etmektedir. «Özgürlük Yolu»na göre Birinci ve İkinci Meşrutiyet, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyetin kuruluşu döneminde feodalizm gitmiş yerine kapitalizm gelmiştir.

«Özgürlük Yolu»nun bahsettiği hareketler gerçekten burjuva devrimi doğrultusunda atılmış adımlardı. Ama bunların hangisi feodalizmi tasfiye edebildi? Örneğin Kurtuluş Savaşı bir burjuva devrimiydi. Ama yarım kalan bir burjuva devrimi! Feodalizm tasfiye edilmedi, feodalizm iktidara ortak olmaya devam etti. Milli burjuvazinin bu gerici güçlerle uzlaşmasıdır ki, bizzat burjuvazinin bir kesiminin giderek gericileşmesine ve emperyalizme teslim olmasına yol açtı.

Türkiye yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülkedir. Kurtuluş Savaşı sonrası kısa bir dönem hariç, yüz yıldır bu yapı esas olarak devam etmektedir. Devrim olmadan bu yapı tasfiye edilemez. «Özgürlük Yolu» ise emperyalizme bağımlılık şartlarında yarı-feodal yapının tasfiye edildiğini yazmaktadır. Halbuki tam tersi oldu. Emperyalizm yarı-feodal yapıyı korudu, tasfiyesini önledi. «Özgürlük Yolu»nun tahlillerinde emperyalizme rastlamak mümkün değildir. O, emperyalizmden bağımsız bir Türkiye ele almaktadır, bu konuda görüşleri hep böyle bir anlayış üzerine inşa edilmiştir.

Bütün bunlardan sonra «Özgürlük Yolu» kendisi için normal sayılabilecek olan şu sonuca varmaktadır.

«Son otuz-kırk yıl içinde önemli bir değişim Türk toplumunda meydana gelmiştir. Kapitalizm ülke ölçüsünde egemen bir duruma gelirken ve tekelci bir niteliğe ulaşırken...» (s. 45)

Kapitalizm gelişti. Egemen duruma geldi. Sonra da tekelci aşamaya ulaştı. «Özgürlük Yolu» tahlili yapıyor, adını söylemekten korkuyor. Onu da biz söyleyelim. Dünyanın her tarafında, 1900'den bu yana tekelci aşamaya ulaşmış kapitalizme «emperyalizm» denir. Türkiye emperyalist bir ülkedir desenize!

Aslında «sömürge teorisi»ni savunmanın normal sonucu budur. Biz kapitalist sömürgeciliği incelerken bunun neden böyle olduğunu açıklamıştık. «Özgürlük Yolu» savunduğunu açıkça söylemelidir.

Tekelci kapitalizm iddiasına dönelim. Birincisi, Türkiye'de serbest rekabetçi kapitalizm ne zaman yaşandı ki bu

tekelci aşamaya varabilsin? İkincisi, emperyalizm çağında serbest rekabetçi kapitalizm mümkün müdür? Tek bir dünya ekonomisi ne demektir? Emperyalizmin, yani tekelci kapitalizmin dünya çapında bir sistem haline gelmesi, bir yandan da serbest rekabetçi kapitalizme olanak verir mi? «Özgürlük Yolu» gerçekleri çarpıtıyor.

Meselenin diğer yanını ele alalım. Emperyalizm ortaya çıktığından beri, tekelci karakter, yalnız emperyalist ülkelerle sınırlı kalmamıştır. Büyük emperyalist tekeller dünyanın dört bir tarafına yayılmışlardır. Bu şekilde geri ülkelerde de, bizzat büyük emperyalist tekeller tarafından yaratılan tekeller oluşmuştur. Ama dediğimiz gibi bu, «Özgürlük Yolu»nun yazdığı şekilde son otuz-kırk yıl içinde olan bir şey değildir. Yüz yıldan beri böyle bir olgu vardır. Örneğin 1900'lerde Osmanlı devletindeki «Demiryolu Kumpanyası» böyle bir tekeldir. Bu tekelciliğin geri ülkelerdeki bağımsız kapitalist gelişmeyle hiç bir ilgisi yoktur. Tam tersine var olan bu tekelcilik, ülkedeki bağımsız kapitalist gelişmenin önünde bir engeldir. Bu tekelcilik kırıldığı ölçüde ülkede bağımsız bir kapitalist gelişme sözkonusu olur.

«Özgürlük Yolu»nun bütün bu gerici teorileri savunmasının nedeni, emperyalizme karşı mücadeleyi reddetmesidir. Günümüzün en tehlikeli emperyalisti olan sosyal-emperyalizme yaranmada sahte TKP ile yarışa kalkıldı mı, baş görev, emperyalizme karşı mücadeleyi reddetmek olur. «Sömürge teorisi»ni savunan oportünistlerin ve milliyetçilerin de temel yanılgıları buradadır. Bunlar da milli meseleyi emperyalizme karşı mücadelenin bir parçası olarak görmemektedirler. Biz bu konuda da en olumsuz öğretmen olması bakımından «Özgürlük Yolu» üzerinde duracağız.

«Özgürlük Yolu» emperyalizme karşı mücadeleyi reddettiği için, yazılarında sık sık geçen anti-emperyalizm sözleri yama gibi durmaktadır. Hem sosyal-emperyalizme hizmet, hem de doğru bir anti-emperyalist bakış açısına sahip olmak mümkün değildir. Hemen hemen bütün olaylarla ilgili olarak yaptığı tahlillerde emperyalizm gözardı edilmiştir. Sa-

dece Türk hakim sınıfları görülmekte, emperyalizm görülmemektedir. Çeşitli olaylarla ilgili olarak «Özgürlük Yolu» nun yaptığı değerlendirmeleri ele alalım. Sevr Antlaşması şöyle değerlendirilmektedir :

«Sevr Antlaşması, bilindiği gibi ölü bir antlaşma olarak kaldı. Antlaşma Kürdistan'la ilgili olarak birçok şeyi muğlak bırakmıştı. Bir kere Kürdistan'ın Ermenistan ile arasındaki sınır belirsizdi. Bu bölgede Ermeni halkının tümüyle terkettiği ve zaten eskiden beri Kürt halkının çoğunlukta olduğu birçok il, 'Fırat'ın doğusunda' kurulacak Ermenistan'a bırakılıyordu. Diğer yandan Musul bölgesi, yani Güney Kürdistan da bu sınırların dışında tutuluyordu. Bu nedenle antlaşma Kürt halkı arasında pek bir yankı yapmadı, hatta yukardaki nedenlerle tepkiyle karşılandı.» (s. 12)

İşte anti-emperyalist olduğunu söyleyen «Özgürlük Yolu»nun Sevr'i değerlendirişi böyledir. Yani Fırat'ın doğusu ve Kerkük bölgesi İngilizlerin düşündüğü Kürdistan'a dahil edilmiş olsaydı, «Özgürlük Yolu»nun da söyleyecek lafı kalmazdı. O zaman «Kürt halkı» da Sevr Antlaşmasını tepkiyle karşılamazdı (!) Ne yazık ki Kürt halkının anti-emperyalizm anlayışı «Özgürlük Yolu»nunki gibi değildir. Kürt halkı bu sözde «Kürdistan»ı Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi girişimi olarak gördüğü için tepkiyle karşıladı. Hem bu tepkileri, hangi bölgenin, hangi kukla devlet içinde yer aldığını öğrendikten sonra değil, daha Sevr Antlaşması imzalanmadan gösterdi. Ama «Özgürlük Yolu»nun da hakkı var. İngilizlerin Kürt işbirlikçileri de bu antlaşmadan pek memnun kalmamışlardı. «Özgürlük Yolu»nun «Kürt halkı» dediği bu gericiler olacak.

Anti-emperyalist olmak, Sevr'i sömürgecilik antlaşması olduğu için mahkum etmektir. «Özgürlük Yolu» bunu yapmıyor. O, emperyalistlerin sömürgeciliğini kabullenerek, Sevr temelinde tartışmaya giriyor. «Özgürlük Yolu»nun anti-emperyalistliği sahtedir. «Özgürlük Yolu», Sevr'e sarılarak, emperyalizm ve sömürgeciliği savunuyor.

Şimdi de Şeyh Sait isyanıyla ilgili olarak yaptığı bir yoruma bakalım :

«Bu hareketler başarıya ulaşsalardı bundan ne gibi sonuçlar doğacaktı?... Kürt halkının ulusal boyunduruğa son vermesi, Kürdistan'da tarımın, ticaretin, endüstrinin gelişmesi demek olacaktı. Kürt halkının dili ve kültürü üzerindeki sömürgeci baskısı son bulacak, kültürel ve sosyal yaşam gelişecekti. Ve bütün bunlar kaçınılmaz olarak feodal yapıyı, aşiretçi ve tarikatçı ilişkileri tasfiye edecek; ulusal birliği oluşturacak ve ulusal gelişimi sağlayacaktı. 'Gerici' olarak nitelenen Kürt ayaklanmalarının varacağı sonuçlar hiç kuşkusuz bunlardı.» (s. 28)

«Özgürlük Yolu»nun «bu hareketler» şeklinde yaptığı genellemenin yanlış bir anlamaya yol açmasına meydan vermemek için ilkönce şunu belirtelim : İlerici nitelikteki Kürt isyanları başarıya ulaşsaydı, «Özgürlük Yolu»nun belirttiği sonuçların gerçekleşmesi bakımından elverişli şartlar doğardı. Ama bunlardan da evvel («Özgürlük Yolu» aklına bile getirmemiş) emperyalizm zarar görürdü. Dünya devrimi güçlenirdi.

Gelelim Şeyh Sait isyanının sonuçlarının ne olacağına :

1. Sosyalist Sovyetler Birliği güneyden kuşatılmış olurdu.

2. Türkiye'deki ve bölgedeki anti-emperyalist hareket zarar görürdü.

3. İngiliz emperyalizmi daha da güçlenirdi.

4. İngiliz emperyalizminin Irak'taki hakimiyeti sağlamlaşırdı.

Şeyh Sait isyanı başarıya ulaşmamasına rağmen Musul üzerindeki İngiliz hakimiyetini kesinleştirdi. Emperyalizme karşı güçleri zayıflattı ve emperyalizmi güçlendirdi.

Marksistler bir milli hareketi ele alırken, dünya devriminin ve anti-emperyalist mücadelenin çıkarlarından hareket ederler. Milli çıkarlar bu genel perspektife bağlıdır. «Özgürlük Yolu» tam tersini yapıyor. Onun dünya devrimi ve anti-emperyalist mücadele gibi bir perspektifi yoktur. Bundan dolayı sonuçta tam da İngiliz emperyalistlerinin görüşlerine varmaktadır.

«Özgürlük Yolu» bunları yazdıktan bir sayı sonra Şeyh

Sait isyanının uluslararası devrimci hareketinin çıkarlarına ters düşmüş olabileceğini yazmaktadır. Ama «Özgürlük Yolu» samimiyetsizdir. Böyle bir tespiti samimiyetle savunmak demek, yukarda belirttiğimiz sonuçlara varmaktır. Bu sonuçlara göre Şeyh Sait isyanı ile ilgili tavrı açık olarak ortaya koymaktır. Daha önce yazdığını açıkça düzeltmektir.

Devam edelim. «Özgürlük Yolu» Kürdistan'daki yarı-feodal yapıyı ayakta tutan güçleri şöyle değerlendiriyor :

«Bugün Kürdistan'da feodal ve aşiretçi yapının ayakta durabilmesinin tek nedeni sözkonusu ulusal boyunduruktur. Şoven iktidarlar işlerine geldiği zaman gericilikle suçladıkları güçleri, başından beri izledikleri politikayla bizzat kendileri ayakta tutmuşlardır.» (s. 29)

Görüldüğü gibi milli mesele, emperyalizme karşı mücadeleden ayrı olarak ele alınmaktadır. Kürt milletinin üzerindeki milli boyunduruğun iki sorumlusu vardır : Emperyalizm ve Türk hakim sınıfları. Eğer gerçekten tek sorumlu Türk hakim sınıfları olsaydı, o zaman milli kurtuluş için emperyalizme karşı mücadeleye ne gerek vardı. Zaten «Özgürlük Yolu» da böyle bir anlayışa sahip olduğu içindir ki, milli meseleyi emperyalizme karşı mücadeleden koparmaktadır. Aynı şekilde günümüzde, geri ülkelerde feodalizmin tasfiyesini önleyen en büyük güç emperyalizmdir. «Özgürlük Yolu» bunu da görmemektedir.

Son bir alıntı daha yapalım «Özgürlük Yolu»ndan :

«Kuşkusuz emperyalizm tüm halklar gibi Kürt halkının da baş düşmanıdır. Ama Kürt halkının emperyalizmle savaşmak için, herhalde uçağa binip Amerika'ya gitmesi beklenmemelidir. Ülkemizde burjuvazi ve büyük toprak sahipleri iktidarına, feodal gericilere karşı Türkiye halklarının verdiği mücadele, aynı zamanda emperyalizme karşı bir mücadeledir.» (Sayı 30, s. 29)

İlk cümle lafta kalan bir cümledir. «Özgürlük Yolu»nda böylesine yama gibi duran cümlelere sıkça rastlamak mümkündür. Alıntıdan çıkan anlayış ise emperyalizme karşı mücadeleyi reddetme anlayışıdır. 1968 ve 1969'da Amerikan emperyalizminin boyunduruğuna karşı mücadeleyi yüksel-

ten gençlik kitlelerinin önüne, oportünist TİP yöneticileri de aynı anlayışla barikat kurmuşlardı. TİP'in oportünist yöneticileri de burjuvaziye karşı mücadele adı altında emperyalizmle mücadeleyi reddediyorlardı. Anti-emperyalist mücadeleyi bu anlayıştan hareketle baltalıyorlardı. Eski TİP oportünist kliğinin üyeleri, yeni «Özgürlük Yolu» yazarları, anlaşılan Boranlardan ayrılırken bu değerli teorileri de beraberlerinde götürmüşler.

«Özgürlük Yolu», emperyalizmi, ülke ile ilgisi olmayan, ülke dışında bir olgu olarak ele almaktadır. Bunun için emperyalizme karşı mücadele denince, uçağa binip Amerika'ya gitmeyi anlamaktadır. Şimdiye kadar emperyalizme karşı mücadele eden halkların hiç biri böyle bir yönteme başvurmadı. Çünkü halkımız ve dünya halkları, emperyalizmi «Özgürlük Yolu» gibi anlamıyorlar.

«Özgürlük Yolu»nun, Kürt milletinin haklarını savunur görünmesi de sahtedir. «Özgürlük Yolu», Kürdistan'da revizyonizmi yaymak ve sosyal-emperyalizme hizmet etmek için «milliyetçi» gibi görünmektedir. «Özgürlük Yolu», revizyonist bir akımdır ve Kürt milliyetçiliğini maske olarak kullanmaya çalışmaktadır.

Şimdiye kadar ortaya koyduğumuz meseleler, Türkiye gibi geri ülkelerde sözkonusu olan milliyetler meselesinin, sömürgeler meselesinden farklı yanlarını gözönüne sermektedir. Türkiye'de milli mesele, feodal dönemin bir mirasıdır. Emperyalizme bağımlılık şartlarında devam etmektedir. Bu bakımdan Türkiye'de milli mesele, emperyalizme, sosyal-emperyalizme ve feodalizme karşı mücadeleden koparılamaz.

«SÖMÜRGE TEORİSİ»NİN VARDIĞI SONUÇLAR VE GERÇEKLER

1. «Sömürge teorisi»ni savunanlar, her şeyden önce Türkiye'de, dış pazar meselesiyle karşı karşıya olan bağımsız

bir kapitalizmin var olduğunu iddia etmektedirler. Oysa Türkiye, bağımsız bir kapitalist gelişmenin olmadığı, yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülkedir. Türkiye, bırakalım dış pazar bulmayı, bizzat kendisi emperyalizmin pazarı durumundadır.

2. Türkiye'nin sömürgeci olması, sömürge pazarı üzerinde tekel kurması demektir. Bu, aynı zamanda, sömürge pazarı üzerinde emperyalist ülkelerle tekel durumunu korumak uğruna mücadele etmek anlamına gelir. «Sömürge teorisi»ni savunmak bunu gerektirir. Oysa Türkiye'nin kendisi iki süper devletin üzerinde tam tekel kurmaya çalıştıkları bir ülkedir.

3. «Sömürge teorisi»ni savunanlar, büyük emperyalist ülkeler tarafından dünya çapında gerçekleştirilen, emperyalist sömürü ve tahakküm temeline dayanan örgütlenmeyi kavramamışlardır. Sömürgecilik siyasetinin bu örgütlenmenin esası olduğunu anlamamışlardır. Onlar, bu örgütlenmenin dışında, «emperyalizmin iki temel özelliğinden» biri olan sömürgeciliği uygulayan bir Türkiye hayal etmektedirler. Oysa Türkiye, emperyalizmin sömürgecilik siyaseti sonucu, emperyalist dünya ekonomisinin yarı-sömürgesi haline gelmiş bir halkasıdır.

4. «Sömürge teorisi»ni savunanlar, Türkiye'nin emperyalist tekellere bağımlı montajcı şirketleri ile, dünya hakimiyeti için yürüttükleri mücadelede sömürgelere ihtiyaç duyan büyük emperyalist tekelleri bir tutmaktadırlar. Onun içindir ki büyük emperyalist tekellerin dünya hakimiyeti için yürüttükleri sömürgecilik siyasetini montajcılara yakıştırabilmektedirler. Oysa Türkiye ekonomisi, emperyalizme bağımlı olarak şekillenen bir ekonomidir.

5. «Sömürge teorisi»ni savunanlar, dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun bir avuç büyük emperyalist devlet tarafından ezilmesi ve sömürülmesi esasına dayanan, Lenin'in ezen-ezilen millet ayrımını reddetmektedirler. Kürtlerin ve Türklerin dünya ölçüsünde, ezilen milletler safında yer aldıklarını ve her iki milletin de emperyalizmin sömürüsü altında olduğunu görmemektedirler. Emperyalizm ile ezi-

len milletler arasındaki ilişkiyi, Türk ve Kürt milletleri arasındaki ilişkiye uygulamaktadırlar. Oysa Türkiye ezilen bir Üçüncü Dünya ülkesidir.

6. «Sömürge teorisi»ni savunanlar sömürgecilikteki tekelleşmeyi görmemişlerdir. Sömürgecilik siyaseti ve emperyalist hegemonyacılık arasındaki sıkı bağı gözardı etmektedirler. Türkiye, hegemonya mücadelesi yürüten bir ülke olarak değerlendirilmektedir. Oysa Türkiye iki süper devletin hegemonya mücadelesine sahne olan bir ülkedir. Hegemonya mücadelesine sahne olan bir ülkeye hegemonyacılık yaptırmak, ancak gerçekleri böylesine reddeden bir teorinin eseri olabilir.

«Sömürge teorisi»nin vardığı sonuçlar ve gerçekler bunlardır.

II
SÖMÜRGE TEORİSİ VE DENGE KAWA

Birinci bölümde ele alıp eleştirdiğimiz, «sömürge teorisi», Denge Kawa grubu tarafından da savunulmakta ve tezlerine temel olmaktadır. Denge Kawa revizyonist «sömürge teorisi»ni Marksist bir teori gibi piyasaya sürmeye çalışıyor. Denge Kawa'nın bu çabası ateşle suyu birleştirmek gibi boş bir çabadır. «Sömürge teorisi»nin Marksist bir teori olduğunu ispatlama gayretleri Denge Kawa'yı Marksizmin milli mesele konusundaki temel görüşlerini red noktasına götürmüştür. Bu bölümde Denge Kawa'nın Marksist tezleri nasıl çarpıttığını üç ana noktada ortaya koyacağız. Eleştirimizi, birinci olarak Ekim Devrimi öncesi ve sonrası milli meselenin kazandığı yeni muhtevayı Denge Kawa'nın nasıl ele aldığı, ikinci olarak, dünya devrimi, emperyalist cephe zinciri kavramlarının ne anlama geldiği ve Denge Kawa'nın bu konulardaki keyfiliği ve sonuncu olarak da, örgütlenme sorunu üzerine yapacağız.

İki Tarihsel Dönem ve Denge Kawa'nın Çarpıtması

Stalin, Ekim Devriminden sonra milli meselenin, bir devlet içi mesele olmaktan çıkarak uluslararası bir mesele haline, bağımlı ülkelerin ve sömürgelerin emperyalizmin boyunduruğundan kurtarılması meselesi haline geldiğini söylemişti. Milli mesele açısından Ekim Devrimi öncesi ve sonrası dönemler arasındaki en önemli ayrım budur. Denge

Kawa, bu iki tarihsel dönem arasındaki farklılığı kendi milliyetçi görüşlerinin dayanağı olarak göstermeye çalışmaktadır.

Denge Kawa'ya göre Ekim Devrimi öncesinde milli meselenin bir iç mesele olması, onun demokratik devrimin bir parçası olarak ele alınmasından dolayıdır. Bu yanlış bir anlayıştır. Çünkü o dönemde bizzat devrimin kendisi bir iç mesele durumundaydı. Henüz bir tek dünya ekonomisi oluşmamıştı. Kapitalizm bir sistem olarak dünyanın her tarafına tam olarak damgasını vurmamıştı. Her ülke az çok bağımsız bir gelişme göstermekteydi. Bundan dolayı meseleler ülkelerle sınırlı olarak ele alınıyor ve o ülkenin şartları tahlil edilerek çözüme ulaştırılmaya çalışılıyordu. Milli meselenin demokratik devrimin bir parçası olarak görülmesi ise, Marksistlerin çeşitli demokratik istemleri kendi başına bir mesele olarak değil, genel devrim meselesinin bir parçası olarak görmelerinin sonucuydu. Denge Kawa, Ekim Devrimi öncesi devrimin niteliğini ve milli meselenin konumunu yanlış anlamıştır.

Denge Kawa, milli meseleyi genel devrim meselesinin bir parçası olarak görmediği için, Ekim Devrimi sonrasında milli meselenin bir iç mesele olmaktan çıkmasını, artık ayrı mücadele verilmesi gerekir şeklinde anlamaktadır. Mademki milli meselenin çözümü emperyalizme karşı mücadeleden geçiyor diyor Kawacılar, mademki tek tek bütün mücadeleler artık dünya devriminin bir parçasıdır diyorlar, artık milli meseleyi sözkonusu olan devletin meselelerinden ayrı, bir başına ele almak gerekir. Onlara göre milli meselenin bir devlet içi mesele olmaktan çıkmasının ve emperyalizme karşı mücadelenin bir parçası haline gelmesinin anlamı budur.

Denge Kawa bu anlayışından hareketle milli meseleyi genel devrim meselesinin bir parçası olarak aldığımız için, bizi, halen eski anlayışla hareket etmekle suçlamaktadır.

Tam tersine milli meseleyi bugün sözkonusu olan ülkenin genel devrim meselesinin bır parçası olarak ele almayan anlayış eski dönemin anlayışıdır. Bu anlayış burjuva

ulusal kurtuluş perspektifini ifade etmektedir. Milli meseleyi eski ve yeni anlayışla ele almak bugün somut olarak nasıl ortaya çıkar? Bu meseleyi açalım :

Milli meseleyi yeni muhtevasıyla ele almak bugün şu anlama gelir : Milli meselenin esası anti-emperyalizmdir. Bundan dolayı milli meselenin doğru çözümü, sözkonusu olduğu yerde emperyalist cephe zincirinin kırılmasını şart koşar. Emperyalist cephe zinciri ise günümüzde devletlere göre örgütlenmiştir. Yani emperyalist cephe zincirini yarmak demek hangi devlet sözkonusu ise orada devrimi zafere ulaştırmak demektir. Milli mesele de bu çerçevede ele alınmak durumundadır. Diğer bir ifadeyle genel devrim meselesinin bir parçası olarak.

Gelelim Denge Kawa'nın anlayışının eleştirisine : Bugün milliyetlerin birlikte mücadelesine karşı çıkmak ve ayrı mücadeleyi savunmak, milli meseleyi bir iç mesele olarak görmenin sonucudur. Çünkü sarfedilen bütün emperyalizm laflarına rağmen, emperyalizm görülmüyor. Emperyalizmi görmek demek, emperyalist cephenin örgütlenmesini hedef alan bir mücadele yürütmek demektir. Emperyalizmi hesaba katmayan bir anlayış, bütün meseleyi hakim millet burjuvazisine karşı mücadeleden ibaret görür. İşte Denge Kawa da emperyalizmi hiç hesaba katmamakta, Türkiye'deki Kürt meselesinin, emperyalizmin Türkiye üzerindeki hakimiyetinin kırılmasından ayrı olarak ele alınamayacağı gerçeğini gözardı etmekte ve bunun sonucu olarak ayrı mücadeleyi savunmaktadır. Milli meseleyi eski muhtevasıyla ele almak budur.

Eski muhtevasıyla ele almak derken kastettiğimiz 1850' lerin öncesidir. Çünkü 1850'lerden sonra Marksizm ortaya çıktı. Bununla birlikte milli meselenin genel devrim meselesinin bir parçası olması şeklindeki proletaryanın görüşü de gündeme geldi. Oysa 1850'lerden evvel milli hareketler burjuvazinin önderliğindeydi. Burjuvazinin milli mesele konusunda getirdiği tek çözüm milli mücadelenin verilmesi ve burjuva ulusal devletlerin kurulmasıydı. O günün tarihi şartları içinde doğru olan bu çözümü, bugün Denge Kawacı-

lar bize Ekim Devriminden sonra milli meselenin kazandığı yeni muhteva adı altında sunmaktadırlar. İşte bundan dolayı Denge Kawacılar 1700'lerin, en çok 1850'lere kadar olan ulusal hareket perspektifiyle hareket etmektedirler.

Proletarya Devrimini mi, Yoksa Burjuva Milli Kurtuluş Hareketine Destek Olma Görevini mi Üstleneceğiz?

Denge Kawacılar Ekim Devrimi öncesi ve sonrasını kendilerine göre yorumlayıp bugün artık ayrı mücadele verilmesi gerekir şeklindeki sonucu çıkardıktan sonra bu görüşlerini Lenin'in 1900'lerde sömürgeler ve geri ülkelerdeki kurtuluş mücadeleleriyle ilgili sözleri ile kuvvetlendirmeye çalışmaktadırlar.

Ekim Devrimine kadar geri ülkelerde ve sömürgelerde şöyle bir durum vardı. Ulusal kurtuluş hareketleri yavaş yavaş canlanmaya başlıyordu. Henüz Marksizm bu ülkelere girmemişti. Bilindiği gibi geri ülkelere Marksizmi ulaştıran Ekim Devrimi oldu. Doğal olarak bu ülkelerde ortaya çıkan hareketlerin önderliği feodal ve burjuva unsurların elindeydi. Bütün bu hareketler burjuva demokratik nitelikte idiler. Bu ülkelerde Marksistlerin olmaması, Marksistlerin buradaki hareketlere ilgisiz kalacağı anlamına gelmiyordu. Üstelik o zaman devrimcilerin bulunduğu ülkeler genellikle sömürge sahibi ezen ülkeler durumundaydılar. Bu durumdan dolayı da sömürgelerdeki ve diğer ezilen ülkelerdeki kurtuluş hareketleri Marksistleri yakından ilgilendiriyordu. İkinci Enternasyonal oportünistleri, bu konudaki görevleri görmezlikten geliyor, sadece lafta kalan birtakım sözler etmekle yetiniyor ve aslında kendi emperyalist burjuvalarının başka halkları ezme siyasetini destekliyorlardı. Lenin bu oportünistleri teşhir etti. Sömürgelerdeki ulusal kurtuluş hareketlerinin en aktif bir şekilde desteklenmesi gerektiğini ortaya koydu. Kendisinin başında bulunduğu Sovyetler de bu doğrultuda hareket ettiler. Onun için gerek Lenin'in yazılarında olsun, gerekse Stalin'in yazıların-

da olsun devrimcilerin geri ülkeler ve sömürgelerde gelişen milli kurtuluş hareketleri ile ilgili tavırları sık sık ortaya konmaktadır. Bilhassa Ekim Devrimine doğru ve Ekim Devriminden sonra sömürgelerdeki kurtuluş hareketlerinin gelişmesiyle birlikte Lenin ve Stalin de yazılarında daha çok bu meseleye değinmeye başladılar. İşte Denge Kawacılar Lenin ve Stalin'in, ezen ülkelerin devrimcilerinin sömürgeler ile ilgili görevleri konusunda yazdıkları bu sözleri getirip önümüze koymaktadırlar. Örneğin Denge Kawa ile aynı fikirleri savunan **Sömürgecilik ve Milli Mesele** adlı kitabın 154. sayfasında Stalin'den şöyle bir alıntı yapılmaktadır :

> «Ezilen uluslara, emperyalizme karşı, ulusların gerçek eşitliği uğruna, bağımsız devlet olarak varlıkları uğruna savaşımlarında destek, gerçek ve sürekli yardım sorunu haline geldi.»[28]

Kitapta bu alıntıdan sonra şunlar yazılmaktadır :

«Türk sosyal-şovenlerinin lafını bile etmedikleri bu esaslı nokta çağımızdaki **bütün** milli hareketlere uygulanmalıdır. Yoksa gerçek bir komünist olunamaz.» (s. 155)

Stalin'den yapılan alıntıda sözkonusu olan emperyalizme karşı mücadeledir. Kitabı yazanlar ise Stalin'in emperyalizme karşı mücadele konusunda söylediklerini geri ülkelerdeki milliyetler meselesine uygulamaya çalışıyorlar. Stalin ezilen uluslardan bahsetmektedir. Yani şu veya bu şekilde emperyalizmin baskısı altında olan bütün ezilen uluslardan. Kendi meselemizle ilgili olarak söylersek bunun içinde ezilen bir ulus olarak Türkler de vardır. Stalin'in alıntısını Türkiye'nin bugünkü durumuna uygularsak, sözkonusu olacak destek, Türklerin ve Kürtlerin emperyalizme karşı beraberce yürütecekleri mücadeleye yapılacak destektir. Yukardaki alıntıda Stalin emperyalist ülke devrimcilerinin ezilen ulusların emperyalizme karşı mücade-

---

28 Stalin, **Marksizm, Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu**, Sol Yayınları, 3. baskı, s. 237.

leleriyle ilgili tavırlarının ne olması gerektiğinden bahsetmektedir. Yoksa ezilen bir ülkede farklı milliyetlerden devrimcilerin birbirlerine karşı görevlerinden değil. Çünkü ezilen bir ülkede farklı milliyetlerden devrimcilerin birbirlerine karşı görevleri yardım derecesine indirilemez. Burada görev emperyalizme karşı ve sosyalizm için aynı partide birleşmektir.

Denge Kawa geri ülkelerde de çeşitli milliyetlere mensup devrimcilerin birlik diye bir meselesi olduğunu unutmuştur. «İşçi sorunu»nun «ulusal sorun»a kıyasla geri ülkelerde de birinci planda olduğunu hiç hesaba katmamaktadır. Onun için onlar, Marksizmin geri ülkelere ve sömürgelere henüz girmediği Ekim Devrimi öncesindeki duruma göre hareket etmektedirler. Onlar kendilerini Lenin'in sömürge ve yarı-sömürgelerle ilgili olarak belirttiği «devrimci milli» hareketlerdeki «daha devrimci» unsurların yerine koyuyor ve onların görevlerini benimsiyorlar. Lenin Marksistlerin görevinin bu «daha devrimci» unsurları desteklemek olduğunu belirtmişti. Şimdi Denge Kawacılar dönüp bize sormaktadırlar. Eh, mademki kendinize «Marksist» diyorsunuz, o halde bizi desteklemeniz gerekir. Denge Kawacıların hesaba katmadıkları bir şey vardır. Lenin ve Stalin'in yukarda sözkonusu olan sözleri söylemelerinden bu yana altmış yıl geçti. Artık bu meseleleri «ezen» bir ülkede değil «ezilen» bir ülkede tartışıyoruz. En önemli değişiklik budur. Yani artık sadece emperyalist «ezen» ülkelerin devrimcilerinin ezilen ülkelerin kurtuluş hareketine olan yardımı sorununu tartışmıyoruz. Bununla birlikte bizim için bundan da önemli olarak artık ezilen bir ülkede proletarya önderliğinde devrim sorununu tartışıyoruz.

Önümüze görev olarak ne koyacağız? Proletarya devrimini başarmayı mı, yoksa burjuva milli kurtuluş hareketine destek olmayı mı? Kawa ile bu konudaki anlaşmazlık noktamız budur. Kawacılar görevin milli kurtuluş hareketine destek olduğunu söylemektedirler. Biz ise görevin Kürt milli meselesinin çözümünü de beraberinde getiren devrimi başarmak olduğunu söylüyoruz.

Üç Tip Ülke Ayrımı Nasıl Ele Alınmalıdır?

Denge Kawa'nın bütün tahlillerinde, proletarya önderliğinde devrim meselesini gözardı etmesi ve bir burjuva ulusal kurtuluş hareketi perspektifiyle hareket etmesi açıkça görülmektedir. Geri ülkelerde proletarya devriminin en önemli meselelerinden biri, bu ülkelerde çeşitli milliyetlerden emekçilerin mücadelesini birleştirmektir. Denge Kawa bu görevi gözardı etmek için her şeye başvurmaktadır. Öğretici olması bakımından Lenin'in yaptığı üç tip ülke ayrımını buraya alacağız ve Kawacıların bu üç tip ülke ayrımını nasıl değerlendirdiklerine bakacağız :

> «Bu bakımdan ülkeleri belli başlı üç tipe ayırmak gerekir.
>
> «Birincisi, Birleşik Devletler ve Batı Avrupa'nın gelişmiş kapitalist ülkeleri. Bu ülkelerde ilerici burjuva ulusal hareketler çoktan sona ermiştir. Bu 'büyük' uluslardan her biri, hem sömürgelerde, hem kendi ülkesinde başka ulusları ezerler. Bu egemen ulusların proletaryasının görevi, 19. yüzyılda İngiliz proletaryasının İrlanda ile ilgili görevinin aynıdır.
>
> «İkincisi, Doğu Avrupa : Avusturya, Balkanlar ve özellikle Rusya. Burada burjuva demokratik ulusal hareketleri geliştiren ve ulusal mücadeleyi yoğunlaştıran özellikle 19. yüzyıl olmuştur. Bu ülkelerdeki proletaryanın görevleri, hem kendi burjuva demokratik reformlarını tamamlamak, hem başka ülkelerdeki sosyalist devrime destek olmak bakımından ulusların kaderini tayin hakkına sahip çıkmadan yerine getirilemez. Burada en çetin ve en önemli görev ezen ulusların işçilerinin sınıf mücadelesini, ezilen ulusların işçilerininkiyle birleştirmektir.
>
> «Üçüncüsü, Çin, İran, Türkiye gibi yarı-sömürgeler ve tüm sömürgeler, ki bunlar birlikte bir milyarlık bir nüfusu barındırmaktadır. Bu ülkelerde burjuva demokratik hareketler ya henüz başlamıştır, ya da bu

hareketlerin aşacakları daha uzun bir yol vardır. Sosyalistler, sadece sömürgelerin ödünsüz olarak derhal ve kayıtsız şartsız kurtuluşunu istemekle kalmamalıdırlar (ki böyle bir istem, siyasal ifadesinde ulusların kaderlerini tayin hakkını tanımaktan başka bir anlam taşımaz), onlar bu ülkelerdeki ulusal kurtuluşu amaçlayan burjuva demokratik hareketlerdeki daha devrimci olan unsurları en kararlı bir şekilde desteklemeli, bu unsurların kendilerini ezen emperyalist devletlere **karşı** ayaklanışına (eğer böyle bir şey varsa devrimci savaşına) yardımcı olmalıdırlar.»[29]

Bugün ülkeleri milli mesele açısından nasıl bir sınıflamaya tabi tutmak gerekir? Bu yazıda bunun üzerinde durmayacağız. Burada üzerinde duracağımız nokta Denge Kawa'nın da önemle üzerinde durduğu ikinci tip ülkelerle ilgili olarak geçen «burada en çetin ve en önemli görev, ezen ulusların işçilerinin sınıf savaşımını, ezilen ulusların işçilerininkiyle birleştirmektir» şeklindeki cümledir. Denge Kawa bugün geri ülkelerdeki durumun Lenin'in belirttiği ikinci tip ülkelerin durumuna benzemediğini ispatlamak için bin dereden su getirmektir. Çünkü orada ezen ve ezilen ulusların işçilerinin mücadelelerinin birleştirilmesinden bahsedilmektedir. Denge Kawacıların ise hiç hoşlanmadığı şeydir bu.

Denge Kawa'nın hayattan kopuk, kalıpçı düşünce tarzı burada da kendisini göstermektedir. Lenin'den, ikinci tip ülkelerde görevin, ezen ve ezilen uluslardan işçilerin birliğinin gerçekleştirilmesi olduğunu okumuşlar ve zannetmektedirler ki, çeşitli milliyetlerden işçilerin birliği sadece bu tip ülkeler için sözkonusudur. Halbuki bir devlette yaşayan farklı mlliyetlerden işçilerin birliğini savunmak için o ülkelerin ille de Lenin'in bahsettiği ikinci tip ülkelere benzemesi diye bir şart olamaz. Örneğin, bugünkü Rusya'yı ele

---

29 Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,** Sol Yayınları, 2. baskı, s. 151-152.

alalım : Bugünkü Rusya Lenin'in bahsettiği ikinci tip ülkelere benzememektedir. Rusya'da burjuva demokratik devrimin görevleri tamamlanmıştır. Rusya bugünkü haliyle daha çok Lenin'in bahsettiği birinci tip ülkelere benzemektedir. Ama bugünkü Rusya'da da ezen ve ezilen milletlerin işçilerinin mücadelelerini birleştirmek diye bir görev vardır. Bu örneğin de gösterdiği gibi ezen ve ezilen milliyetlerden işçilerin birliğini savunmak için yapılması gereken, hazır reçeteler aramak değil, gerçeklere bakmaktır. Ama Denge Kawacılar ille de ikinci tip ülkeler şartını arıyorlarsa dünyaya şöyle bir baksınlar. Geri ve ezilen ülkelerden daha çok Lenin'in bahsettiği ikinci tip ülkelere benzeyen ülke var mıdır? Lenin üç tip ülke ayrımını hangi kıstaslara göre yapmıştı? Aynı kıstaslar açısından bugünkü dünyaya baktığımızda varacağımız sonuç nedir?

Lenin üç tip ülke ayrımını esas olarak bu ülkelerin içinde bulundukları burjuva demokratik devrimin aşamalarına göre yapmıştı. Birinci tip ülkeler burjuva demokratik devrimlerini tamamlamışlardı. İkinci tip ülkeler burjuva demokratik devrimlerine başlamışlar ama daha tamamlamamışlardı. Üçüncü tip ülkeler ise burjuva demokratik devrime, ya yeni başlamışlar ya da başlayacaklardır. Lenin'in yaptığı ayrımda temel kıstas buydu. Eğer Lenin'in yaptığı ayrıma göre bir sınıflandırma yapmak istiyorsak bu kıstası esas almamız gerekiyor. Açıktır ki Denge Kawacılar böyle bir değerlendirme yapmamaktadırlar.

Üçüncü ve ikinci tip ülkelerin o günkü ve bugünkü durumlarını karşılaştıralım :

İkinci tip ülkelerin 1900'lerdeki durumu şudur : Birinci olarak gelişmiş bir burjuva demokratik hareket vardır. Ve bunu tamamlama görevi gündemdedir. İkinci olarak, bu devletler içinde ezilen milliyetler vardır. Üçüncü olarak, bu ülkelerde Marksist partiler vardır ve proletarya devrimi gündemdedir.

Üçüncü tip ülkelerin 1900'lerdeki durumu şudur : Burjuva demokratik hareket yeni başlamaktadır ve çok cılızdır. Marksist hareketler henüz yoktur ve burjuva demok-

ratik nitelikteki ulusal kurtuluş hareketleri gündemdedir.

İkinci tip ülkelerin bugünkü durumu: Burjuva demokratik hareketler bu ülkelerde tamamlanmıştır. Milli mesele yeni bir tarihsel temel üzerinde, emperyalist baskıyı altetme görevi şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Üçüncü tip ülkelerin bugünkü durumu: Birinci olarak buralarda gelişmiş bir burjuva demokratik hareket vardır. Ve bunu tamamlama görevi bugün gündemdedir. Bu ülkelerin birçoğunda ezilen milliyetler vardır. Ezilen milliyetlerin olmadığı ülkelerde ise emperyalist baskıyı altetmek şeklinde milli görevler vardır. Bu ülkelerin önemli bir bölümünde proletarya partileri ortaya çıkmıştır. Bir kısmında proletarya partileri bütün milliyetlerden halkı birleştirerek devrim yapmışlardır. Buradaki en önemli görev emperyalist tahakkümü altetmektir.

Eğer bir kıyaslama yapılırsa, bu yazdıklarımızdan da görüldüğü gibi Lenin'in belirttiği ikinci tip ülkelere en çok benzeyen ülkelerin bugünkü geri ve ezilen ülkeler olduğu görülmektedir.

O sıralar geri ülkelerde ve sömürgelerde devrimci partiler henüz kurulmadığı için Lenin doğal olarak bu ülkeler devrimcilerinin görevlerinin ne olduğuna pek değinmemektedir. Ama bu ülkelerin meseleleri ile ilgili olarak ezen emperyalist ülkelerin devrimcilerinin görevlerinin ne olduğunu ise yazmaktadır. Bu görev, bu ülkelerdeki ulusal kurtuluşu amaçlayan burjuva demokratik hareketlere destek olmaktır.

Ekim Öncesi ve Sonrasına Damgasını Vuran İlke

Lenin 1900'lerin başlarında ortaya çıkan burjuva demokratik devrimler karşısında devrimcilerin görevlerini somut olarak ortaya koymaktadır. Ama aynı zamanda genel olarak burjuva demokratik devrimler döneminde, bu devrimlerin sözkonusu olduğu çok-milliyetli ülkelerde proletaryanın ulusal mesele konusundaki siyasetinin ne olması gerektiğini de belirtmektedir. Lenin şunları yazıyor:

«Ama bu, 20. yüzyılın başında, Enternasyonalin ulusların kendi siyasi kaderlerini tayin etme ilkesini, ya da ayrılma hakkını Doğu Avrupa ve Asya için gereksiz saymalı mı demekti? Bu, büyük bir saçmalık olurdu. Ve (teorik bakımdan) Türk, Rus ve Çin devletlerindeki burjuva demokratik devrimin tamamlanmış olduğunu kabul etme anlamını taşıyan bir davranış olurdu, ve (etkisi bakımından) despotizmin yararına, oportünistçe bir tutumu benimsemek olurdu.

«Hayır, Doğu Avrupa'da ve Asya'da belirmeye başlayan burjuva demokratik devrimler döneminde, ulusal hareketlerin uyanması ve yoğunlaşması döneminde, bağımsız proleter partilerinin kurulması döneminde, bu partilerin ulusal sorun karşısındaki görevleri iki yönlü olmalıdır Birincisi bütün ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkını tanımak, çünkü burjuva demokratik devrim henüz gerçekleşmemiştir, çünkü işçi sınıfı demokrasisi tutarlı olarak, ciddiyetle ve içtenlikle (liberal Kokoşkin tarzında değil) ulusların eşit hakları için savaşır, ve ikincisi, belirli bir devlet içinde, tarihinin geçirdiği bütün değişmeler boyunca, burjuvazinin birey olarak devletlerin sınırlarında meydana getirdiği değişiklik ne olursa olsun, bütün ulusların proleterlerinin sınıf mücadelesinde en sıkı ve bölünmez bir ittifakı gerçekleştirmek için mücadele eder.»[30]

Görüldüğü gibi Lenin, Türkiye, İran ve Çin gibi geri ülkeler de dahil olmak üzere genel olarak burjuva demokratik devrimler döneminde milli meselenin nasıl ele alınması gerektiğini berrak bir şekilde ortaya koymaktadır. Milli mesele genel devrim meselesinin bir parçası olarak ele alınmaktadır. Türkiye burjuva demokratik devrim dönemini yaşamaktadır. Milli mesele ile ilgili görevlerimiz iki yönlüdür. Birinci olarak her türlü ulusal eşitsizliğe karşı

30 Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı**, s. 99-100.

mücadele ediyoruz. İkinci olarak iki milliyetten Türkiye halkının birliğini savunuyoruz.

Peki, Lenin nasıl oluyor da milli meselede iki tarihsel dönemi, yani hem Ekim Devrimi öncesini, hem Ekim Devrimi sonrasını kapsayan; hem burjuva demokratik devrimini yapmada ileri gitmiş olan, hem daha henüz burjuva demokratik devrimine yeni başlamakta olan ülkeleri kapsayan genel bir şey söylemektedir. Lenin burada milli meselenin ele alınışında bir ilkeden bahsetmektedir. Bu ilke milli meselenin genel devrim meselesinin bir parçası olduğu şeklindeki ilkedir. Bu gibi ilkeler evrenseldir. Ülkelere ve dönemlere göre değişmez. Stalin'de Ekim Devriminden sonra yeni tarihsel dönemde meydana gelen değişikliğin, ilkelerde değişikliğin meydana geldiği şeklinde anlaşılmaması için şu uyarıyı yapıyordu.

> «Burada, ulusal soruna ilişkin görüşlerimizde, sakın ilke bakımından değişen bir şey olduğunu gösteren bir belirti olmasın? Hayır, ulusal sorun üzerindeki ilkesel görüşlerimiz Ekimden önce ne ise, Ekimden sonra da o kaldı.»[31]

Kawacılar ise Ekim Devriminden önce milli meseleyi demokratik devrimin bir parçası olarak ve Ekim Devriminden sonra ise kendi başına bir mesele olarak ele aldıkları için iki tarihsel dönem arasındaki farkı, ilkelerde değişiklik olarak anlamaktadırlar. Zaten Kawacıların bütün tahlillerinde milli meselenin genel devrim meselesinin bir parçası olarak alındığına dair en ufak bir görüş dahi yoktur. Bilindiği gibi Marksizm; ortaya çıktığı andan itibaren ulusal sorunu; işçi sorununa nazaran ikinci planda bir sorun olarak ele aldı. Yani bu açıdan ele alındığında Ekim öncesi ve sonrası arasında bir fark yoktur. Kawacılar ise sanki işçi sorunu diye bir sorun yokmuş gibi hareket etmektedirler.

---

31 Stalin, **Marksizm, Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu**, s. 183.

Milli Mesele Türkiye Devriminin Bir Parçasıdır

Kawacılar proletarya devrimi diye bir şeyi kabul etmediklerinden meseleyi bir ulusal kurtuluş hareketinin desteklenip desteklenmemesi derecesine indirmektedirler. Biraz önce belirttiğimiz gibi, kendilerini milli kurtuluş hareketindeki «daha devrimci» unsurların yerine koyuyor ve bizden bu milli kurtuluş hareketindeki «daha devrimci» unsurları desteklememizi istiyorlar. Aşağıdaki satırlar bu konudaki yanlış anlayışların tipik bir örneğini teşkil etmektedir.

«Yine Türkiye'deki bütün kendilerini 'proleter devrimci' ilan edenler, Kürdistan milli kurtuluş hareketi diye bir şey **tanımadıklarından** onların, sözümona, bu Marksist tutumu benimser görünmeleri sahtekarlık olmaktadır. 'Herhangi bir hareket emperyalizme darbe vurursa onu destekleriz' türünden **ek** sözler hiç bir anlam taşımaz. Çünkü mesele bu değildir. Mesele şudur : Kürdistan milli kurtuluş hareketi **vardır.** Bu harekette 'devrimci olanakların varlığını tanımak ve ortak düşmanın devrilmesinde bu olanaklardan yararlanmanın zorunlu olduğuna inanmak' **zorunludur;** ve bu doğrultuda geliştiği ölçüde bu hareketi **'bütün azim ile ve etkin olarak desteklemek'** devrimci bir görevdir. Bu perspektife sahip olmayanlar, **her şey bir yana,** tarihi ve fiili olarak milli hareketlerin **varlığını ve sosyal muhtevasını** reddetmiş oluyorlar! 'Devrimci bir hareket geliştiği zaman (!) onu destekleriz' sözleri kimseyi kurtarmaz.» **(Sömürgecilik ve Milli Mesele,** s. 178)

Sömürgecilik ve Milli Mesele kitabında mesele o şekilde konmuş ki, sanki «tarihi ve fiili olarak» milli hareketin varlığını tanımak demek, ayrı mücadeleyi kabul etmek ve ona destek olmaktan başka anlama gelmemektedir. Oysa «tarihi ve fiili olarak» milli hareketin varolması başka şeydir, herhangi somut bir durumda meselenin nasıl çözüme ulaştırılacağı ise daha başka bir şeydir. Nitekim kapitalizmin ortaya çıktığı andan itibaren «tarihi ve fiili olarak» milli hareketler vardır. Bugün de vardır. Gelecekte de uzun bir zaman varolmaya devam olacaktır. Ama milli mesele çe-

şitli zamanlarda ve çeşitli yerlerde çok değişik şekillerde çözülmüştür. 1700'lerde, 1800'lerde milli mesele, burjuvazinin önderliğinde burjuva ulusal devletlerin kurulması şeklinde çözülüyordu. 1900'lerde Rusya'da da «tarihi ve fiili olarak» milli mesle vardı. Bundan dolayıdır ki Bolşeviklerin programında bu mesele de yer alıyordu. Orada tarihi ve fiili olarak varolan bu mesele proletarya devriminin bir meselesi olarak ele alındı. Ve bu şekilde çözüldü. Gene 1900' lerde Asya ve Afrika'daki sömürgelerde de tarihi ve fiili olarak milli hareketler ortaya çıkmıştı. Oralarda ise milli meselenin çözümü sömürgelerin bağımsızlıklarına kavuşmasına bağlıydı. Demek ki tarihi ve fiili olarak milli hareketin varolması ve bu hareketin emperyalizme karşı mücadelenin devrimci olanaklarına sahip olması ile burjuva ulusal kurtuluş hareketi eşanlamlı şeyler değildir. Türkiye' de bir milli mesele vardır. Bu mesele «tarihi ve fiili olarak» varolan bir meseledir. İşte bundan dolayıdır ki bu mesele proleter devrimcilerin programlarında yer almaktadır. Türkiye'de milli meselenin varolmasının getirdiği devrimci imkanlar Türkiye devriminin imkanlarıdır.

Kawacıların burada da temel yanılgıları proletarya devrimini gözden kaçırmalarıdır. «Tarihi ve fiili olarak» milli hareketin varlığından bahsedenler tarihi ve fiili olarak proleter devriminin gündeme geldiğini unutmuşlardır. Bugün tarihi olarak Türkiye'de proletarya devrimi gündeme gelmiştir. Milli meseleyi proletaryanın ve Marksizmin olmadığı bir yerde tartışmıyoruz. Proletarya devriminin sözkonusu olduğu bir yerde bu meseleyi tartışıyoruz. Burada milli mesele genel devrim meselesinin yani Türkiye devriminin bir parçasıdır.

Dünya Devrimi, Emperyalist Cephe Zinciri ve Milli Mesele

Dünya devrimini kavramak, dünya devrimi perspektifine sahip olmak, doğru devrimci bir görüşü savunmanın temel şartıdır. Herhangi bir kişinin veya hareketin dünya dev-

rimi perspektifine sahip olup olmadığı nasıl anlaşılacaktır? Şüphesiz bu, «ben dünya devrimi perspektifine sahibim» demekle olmaz. Eğer bir mücadele emperyalist cephe zincirini kırmaya yönelmişse, o mücadele dünya proleter devriminin bir parçasıdır. Yani o mücadeleyi yürütenler dünya devrimini kavramış durumdadırlar.

Demek ki her şeyden önce emperyalist cephe zincirinin ne anlama geldiğini ve bu zincirin parçalanması meselesini açıklığa kavuşturmak gerekiyor.

Milli meselede de doğru bir bakış açısına sahip olmak, dünya devrimi bakış açısına sahip olmakla mümkündür. Bu bölümde, Denge Kawa'nın dünya devrimi ve proletarya devriminin mahiyeti konusunda sahip olduğu yanlış görüşleri ele alıp eleştireceğiz. 1 Mayıs 1978'de yayınlanan ve Denge Kawa'nın görüşleriyle aynı görüşlerin savunulduğu bir broşürde şöyle yazılmaktadır :

«Kürdistan milli demokratik devriminin, sömürgeci ülkelerin devrimlerinin değil, dünya işçi sınıfının devrimci mücadelesinin bir parçası ve onun temel taşlarından birisi olduğu temel gerçeğini asla unutmamalıyız. Sömürgeci ülkelerin 'solcuları' bu gerçeği tersyüz ederek boşu boşuna kendi ülkelerini 'dünya' Kürdistanı ise onun, yani **kendi dünyalarının** bir parçası olarak değerlendirmeyi kanıtlamaya çaba sarfediyorlar. Çünkü ne onların ülkeleri dünya proleter devrimlerinin bizzat kendisidir, ne de Kürdistan devrimi onun bir parçasıdır. Esas ve gerçek olan dünya proleter devriminin kendisidir. Her beş ülke (Türkiye, İran, Irak, Suriye ve Kürdistan) devrimi de ayrı ayrı olarak bu devrimin birer parçasıdır. Yoksa biri diğerinin parçası olamaz.» (s. 27)

Denge Kawacılar bu görüşlerinden hareketle önlerindeki devrimci görevin emperyalist cephe zincirinin «Kürdistan halkasının» kırılması olduğunu söylüyorlar!

Devrim emperyalist cephe zincirinin en zayıf halkasından yarılmasıdır. Burada tespit edilmesi gereken, «halka» kavramının ne anlama geldiğidir. Dünya devrimi kavramı

da o zaman soyut bir şey olmaktan çıkar ve somut bir muhtevaya bürünür. Neyin dünya devriminin bir parçası olduğunu, neyin ise olmadığını bu durumda daha rahat tespit ederiz.

Bilindiği gibi Ekim Devriminden önce proletarya devriminden bahsedilirken, tek tek şu veya bu gelişmiş ülkede burjuvazinin iktidarının yıkılması anlaşılıyordu. Emperyalizm çağında bu görüş artık yeterli olmaktan çıktı. Ekim Devrimi şunu gösterdi : Artık bir emperyalist dünya cephesi oluşmuştur. Şurada veya burada ortaya çıkan devrimci mücadeleler karşılarında emperyalist dünya cephesini bulmaktadırlar. Dolayısıyla emperyalist dünya cephesinin karşıtı olarak dünya proleter cephesi sözkonusudur. Artık kendi kendine yeter şu veya bu ülkede proletarya devriminin yerini dünya devrimi almıştır. İşte bundan dolayı emperyalizm çağında herhangi bir ülkedeki devrim, emperyalist dünya cephesinin o ülkede yarılması demektir. **Emperyalist dünya cephesinin o ülkedeki halkasının kırılması demektir.**

Kürdistan'ın emperyalist cephe zincirinin bir halkası olarak değerlendirilmesi, Kawacı arkadaşların ayrı örgütlenme ve ayrı mücadele anlayışlarını haklı çıkarmak için ileri sürdükleri tezlerden biridir. Açıktır ki, emperyalist cephe zincirinin ne anlama geldiği kavranmamıştır. Dolayısıyla bu zincirin tek tek halkalarının da ne anlama geldiği yanlış tespit edilmektedir.

«Halka» Nedir?

«Halka» kavramına herkes istediği anlamı verebilir mi? Önce bu meseleyi çözelim. Emperyalizm, somut iktisadi temeli olan ve bu temel üzerinde yükselen, bu temele uygun siyasetleri içeren bir olgudur. Dünyanın çeşitli yerlerinde emperyalizmin gerçekleştirdiği iktisadi sömürü, buna bağlı olarak oluşan siyasi örgütlenme vb. tamamen somut olgulardır. Öyleyse şunu hemen belirtebiliriz : Emperyalist cephe zincirinin halkalarından bahsettiğimiz zaman, keyfi ola-

rak belirlenmiş şeylerden değil, tamamen somut olgulardan hareket ediyoruz.

Emperyalist cephe zincirinin tek tek halkalarından neyi anlıyoruz? Kapitalizmin emperyalizm aşamasına ulaşması, dünyanın paylaşılmasının tamamlanması, sermaye ihracı yoluyla emperyalizmin, dünyanın her tarafında, doğrudan doğruya ülkelerin üretim süreci içine girmesi, bir tek dünya ekonomisini ortaya çıkardı. Bu şekilde «sermayenin ayrı ayrı ulusal cepheleri», tek tek bütün ekonomiler, bu emperyalist dünya ekonomisinin parçaları haline geldiler, «dünya emperyalizminin cephesi denilen tek bir zincirin halkaları oldular». (Stalin) Burada dikkat edilmesi gereken nokta emperyalist sömürünün örgütlenişidir. Zincirin her bir halkasında, halkanın bütününde somut duruma uygun bir örgütlenme söz konusudur.

İktisadi bakımdan oluşan bu duruma uygun olarak dünya siyasi bakımdan da örgütlendi. Emperyalist cephe zincirinin en başında, en güçlü ve hegemonyacı emperyalistler yer alıyordu. Kimi ülkeler bu en güçlü ve hegemonyacı emperyalistlere mali ve diplomatik bakımlardan bağımlı hale geldiler. Kimileri emperyalizmin yarı-sömürgesi, kimileri de sömürgesi oldular.

Emperyalist cephe zincirinin oluşmasından bahsederken, işte bu şekilde somut olarak emperyalizmin iktisadi ve siyasi bakımdan gerçekleştirdiği örgütlenmeyi kastediyoruz. Bundan çıkan sonuç, zincirin tek tek halkalarının da **somut iktisadi ve siyasi muhtevaya sahip olduğudur.** Her halka iktisadi ve siyasi bakımdan başlı başına bir birimdir. Ve o halka bir birim olarak emperyalist cephe zincirinin bir parçasıdır.

Kawacı arkadaşlar böyle düşünmemektedirler. Onlar kişilerin öznel iradesiyle istenilen her yerin bir halka olarak alınabileceği düşüncesindedirler. Nitekim Kürdistan'ın bir halka olarak değerlendirilmesi böyle bir anlayışın sonucudur. Halbuki Kürdistan emperyalist dünya cephesi içinde yer almasına rağmen, başlı başına bir halka değildir. Tam tersine emperyalist dünya cephesine bağlı çeşitli hal-

kaların içinde yer almaktadır. Bu meseleyi daha iyi anlayabilmek için konuyu biraz daha açmak gerekmektedir.

Kürdistan Bir «Halka» mıdır?

Zincirin tek tek halkalarının somut iktisadi ve siyasi muhtevaya sahip olduklarını belirttik. Bu şu anlama gelir: Örneğin Türkiye emperyalist cephe zincirinin bir halkasıdır. Türkiye hakim sınıfları emperyalizmle işbirliği ederek **Türkiye'nin bütününü** emperyalist cephe içinde tutmaktadır. Çünkü Türkiye'deki iktidar Türkiye'nin bütününe hakimdir ve Türkiye'nin **bütününde örgütlüdür.** Yani Türkiye siyasi olarak tek bir birimdir. **Türkiye'nin emperyalizme bağımlı olması, emperyalist cephe zincirinin Türkiye halkasının somut siyasi muhtevasıdır.**

Aynı durum iktisadi bakımdan da sözkonusudur. Emperyalizm gerek Türkiye devleti vasıtasıyla, gerekse diğer yollarla **Türkiye'nin bütününü** kendi ekonomisinin bir parçası durumuna getirmiştir. Örneğin Türkiye'ye verilen bir kredinin getirdiği şartlar bütün Türkiye için geçerlidir. Paranın değerinin düşürülmesinin Türkiye'nin her tarafındaki etkisi aynıdır. Bunun sebebi emperyalizme bağımlı, Türkiye'nin bütününü kapsayan merkezî bir ekonominin varlığıdır. Yani Türkiye'nin ekonomisi bir bütündür. Biri Türkiye'nin doğusunda, diğeri batısında iki ayrı ekonomik birim ve bunun doğurduğu emperyalizme ayrı ayrı bağımlılık da mevcut değildir. İşte bu durum Türkiye'nin emperyalist cephe zincirinin bir parçası olarak görülmesinin sebebidir.

Peki Kürdistan için aynı şeyi söyleyebilir miyiz? Kürdistan'ın başlı başına iktisadi ve siyasi muhtevaya sahip bir birim olduğu iddia edilebilir mi? Somut duruma bakalım: Türkiye Kürdistan'ı siyasi bir birim midir? Hayır, değildir. Peki başlı başına iktisadi bir birim olduğu iddia edilebilir mi? O da edilemez. Türkiye Kürdistanının merkezî Türkiye pazarı ile olan iktisadi bağlarının, bir pazar olarak kendi içinde varolan bağlardan daha kuvvetli olduğu gerçeği tartışılamaz. Bugün Türkiye Kürdistanı belli başlı karayolları

ile İstanbul, Adana gibi Türkiye'nin iktisadi merkezlerine bağlanmıştır Sivas, Erzincan, Ağrı karayolu; Malatya, Elazığ, Muş karayolu; merkez Diyarbakır olmak üzere güneydoğuyu kateden karayolu, Doğunun çeşitli bölgelerini ayrı ayrı Türkiye'nin iktisadi merkezlerine bağlamaktadır. Bu karayolları etrafında oluşan iktisadi bölgelerin birbirleriyle olan iktisadi ilişkileri ise, İstanbul, Ankara ve Adana ile olan iktisadi ilişkilerine nazaran son derece zayıftır. Bu gerçek şunu ispatlamaktadır. Türkiye Kürdistanı kendi başına bir birim değil, büyük ölçüde Türkiye ekonomisinin bir parçasıdır. Türkiye Kürdistanının Türkiye'den ayrı olarak emperyalizmle iktisadi bağları yoktur. Öyleyse Türkiye Kürdistanının emperyalist cephe zincirinin bir halkası olduğunun maddi temeli nerdedir? Bu iddia, maddi temeli olmayan havada bir iddiadır. Türkiye Kürdistanı iktisadi bakımdan da, siyasi bakımdan da Türkiye halkasının bir parçasıdır.

Kürdistan'ın her bir parçası tek başına bir halka olarak alınamayacağı gibi, bütünü de bir halka olarak alınamaz. Yukarıda belirttiğimiz esaslar açısından durumu gene değerlendirelim. Kürdistan başlı başına bir siyasi birim değildir. Her bir parçası ayrı siyasi birimler (Türkiye, İran, Irak ve Suriye) içindedir. İktisadi bakımdan her bir parça esas olarak içinde bulunduğu ülkenin merkezi pazarı ile bütünleşmektedir. Ve bunların birbirleriyle olan iktisadi bağları ise çok daha zayıftır. Bütün bunlar Kürdistan'ın bütününün de emperyalist cephe zinciri içinde bir halka olarak alınamayacağını göstermektedir.

Açık olması bakımından Kürdistan'ın 1930'lardaki durumunu ele alalım. Türkiye'de milli burjuva bir iktidar vardı. İran'da İngiliz işbirlikçileri yönetimdeydi. Irak İngiliz sömürgesi durumundaydı. Suriye ise Fransız sömürgesi. Bu durumda Kürdistan'ın dört parçasının, emperyalist cephe zincirinin tek bir halkasını oluşturduğu nasıl iddia edilebilir? Hem iktisadi, hem de siyasi bakımdan tamamen farklı şartlar sözkonusu olduğu halde tek bir halka iddiasıyla ortaya çıkmak tamamen keyfi bir tutum değil midir?

Aynı durum daha değişik şekillerde olsa bile, bugün de geçerlidir. Bugün de Kürdistan'ın her bir parçası, içinde yer aldığı devlete özgü şartları taşımaktadır. Diğer bir deyişle Kürdistan'ın her bir parçası, Türkiye, İran, Irak ve Suriye'den oluşan halkalar içinde yer almaktadır. Yani Kürdistan, bir bütün olarak da emperyalist cephe zincirinin bir halkası olarak ele alınamaz.

«Halka» mı, «Halat» mı?

Emperyalist dünya ekonomisinin zincire benzetilmesinin sebebi, tek tek çeşitli ülkelerin ekonomilerinin başlı başına birer birim (halka) olarak bu cephede yer almalarıdır. Eğer her ülke veya her iktisadi ve siyasi birim, birer halka olarak ele alınmasaydı ve Kawacı arkadaşların anlayışları doğru olsaydı o zaman «emperyalist cephe zinciri» değil de «emperyalist cephe halatı» demek gerekecekti. İşte o zaman Kawacıların yaptığı gibi halatın istediğimiz kadarına bir halka der ve halatı kesme görevi tespit ederdik.

«Halka» kavramını iktisadi ve siyasi bakımdan maddi temeli olmayan ve keyfi olarak belirlenen bir şey gibi ele aldığımızda neler olabilir? Örneğin bu anlayışla ben çıkıp, Konya'ya emperyalist cephe zincirinin bir halkası diyebilir ve Konya'da devrim yapma görevinden bahsedebilirim. Kawacı arkadaşların devrim anlayışları böyle bir tespite itiraz etmemeyi gerektirir. Onlar için sadece tek bir itiraz yolu vardır. O da Konya'da ayrı bir milliyetin yaşamadığını söylemeleridir. Bu da şunu ispatlar : Onların emperyalist cephe zinciri hakkındaki görüşleri emperyalizm tahliline dayanmamaktadır. Milliyet sınırlarına dayanmaktadır. Bu arkadaşlar milliyet sınırları ile kendilerini sınırlamışlardır.

«Halka»yı Milliyet Sınırları Değil İktisadi ve Siyasi Bütünlük Oluşturur

Kürdistan'ın her bir parçasının iktisadi bakımdan bulunduğu ülke ekonomisi ile bütünleşme yönünde gelişmesi-

nin tartıştığımız mesele açısından önemi nedir? Lenin'e başvurarak meseleye yaklaşmak istiyoruz :

> «Ekonomik gelişim siyasi bütünün farklı parçalarını gittikçe daha fazla biraraya getirmeye devam ettikçe, bütün ülkelerin burjuvaları ortak düşmanları proletaryaya karşı ve ortak müttefikleri Çarlığı desteklemede gittikçe daha sıkı bir bütünde birleştikçe PSP'nin, bizim Çarlığın devrilmesi amacımızdan farklı olan Rusya'nın parçalanması isteği boş sözdür ve öyle kalacaktır.»[32]

Ekonomik bütünleşme, bugün Türkiye'de Kürt ve Türk emekçilerinin karşısındaki sınıfları iktisadi ve siyasi cephede birleştirmiştir. Aynı şey emperyalizmin her iki milliyet karşısındaki durumu açısından da geçerlidir. İşte Türk ve Kürt emekçilerinin birlikte örgütlenmesinin böylesine güçlü bir maddi temeli vardır. Zaten böyle bir maddi temel varolduğu içindir ki, her iki milliyetten halk bugüne kadar birçok birlikte örgütlenme ve mücadeleyi gerçekleştirdi. İşte bu durum aynı halka içinde yer almanın ve ortak iktisadi ve siyasi şartlara sahip olmanın sonucudur.

Halka meselesi üzerinde biraz daha duralım ve Stalin'in meseleyi nasıl değerlendirdiğine bakalım :

> «1917'de emperyalist dünya cephesinin zinciri Rusya'da diğer ülkelerden daha zayıftı. Zincir orada proletarya devrimine yol açtı ve geçiş sağladı.
>
> «.....
>
> «Yakın gelecekte zincir nerede kopacak? Yine en zayıf olduğu yerden kopacaktır. Diyelim ki Hindistan'da zincirin kopması imkansız değildir.
>
> «.....
>
> «Zincirin Almanya'da kopması olasılıdır.»[33]

Görüldüğü gibi zincirin halkaları keyfi bir şekilde de-

---

32 Lenin, «Programımızda Ulusal Sorun».

33 Stalin, **Leninizmin Esasları**, Odak Yayınları, s. 36.

ğil, somut duruma göre tespit edilmiştir. Hindistan birçok milliyetin yaşadığı bir yer olmasına rağmen, her milliyet kendi başına ayrı olarak ele alınmıyor, Hindistan bütünü içinde değerlendiriliyor. Neden? Çünkü Hindistan bir bütün olarak İngiliz sömürgesiydi. Ve bundan dolayı **bütün olarak iktisadi ve siyasi tek bir birimdi.**

Rusya için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Rusya'da emperyalist Büyük Ruslar, bağımlı Ukraynalılar, sömürge Türkistanlılar vardı. Hepsi Rusya bütünü içinde emperyalist cephe zincirinin tek bir halkasını oluşturuyorlardı. Hep beraber tek bir birimdiler.

Almanya'da ise bir tek Alman milleti vardı. Emperyalist cephe zincirinin Almanya halkası içinde yalnızca tek bir millet yaşıyordu.

Demek ki halka kavramının milliyet sınırları ile bir ilgisi yoktur. Yukardaki üç örnek meseleyi basit bir şekilde ortaya koymaktadır. Bütün mesele emperyalist cephenin örgütlenmesi meselesidir. Bu örgütlenme tek tek devletlerdir.

Herhangi bir ülkedeki mücadele, o ülkenin siyasi ve iktisadi şartlarına sıkı sıkıya bağlıdır. Başka bir deyişle iktisadi ve siyasi bakımdan farklı şartlara sahip olan «halka»larda farklı mücadeleler verilecektir. Bu objektif şartların ortaya koyduğu bir zorunluluktur. Kürt milli meselesini ele alarak bu konuyu açmaya çalışalım.

Dört Parçalı Kürdistan Bir «Halka» Oluşturur mu?

Dört ülkede yaşayan Kürt halk kitlelerinin her bir parçada verdiği mücadeleler ile, o ülke bütününde verilen mücadeleler arasında çok sıkı bir bağ vardır. Dört parçadaki Kürtlerin mücadeleleri arasındaki bağ ise, buna nazaran çok daha zayıftır. Bu söylediklerimizi örnekleyelim : 1960-1970 yılları arasında Türkiye'de halk kitlelerinin mücadelesi gelişti. İşçi grevleri, öğrenci hareketleri, köylülerin toprak işgalleri oldu. Bütün bu eylemlere bağlı ve paralel olarak Kürtlerin milli ve demokratik hakları uğruna verdikleri

mücadeleler de gelişti. 1970'te halk kitlelerinin mücadelesi doruk noktasına ulaştı. Ve 70 Haziranından sonra gerilemeye başladı. 12 Mart faşist darbesi ise halkın mücadelesini bastırdı. Aynı şey Kürt halk kitlelerinin mücadelesi için de geçerlidir. Oysa aynı yıllarda yani 1971'de Türkiye'deki mücadelenin gerilediği ve bastırıldığı sıralarda Irak Kürtlerinin mücadelesi doruk noktasına ulaşıyor ve Bağdat Kürtlere özerklik verilmesini kabul ediyordu.

Kürtler ve Türkler 12 Mart faşizmine karşı beraber mücadele verdiler. 1973'ten itibaren halk kitlelerinin mücadelesi tekrar yükselmeye başladı. Bu bütün Türkiye için sözkonusuydu. 1975 yılında Türkiye kabaran bir kitle mücadelesine sahne oldu. Toprak işgalleri, işçi grevleri ve bağımsızlık eylemleri yoğunlaştı. Aynı sıralarda Diyarbakırlılar son yılların en büyük demokratik kitle eylemlerinden birini gerçekleştirerek Türkeş'i Diyarbakır'a sokmadılar. Aynı yıllarda Irak'taki hareket ise yenilgiye uğruyordu. İran ve Suriye ise derin bir sessizlik içindeydiler.

1978-1979'daki durum ise şudur : Türkiye'de kitle mücadelesi durulmuştur. Kürtler için de aynı şey geçerlidir. İran'da Tahran'ın merkez olduğu bir kitle hareketi patlak vermiş ve Şah devrilmiştir. Bunda şüphesiz ki İran Kürtlerinin mücadelesinin de rolü olmuştur. Bu mücadele aynı zamanda Kürtlerin milli demokratik hakları uğruna verilen mücadeleyi de güçlendirmiştir.

Bütün bunlar şunu göstermektedir : İstanbul'daki işçinin harekete geçmesi, Egeli köylünün toprak işgali, Diyarbakır'ı doğrudan etkilemektedir. Bunun tersi de doğrudur. Ama İstanbul'da patlak veren bir mücadelenin Süleymaniye ve Mahabad'daki etkisi ise tamamen dolaylıdır. Diyarbakır ve Mahabad arasındaki bağ, Diyarbakır ile İstanbul arasındaki bağ kadar doğrudan değildir. Diyarbakır'daki köylünün mücadelesi ile İstanbul'daki işçinin mücadelesi arasında çok sıkı bir bağ vardır. Bugüne kadar hep beraber ayağa kalkmış, beraber yürümüş ve beraber durmuşlardır. Ama Diyarbakır ile Mahabat ve Süleymaniye arasındaki ilişki böyle değildir.

Bunun neden böyle olduğu açıktır. Çünkü Türkiye, İran ve Irak'ta farklı iktisadi ve siyasi şartlar vardır. Dört ülkede de Kürtler vardır ama bunların hepsi de aynı şartlar altında değillerdir. Farklı şartlar farklı mücadeleler doğurmaktadır. Bundan dolayıdır ki dört ülkedeki Kürtlerin mücadeleleri birbirinden farklı olmaktadır. Ama bu mücadelelerin bulundukları ülkedeki mücadeleler ile çok sıkı ilişkileri bulunmaktadır.

Kawacılar bütün bu gerçekleri görmezden gelmektedirler. Onlar, Kürt ve Türk halk kitlelerinin mücadeleleri arasında varolan sıkı bağa işaret ettiğimiz için bizi suçlamaktadırlar. Halbuki Kürt halkının mücadelesinin, ülke bütününde yürütülen mücadelenin bir parçası olması gerçeğin kendisidir. Yukarda belirttiğimiz gibi şimdiye kadar olan gelişmeler de bunun ispatıdır.

Denge Kawacıların dört parçada birden devrime önderlik etmek şeklindeki görüşleri pratikte ne anlama gelmektedir? Her parça, farklı iktisadi ve siyasi şartlara tabi olduğundan farklı stratejilerin izlenmesini gerektirir. Yani Denge Kawacılar dört ayrı strateji oluşturacak ve dört ayrı devrime önderlik edeceklerdir! Dört ayrı program olacak ve her konuda dört ayrı siyaset izlenecektir. Her an, her parçada farklı hedeflere vuran bir mücadele yürütülecektir. Ve bunun adı da, «devrime katılacak bütün sınıf ve tabakaların en azami ve en iyi örgütlenmesi» olacaktır. Farklı hedeflere karşı yürütülen mücadelelerin ortak örgütlenmesinden bahsedilebilir mi? Aynı hedeflere karşı mücadele yürütenlerin ortak örgütlenmesi yerine, bunları bölüp farklı hedeflere karşı mücadele yürütenlerle aynı örgütlenmeye tabi tutmanın neresi «en iyi örgütlenme»dir. Pratik göstermiştir ki her devlette bir proletarya partisi olur, bir strateji çizilir ve bir program uygulanır. «En iyi örgütlenme» bu şekilde gerçekleştirilir.

Herhangi bir halkanın bütününde sözkonusu olan iktisadi ve siyasi şartlar, o halkada proletarya devriminin maddi temelini oluşturur. Halk kitlelerinin mücadelesi bu şartlar üzerinde yükselir. Belli iktisadi ve siyasi şartların

sözkonusu olduğu bir yerde varolan bütün meseleler (milli mesele de buna dahildir), proletarya devrimine bağlı olarak ele alınmak durumundadır. İşte Kawacıların saldırdıkları görüş budur. Onlar milli meselenin proletarya devriminin bir parçası olarak değil, tek başına bir mesele olarak ele alınmasından yanadırlar.

Tek tek halkalarda proletarya devriminin maddi temelini oluşturan iktisadi ve siyasi şartlar aynı zamanda dünya devriminin de maddi temelleridir. Dolayısıyla Kawacıların «Kürdistan devrimi dünya devriminin bir parçasıdır» şeklindeki sözleri de havada kalmaktadır. Onlar soyut bir dünya devrimi anlayışına sahiptirler. Meseleyi bu şekilde, yani somut iktisadi ve siyasi temelleriyle ele aldığımız zaman hem proletarya devriminden ne anladığımız ortaya çıkar, hem de dünya devrimi soyut, ne olduğu belirsiz olan bir muhtevadan çıkar, ete ve kemiğe bürünür.

Dünya devrimi perspektifine sahip olmak, bütün devrimci mücadelelerin emperyalist cephenin yıkılması ve bütün dünyada devrimin zafere ulaştırılması hedefine bağımlı kılınması demektir. Bütün dünyada aynı anda devrim olmayacağına göre, emperyalizm adım adım yıkılacaktır. İşte bütün mesele atılacak olan bu adımın kapsamının ne olması gerektiğidir. Yıkılması gereken emperyalist cephe olduğuna göre, atılacak adım emperyalist cephenin örgütlenişine göre olmak zorundadır.

Bu, devrim meselesini neden sadece milliyet sınırları ile eş tutmadığımızı da göstermektedir. Atılacak her adımda birleştirilebilecek herkesi birleştirmek dünya devrimi doğrultusunda ilerlemenin temel şartıdır. Atılacak adımda birleştirilecekler arasında birden fazla milliyet olabilir. Nitekim Rusya ve Çin devrimlerinde durum böyleydi. Türkiye'de de durum böyledir.

Emperyalist cephe zincirinin her halkasında, birleşebilmek için gerekli asgari temel mevcuttur. O halkada birden fazla milliyet yaşasın veya yaşamasın bu gerçekleştirilebilir. **En genel ve temel ifadeyi kullanırsak, somut örgütlenmiş şekliyle emperyalizmi o halkada yenmek, orada yaşayan bü-**

tün milliyetlerden halkın ortak meselesidir. Bütün milliyetlerden halk birleştirilip seferber edilirse, emperyalizm o halkada yenilgiye uğratılabilir. İşte bu durumda dünya devrimi doğrultusunda bir adım atılmış olur.

Sadece herhangi bir yerdeki devrimi başarmak diye başlı başına bir amaç olamaz. Eğer öyle olsaydı yarılması gereken halkayı veya proletarya devrimini milliyet sınırları ile eş tutabilirdik. Amaç dünya devrimidir. Herhangi bir yerdeki devrim başlı başına bir amaç değil, dünya devrimi doğrultusunda sadece bir adımdır. İşte doğrudan doğruya bundan dolayı mesele milliyet sınırlarını aşmaktadır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi dünya devrimi perspektifi atılacak her adımda somut duruma göre birleştirilecek herkesi birleştirmeyi öngörür. Örneğin emperyalizmi Türkiye'de yenme hedefi, Türk ve Kürt halkını birleştirmeyi zorunlu kılar.

«Halka» kavramının, milliyet sınırlarına göre mi, yoksa iktisadi ve siyasi bir birimin sınırlarına göre mi ele alınmasının önemi nedir? Meseleyi tek tek milliyetlerin milli baskıdan kurtuluşu olarak mı göreceğiz; yoksa milli baskının köklü olarak ortadan kaldırılmasını da kapsayan emperyalizmin yıkılması ve dünya devriminin zaferi açısından mı ele alacağız? Meselenin esası buradadır.

Kürt milletinin, Türk hakim sınıflarının milli baskısından kurtuluşunu her şey olarak gören anlayış dünya devrimi perspektifine sahip değildir. O her şeyi dar milliyet sınırları içinde ele almak eğilimindedir. Her şeyi milletin milli baskıdan kurtuluşu hedefine bağımlı kılmak ister. Denge Kawacılar da böyle bir anlayışa sahip olduklarından «halka» kavramını kendilerine göre değiştirmişlerdir. Her şeyi milliyet çerçevesinde ele alan anlayış, kırılması gereken halkayı da ancak milliyet sınırları olarak görebilmiştir.

Şimdiye kadar yazdıklarımızdan çıkan sonuç şudur: Halka kavramı milliyetlere göre değil, emperyalist dünya cephesinin örgütlenmesine göre ele alınmalıdır. Amaç emperyalizmi yıkmak ise, bunun başka bir yolu yoktur. Emperyalist dünya cephesi milliyetlere göre değil, (bugün esas

olarak) devletlere göre örgütlenmiştir. Bu bakımdan halka kavramından milliyet sınırları anlaşılamaz.

Tek tek milliyetlerin milli baskıdan kurtuluşunun en tutarlı çözümü, o milliyetlerin, içinde yer aldıkları emperyalist cephe zincirinin o ülkedeki halkasının kırılmasına bağlıdır. Milli meselenin başlı başına bir mesele olarak değil, genel devrim meselesinin bir parçası olarak alınmasının bugün taşıdığı anlam da budur.

Örgütlenmede Doğru Tutum ve Milliyetçi Tutum

Denge Kawa'nın örgütlenme konusundaki milliyetçi görüşlerini dayandırdığı belli başlı iki nokta vardır. Birinci olarak Denge Kawa, somut şartların tahliline dayanan bir örgütlenme anlayışı yerine «ülkelere göre örgütlenmek» diye bir şey icadetmiştir. Denge Kawa'nın «ülke»den kastettiği, devletin toprak unsuru değil, milliyet topraklarıdır. Dolayısıyla ülkelere göre örgütlenmek dediği şey milliyetlere göre örgütlenmektir. İkinci olarak Denge Kawa, Kürdistan'ın dört ülke arasında parçalanmış olduğunu ve bu parçalanmışlık durumunun ayrı örgütlenmeyi zorunlu kıldığını iddia etmektedir.

Bildiğimiz kadarıyla bu iki nokta dışında, ayrı örgütlenmeye herhangi bir gerekçe getirilmemektedir. «Objektif şartlar ve Kürt halkının çıkarları ayrı örgütlenmeyi zorunlu kılıyor» türünden sözlere her ne kadar sık sık rastlanıyorsa da, bu «şartlar»ın ve «çıkarlar»ın ne olduğu belirtilmediği için bu sözler üzerinde durmuyoruz.

Bu yazıda Denge Kawa'nın yukarda iki noktada belirttiğimiz görüşlerini eleştireceğiz. Buna ek olarak örgütlenme ile ilgili bazı konularda görüşlerimizi açıklayacağız.

Denge Kawa Milliyetlere Göre Örgütlenmeyi Savunuyor

Marksist tutumun milli meselede «ülkelere göre ör-

gütlenmek» olduğu ve ülke kavramından milliyet topraklarının anlaşılması gerektiği iddiası üzerinde duralım. 1 Mayıs 1978'de yayınlanan broşürde şöyle yazılmaktadır :

«Küçük burjuva sosyal-şovenlerinin ortaya attıkları gibi biz işçilerin milliyetlere göre örgütlenmesinden yana mıyız? Hayır, tam tersine biz, sömürgeci ülkeler. (Türkiye, İran, Irak ve Suriye) halklarının, tek tek kendi ülkelerinin şartları içinde, birlikte örgütlenmelerinden yanayız. Kürdistan'daki Türk, Arap, Ermeni ve diğer azınlık milliyetlerin proletaryasının kurtuluşu, Kürdistan'ın milli demokratik devrimine bağlıdır. Oysa sömürgeci ülkelerde yaşayan Kürtlerle birlikte diğer azınlık milliyetlerin proletaryasının kurtuluşu ise o ülkenin kurtuluşuna bağlı ve ona tabidir.

«...Bu gerçekleri ne revizyonistler ve ne de küçük burjuva sosyal-şoven teslimiyetçiler ortadan kaldıramazlar. Onların bütün bu yaygaraları, Kürdistan'ı bir ülke olarak görmemek ve Misak-ı Milli sınırlarını örgütlenme konusunda kendilerine temel çıkış noktası olarak almalarından ileri gelmektedir.»

İlkönce ülke kavramının ne anlama geldiği meselesi üzerinde kısaca durmak istiyoruz. Alıntıdan da görüldüğü gibi ülke kavramı milliyet toprakları ile eşanlamlı olarak kullanılmaktadır. Ülke kavramına böyle bir mana atfetmek yanlıştır. Bu kavram çeşitli anlamlarda kullanılabilir. Ancak pratikte ise daha çok devletin toprak unsuru anlamında kullanılmaktadır. Lenin ve Stalin'den buna birkaç örnek verelim.

Lenin'den örnekler :

> «...Ama eğer Avusturya'ya doğru bir eğilime ve bu ülkenin siyasi adetlerini tercih etmeye 'mazeppacılık' deniyorsa,...»[34]

> «Üstelik ülke çapındaki hiç bir genel yasa, bir ulusal azınlığın, kendi özel okuluna...»[35]

---

34 Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı**, s. 134.

35 Lenin, **aynı eser**, s. 44.

«Rusya'da ezilen ulusların nüfusun yüzde 57'sinden ya da yüz milyondan az olmadığı bu ülkede, bu ulusların çoğunlukla sınır bölgelerinde yaşadıkları...»[36]

Stalin'den örnekler :

«Türkiye'nin, İran'ın, Afganistan'ın, Hindistan ve başka Doğu ülkelerinin eskiden korkuluk olarak kabul ettikleri Rusya'ya karşı tutumlarının kökten değişmesi...»[37]

«Kısacası ülke ne kadar demokratikse, ulusal baskı o kadar güçsüz, ülke demokrasiden ne kadar uzaksa, ulusal baskı da o kadar güçlüdür...»[38]

«Ülkemizde benimsenmiş bulunan bütün ırk ve ulusların hak eşitliği ideolojisi...»[39]

Bütün bu örneklerde ülke kavramı devlet sınırları ile eşanlamlı olarak kullanılmıştır. Alıntılarda sözü geçen devletler, Avusturya, Rusya, Türkiye, İran, Afganistan ve Hindistan hep çok-milliyetli devletlerdir. Bu devletlerle ilgili olarak kullanılan ülke kavramı sadece bir tek milliyetin yaşadığı toprakları değil, bu devletlerdeki bütün milliyetlerin üzerinde yaşadığı toprakları kapsamaktadır. Görüldüğü gibi Denge Kawa'nın gerekçesi daha başından iflas etmektedir.

Ülke kavramı genellikle pratikte devlet sınırları ile ilgili olarak kullanıldığı gibi, bazen herhangi bir milliyetin üzerinde yaşadığı topraklarla ilgili olarak kullanılabilmektedir. Lenin ve Stalin'de bunun da örneklerini görüyoruz.

Kawacılar bir yere ülke dendi mi artık orada ayrı

---

36 Lenin, **aynı eser,** s. 155.

37 Stalin, **Marksizm, Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu,** s. 150.

38 Stalin, **aynı eser,** s. 82.

39 Stalin, **aynı eser,** s. 357.

örgütlenmenin geçerli olduğunu söylemektedirler. Oysa herhangi bir yerde nasıl mücadele verileceğini, o yerin iktisadi, siyasi ve tarihi şartları ve sosyal durumu belirler. Kawacıların böyle bir düşüncesi yoktur. Denge Kawa Sivas'ın doğusuna Kürdistan ülkesi, batısına ise Türkiye dendi mi işin bittiğini zannediyor. Sivas'ın hem doğusu ve hem de batısı için geçerli olan ortak siyasi ve iktisadi gerçeklerin olması bunların umurlarında bile değildir. Çünkü Denge Kawa somut şartlara göre değil, öznel niyetine göre hareket etmek istemektedir. Bugün Kürtler açısından ayrı örgütlenmenin doğru olduğundan söz edebilmek için, Denge Kawa'nın yaptığının tersine, iktisadi, tarihi ve siyasi şartlar ve sosyal durum açısından ayrı örgütlenmeyi zorunlu kılan farklılıkları ortaya koymak gerekir.

Denge Kawacılar, savundukları şeyin milliyetlere göre örgütlenmek demek olmadığını söylüyorlar. Mahkum edilmiş bir şey aynı şekilde bir daha savunulamaz. Ama o şey değişik kılıflarla yeniden piyasaya sürülebilir. Ve bu kılıfla geçici bir süre de olsa yeni alıcılar bulabilir. Bunun sayısız örnekleri vardır. Milliyetlere göre örgütlenmek fikri, Lenin ve Stalin tarafından mahkum edildi. Dolayısıyla bugün milliyetlere göre örgütlenmeyi savunanlar meseleyi değişik bir biçimde koymaya özen gösteriyorlar. Kawacıların ülkelere göre örgütlenmek dediği şey milliyetlere göre örgütlenmekten başka bir şey değildir. Ülke olarak adlandırılan yerleri birbirinden ayıran sınırlar, ayrı milliyetlerin yaşadığı yerleri belirleyen sınırlardır. Hem mücadele alanı olarak bir milliyetin yaşadığı yerleri temel alacaksın, bu milliyetin ulusal taleplerini mücadele programı olarak kabul edeceksin, hem de, ben milliyetlere göre değil, ülkelere göre örgütlenmeyi savunuyorum diyeceksin. Bu durumda istediğin kadar ülkelere göre örgütlenmeyi savunduğunu söyle, ama bu savunduğun milliyetlere göre örgütlenmenin değişik kelimelerle ifadesinden başka bir şey değildir. «Ülkelere göre örgütlenmek» diye bir şey ileri sürmekle yeni bir şey söylenmiş olmamaktadır. Eski milliyetçi tezler yeni bir kılıfla piyasaya sürülmüş olmaktadır.

Kürtlerin Dört Ülkeye Bölünmesi Açısından Örgütlenme Sorunu

İkinci noktaya geçelim. 1 Mayıs 1978'de yayınlanan broşürde ayrı örgütlenmeye getirilen ikinci gerekçe Kürdistan'ın dört ülke arasında bölünmüş olduğudur.

«Ve yine sorun sadece Türkiye, İran ya da Irak veya Suriye sorunuyla sınırlı olmuş olsaydı, belki yine bugünkü Türkiye solu haklı sayılabilirdi. Ama sorun, bir bütün olarak tüm Kürdistan'ın sorunudur.» (s. 26)

Bu gerekçe hayata uymayan bir gerekçedir. Herhangi bir yerde örgütlenmeden bahsettiğimiz zaman, az çok aynı şartlar altında olan insanların örgütlenmesinden bahsetmekteyiz. Bugün Kürdistan'ın dört parçasını da kapsayan ortak bir örgütlenmeden bahsedebilmek için, bu dört parçada aynı siyasi iktidarın hüküm sürmesi gerekir. «Dört parça» derken, zaten bunu reddetmiş oluyoruz.

Bugün Kürdistan'ın her bir parçası, içinde bulunduğu ülkeyle daha sıkı iktisadi ve siyasi ilişkiler içindedir. Bu durum reddedilmez bir gerçektir. Aslında ayrı mücadeleyi savunanlar bile yer yer bu gerçeği itiraf etmek zorunda kalıyorlar. **Sömürgecilik ve Milli Mesele** adlı kitapta, «Kürdistan devriminin, toprakları eşitsiz bir gelişme içinde olan bir ülkede gerçekleşeceğini görebilmemiz gerekir» (s. 264) denilmektedir. Bu cümle Kürdistan'ın her bir parçasının farklı şartlara tabi olduğunun ifadesidir. Farklı şartlar farklı gelişmelere yol açmaktadır. Her bir parçadaki mücadele ise doğrudan doğruya bundan dolayı farklı bir seyir izlemekte ve içinde bulunulan ülke bütünüyle yakın bağlara sahip olmaktadır. Aynı kitapta bir başka yerde ise, bu durum şöyle ifade edilmektedir : «...sömürgeci ülke ile sömürge ülkede toplumsal gelişmenin seyri **daha yakın** bağlara sahip olabilmektedir.»

Kürdistan'ın her bir parçasının farklı ülkeler içinde olmasından dolayı, farklı bir gelişme içinde olması ve her bir parçanın «toplumsal gelişmenin seyri» bakımından içinde bulunduğu ülkeyle yakın bağlara sahip olması tartıştı-

ğımız meselenin canalıcı özünü ortaya koymaktadır. Bu şartlar, neden Kürtlerin beraber yaşadıkları diğer milliyetlerle ortak mücadele vermeleri gerektiğini de göstermektedir. Aynı zamanda neden ayrı mücadelenin yanlış olduğunu ve Kürdistan'ın dört parçasını kapsayan bir mücadele önerisinin neden hayata uymadığını da göstermektedir.

1 Mayıs broşüründe en iyi örgütlenme tipi, «devrime katılacak bütün sınıf ve tabakaları, en azami ve en iyi bir şekilde birleştirebilen örgütlenme gerçeğinde yatar» denilmektedir. O halde Türkiye'deki Kürt işçi ve köylülerini, ortak iktisadi ve siyasi meselelere sahip oldukları Türk işçi ve köylüleriyle birlikte örgütlemek devrimin önümüze koyduğu bir görevdir. Çünkü emekçi sınıf ve tabakaları en azami ve en iyi bir şekilde birleştirebilmek ancak bu şekilde mümkün olur. Aynı şey İran, Irak ve Suriye için de geçerlidir. Birbirlerinden farklı siyasi iktidarların hakimiyeti altında yaşayan ve farklı iktisadi ve siyasi meselelere sahip olan dört parçadaki Kürtleri birleştirmeye çalışmak, broşürün iddia ettiği gibi «en azami ve en iyi» örgütlenmeyi gerçekleştirmek değildir. Böyle bir çaba sözkonusu devletler içinde yaşayan milliyetler arasında gerçekleştirilecek «en azami ve en iyi» örgütlenmeyi bozmaya hizmet eder.

Kürtler çeşitli devletler arasında bölünmüş ilk millet değildirler. Bugüne kadar devrimini yapmış birçok ülkede bu tür durumlara rastlandı. Ama Marksistler hiç bir zaman bu durumu ayrı örgütlenme gerekçesi yapmadılar. Örneğin Polonya; Rusya, Almanya ve Avusturya arasında üçe bölünmüştü. Ama Polonyalı devrimciler buradan hareketle ayrı örgütlenmeyi savunmadılar. Tam tersine diğer ülkeler devrimcileriyle birlikte hareket ettiler. Polonya ayrılıkçılığına karşı mücadele verdiler. Bu konuda Polonya tek örnek değildir. Türkistan topraklarının bir kısmı Çarlık Rusyası içinde, bir kısmı ise Çin imparatorluğunun sınırları içindeydi. Azerbaycan'ın bir kısmı Çarlık Rusyası içinde, bir kısmı İran topraklarına dahildi. Ama hiç bir Marksist, bu milliyetlerin parçalanmışlık durumundan hareket ederek ayrı örgütlenmeyi savunmamıştır. Biraz evvel örneğini verdiği-

miz Polonya, Lenin'in birçok yazısına konu olmuştur. Milli mesele açısından Lenin, Polonya'nın durumunu etraflı bir şekilde incelemiştir. Polonya'nın parçalanmışlık durumunu hiç bir zaman ayrı örgütlenme sebebi olarak görmemiştir. Görmemiştir, çünkü Lenin'de dünya devrimi perspektifi, proletarya devrimi perspektifi vardı. Lenin Polonya'nın ulusal boyunduruktan kurtulması gibi dar bir bakış açısıyla değil, ama bu mesele de dahil olmak üzere bütün demokratik talepleri kapsayan, proletaryanın iktidarı ele geçirmesi gibi geniş bir bakış açısıyla hareket ediyordu.

Çeşitli milliyetlerin parçalanmışlık durumu, proletaryanın iktidar uğruna yürüttüğü sınıf mücadelesini tatil etmeyi gerektirmez. Rusya örneği, Çin örneği ve devrimini başarmış diğer çok-milliyetli ülkelerin deneyleri bize böyle durumlarda da çeşitli milliyetlerden işçilerin mücadelelerinin birleştirilmesi gerektiğini gösteriyor.

Burjuva devletler arasında savaşlar, geçmişten kalma parçalanmalar ve daha başka nedenler sonucu, bugün yeryüzünde çok sayıda milliyet, çeşitli devletler arasında bölünmüştür. Bu durumda yapılacak olan nedir? Milliyetleri temel alan, onların ayrı ayrı örgütlenmelerine dayanan bir mücadele mi yürüteceğiz; yoksa sınırlar nasıl olursa olsun sözkonusu devletleri temel alıp, bu devletlerdeki bütün milliyetleri tek bir örgütte birleştirip, bu devlet çerçevesinde devrim hedefine mi yönelteceğiz? Lenin şöyle yazıyor :

> «...işçi sınıfı demokrasisi... belirli bir devlet içinde, tarihin geçirdiği bütün değişmeler boyunca burjuvazinin birey olarak devletlerin sınırlarında meydana getirdiği değişiklikler ne olursa olsun, bütün ulusların proleterlerinin sınıf mücadelesinde en sıkı ve bölünmez bir ittifakı gerçekleştirmek için mücadele eder.»[40]

Lenin bir başka yerde ise şöyle yazmaktadır :

---

40 Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı**, s. 99-100.

«Mücadelemizde belirli bir devleti kendimize temel olarak alıyoruz; o belirli devlet içindeki bütün ülkelerden işçileri birleştiriyoruz; biz hiç bir özel ulusal gelişme yolunu savunamayız. Biz **bütün** mümkün olan yollardan sınıf hedefimize doğru yürüyoruz.»[41]

Neden mücadelede belirli bir devletin sınırları temel olarak alınmaktadır. Bu soruya açık cevap bulabilmek için niçin örgütleniyoruz sorusunun cevaplandırılması gerekir. Proletaryanın örgütlenmesi siyasi iktidar içindir. Bu nedenle örgütlenme belli bir siyasi iktidarın hakimiyet alanını kapsayan ülke çapında olur. Ayrı siyasi iktidarların etki alanında, ayrı stratejiler ve ayrı siyasetler izlenir. Dolayısıyla örgütlenme de ayrıdır. Öte yandan işçi sınıfının yanı sıra, aynı iktidara tabi olan emekçiler de tek bir örgütte toplanmalıdırlar.

Esas olan proletaryanın siyasi iktidar uğruna yürüttüğü mücadeledir. Bu meseleyi baş köşeye oturtmak, bizi her türlü ulusal dar görüşlülükten kurtaracak tek yoldur.

Denge Kawa'nın tutumu ise milliyetçiliği baş köşeye oturtmaktır. Onların dediği yapılacak olursa hemen hemen bütün devletlerde birkaç, hatta bazı devletlerde on beş - yirmi proletarya partisi kurmak gerekecek.

Rus ve Çin Devrimleri Denge Kawa'nın Tezlerini Çürütüyor

Rus ve Çin devrimlerinin örgütlenme tecrübesi doğru anlayışın ne olduğunu göstermektedir. Rusya Lenin'in deyimiyle bir «halklar hapishanesiydi». Rusya'da altmışa yakın ulus, ulusal topluluk ve milliyet yaşıyordu. Bunların bazıları Kürtler gibi bölünmüş milletlerdi. Polonyalılar, Ermeniler, Moğollar ve Türkler böyle uluslardı.

Bazı milliyetlerin yaşadığı topraklar ise tamamen Rus Çarlığının sınırları içindeydi. Ukraynalılar, Beyaz Ruslar,

---

41 Lenin, **aynı eser**, s. 74.

Başkır, Tatar ve Kazaklar vb. böyle uluslardı.

Ayrıca Rusya'daki milliyetlerin gelişme düzeyleri de farklılıklar göstermekteydi. Bazıları gelişmiş bir kapitalizme sahip iken diğer bazı uluslar ise kapitalizm öncesi üretim biçimlerine sahiptiler. Büyük Rusların kendileri ise emperyalist aşamaya ulaşmışlardı.

Bu kadar karışık uluslar tablosu başka hiç bir devlette görülmemiştir. Denge Kawa'nın anlayışına göre, Lenin ve Stalin'in, Ukraynalılara, Türkistanlılara, Beyaz Ruslara bağımsız örgütlenmelerini önermeleri gerekirdi. Böylece Rusya'da bir tek işçi sınıfı partisi yerine bir düzineden fazla parti kurulurdu. Denge Kawa'nın aksine Lenin şöyle diyor :

> «İşçi sınıfının ve onun kapitalizme karşı mücadelesinin çıkarları, bütün uluslar işçilerinin tam dayanışmasını ve en sıkı birliğini gerektirmektedir; bu çıkarlar, her milliyetten burjuvazinin şoven politikasına karşı şiddetle karşı koymayı emreder.»[42]

Stalin ise şöyle yazıyor :

> «Çeşitli milletlerin proletaryasının ortak bir partide nasıl örgütleneceği meselesini de çözüme bağlamalıyız. Bir plan işçilerin milliyetlerine göre örgütlendirilmesini öngörüyor. Ne kadar millet varsa o kadar parti olacak. Bu plan Sosyal-Demokrasi tarafından reddedildi. Uygulama, belli bir devletin proletaryasının milliyetlere göre örgütlenmesinin ancak sınıf dayanışması fikrinin çöküşüne yol açtığını ispatlamıştır. Sözkonusu devletin bütün milletlerinin, bütün proletaryası, ayrılmaz bir proleter birlik halinde örgütlenirler.»[43]

Lenin ve Stalin, aynı devletin hükümranlık alanındaki çeşitli milliyetlerden işçi sınıfının daima tek bir proletarya partisinde örgütlenmesinden yana olmuşlardır. Bırakalım işçilerin milliyetlere göre örgütlenmesini, işçi sınıfının en

---

42 Lenin, **aynı eser**, s. 87.

43 Stalin, **Proletarya Devrimi Çağında Milli Mesele**, s. 28.

sıkı birliğine zarar verecek her türlü örgütlenme biçimini amansızca eleştirmişlerdir. Örgütlenmede federalizm gibi şeylerin işçi sınıfının birliğini zedelediğini işçi sınıfına ve öteki uluslara ihanet gibi sonuçlar doğurduğunu belirtmişlerdir. Stalin şöyle yazıyor :

> «İşçilerin milliyetlere göre sınırlandırılmasının ne sonuç verdiğini biliyoruz. Tek işçi partisinin çözülmesi, sendikaların uluslara göre bölünmesi, çatışmaların vahimleşmesi, işçilere ve öteki uluslara ihanet, Sosyal-Demokrasinin saflarında tam bir manevi çöküntü; işte örgütlendirmede federalizmin sonuçları bunlardır. Avusturya'da Sosyal-Demokrasinin tarihi ve Rusya'da Bund'un eylemi buna açıkça tanıklık eder. Böyle bir duruma karşı tek çare, işçi sınıfı birliği ilkesine dayanan örgütlenmedir.»[44]

Lenin ve Stalin meseleyi açık koymaktadırlar. İki ustanın hayatları boyunca yaptıkları da, milliyetlerine bakmadan bütün işçilerin en sıkı birliğini, bir tek proletarya partisi içinde birliğini gerçekleştirmek için çalışmak olmuştur.

Çin deneyi ise, Rusya deneyini kuvvetlendiren ikinci bir örnektir. Çin, Rusya'dan farklı olarak ülkemiz gibi yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülkeydi. Çin'de elliye yakın milliyet bulunmaktaydı. Bunlar içinde parçalanmış durumda olan milliyetlerin yanı sıra (Türkistanlılar, Moğollar), bütünüyle Çin toprakları içinde olan milliyetler de vardı (Tibetler, Uygurlar). Kawacılara kalsa Mao Zedung'un Hanların, Tibetlilerin, Uygurların vb. ayrı örgütlenmesini savunması gerekirdi.

Fakat bildiğimiz gibi Çin'de üç veya daha fazla Marksist parti değil, bir tek proletarya partisi kuruldu. ÇKP, Çin devrimine önderlik ederek devrimi zafere ulaştırdı. Tibet, Uygur ve diğer milliyetleri de gerçek kurtuluşlarına kavuşturdu. Tek devrimci çözüm buydu.

---

44 Stalin, **Marksizm ve Milli Mesele,** Sol Yayınları, s. 81.

Türkiye'de İki Halkın Ortak Mücadelesi İçin Güçlü Bir Temel Vardır

Şimdiye kadar eleştirdiğimiz iki görüş dışında, örgütlenmeyle ilgili olarak Denge Kawacıların söylediği herhangi bir şey yoktur. Örgütlenme konusunda doğru tutum ile ilgili olarak tam bir fikir verebilmek için birkaç nokta üzerinde daha duracağız. 1 Mayıs 1978 broşüründe şöyle yazılmaktadır :

«Devrimciler elbette ki birlikte örgütlenmeyi arzularlar. Ama bu arzu nesnel koşulların bütününe uygun düşmediği müddetçe, sübjektif olmaktan ileri gidemez.» (s. 24)

Bu nesnel koşulların ne olduğu ise belirtilmemektedir. Ama bugün şu rahatlıkla söylenebilir. Türkiye'de iki milliyetten halkın birlikte mücadelesini gerçekleştirmek bakımından nesnel koşullar son derece elverişlidir. İki halkın yüzyıllardır birbiriyle yakın ilişkiler içinde bulunması, birlikte mücadele açısından uygun bir ortam yaratmıştır. Bugün Kürtlerin en az yarısı Türklerle içiçe yaşıyor. Böyle yerlerde iki halkın gelenekleri bile önemli ölçüde aynılaşmıştır. Yüzyıllardır yanyana olmanın sonucu iki halk beraberce birçok mücadeleler vermişlerdir. Gerek dış düşmanlara karşı, gerekse de içteki sınıf mücadelelerinde görülen bu ortak mücadele, bugün için sağlam bir tarihi temel olmaktadır. Bu elverişli durum, başka devletlerdeki milliyetler arasında kolay kolay rastlanılmayan bir durumdur.

Örneğin mücadele döneminde Rusya'da ve Çin'de çeşitli milliyetler arasındaki ilişkileri ele alalım ve bu ilişkileri Kürtler ve Türkler arasındaki ilişkilerle karşılaştırmalı olarak inceleyelim. Ruslarla Türkistanlılar arasındaki ilişki neydi?

Bilindiği gibi Türkistan'ın Rusya'nın boyunduruğu altına girmesi 19. yüzyılda oldu. Rus halkı ile Türkistanlıların herhangi bir ortak mücadeleleri olmadı. İki halkın birbirleriyle ilişkileri, emperyalist Büyük Rusların Türkistan'ı bir pamuk tarlasına çevirmesinin ötesine geçmedi. Rusya'da iki milliyet arasındaki ilişkilerin bu durumda olduğu şartlarda

ortak örgütlenme ve mücadele gerçekleştirilmiştir. Gene Lenin Polonyalılarla Büyük Ruslar arasındaki ilişkileri ele alırken «dünyada hiç bir milletin, Polonyalıların Büyük Ruslardan nefret ettiği kadar, başka hiç bir milletten nefret etmediğini» yazmaktadır. Lenin bu durumda bile Polonyalılarla Büyük Rusların ortak mücadelesini savunmaktadır.

Çin'de de Hanlarla Türkistanlılar, Hanlarla Tibetliler arasındaki ilişkiler, Rusya'da sözünü ettiğimiz ilişkilerden çok daha ileri değildi. Mao Zedung'un önderliğindeki Çinli devrimciler kurtuluş savaşı yılları içinde birçok milliyet ve milli azınlıkla ilişki kurdular ve geliştirdiler.

Devrimci tutum, en zor şartlar altında bile farklı milliyetlerin birliğini gerçekleştirmek için çalışmaktır. Bir de Denge Kawa'nın tutumuna bakalım. Denge Kawacılar aralarında sıkı ilişkiler bulunan iki milliyetin ayrı örgütlenmesini savunmaktadırlar. İki milliyet arasında ortak örgütlenmelerin varolduğu ve birçok ortak mücadelenin cereyan ettiği şartlarda ayrılıkçılığı ileri sürüyorlar. Bu tutum milliyetçi bir tutumdur ve bunun enternasyonalizmle alakası yoktur.

Sömürgecilik ve Milli Mesele kitabında, tarihi olarak Türkler ve Kürtler arasında oluşan yakın ilişkilerden ve iki halkın kardeşliğinden bahsetmek «şoven zırvalıklar» olarak nitelenmiştir. Oysa milliyetçiliği değil de enternasyonalizmi savunan bir kişi, halklar arasında, gerek tarihi olarak meydana gelen yakınlığı olsun, gerekse kapitalist gelişmenin doğurduğu yakınlığı olsun iyi gözle karşılayacaktır. Çünkü bu yakınlık, her türlü dar milli görüşlülüğe en etkili darbeyi vurmakta ve işçilerin birliğinin kuvvetli bir temeli olmaktadır.

«Ortak siyasi mücadele şartlarının varolması halinde proletarya, 'ortak örgütlenme'de ısrar eder» diyor Denge Kawacılar. **(Sömürgecilik ve Milli Mesele,** s. 235) Bugün Kürtlerin yaşadığı yerler de dahil olmak üzere, Türkiye'nin bütününde ortak siyasi mücadele şartları yok mudur? Türkiye'nin farklı yerlerini etki altında bulunduran farklı siyasi iktidarlar mı vardır? Türkiye'de birbirleriyle siyasi ve ik-

tisadi ilişki içinde bulunmayan bölgeler mi vardır? Emperyalizmin iktisadi sömürüsü ve hegemonya tehdidi bir bütün olarak tüm Türkiye'yi kapsamıyor mu?

Bugün Türkiye'nin her yerinde ortak siyasi mücadele şartlarının varolduğunu ve bunun zorunlu olduğunu bizzat halk kitlelerinin mücadelesi gösteriyor. Batıda işçi hareketleri ortaya çıktığı zaman, Doğuda da köylü hareketleri ve özgürlük eylemleri meydana gelmiştir. Batıda halkın mücadelesinde bir gerileme veya durulma meydana geldiği zaman, aynı şey Doğuda da olmuştur. Bunun tersi de geçerlidir. Aynı siyasi iktidarın hükmü altında olmak, aynı emperyalist sömürü ve hegemonya tehdidine maruz kalmak ve sıkı ekonomik ilişkiler içinde bulunmak, bugün Türkiye'de görülen «ortak siyasi mücadelenin» temelini oluşturmaktadır.

Ulusların Birbirine Yakınlaşması İlerici Bir Olaydır

Kapitalist gelişmenin doğurduğu sonuçlardan biri de ulusların birbirine yakınlaşması, uluslar arasındaki ortak bağların güçlenmesidir. Ortak mücadele açısından Türkiye'deki durumu bu noktadan da ele alıp incelemek gerekiyor. Çünkü Türkiye'nin Doğusu ile Batısı arasında iktisadi bakımdan gelişen ilişkiler iki halkı çeşitli alanlarda birbirine kaynaştırmış ve ortak mücadele açısından durumu daha da elverişli kılmıştır.

Kapitalist gelişme milletlerarası ilişkiler konusunda iki farklı eğilim doğurmuştur. Kapitalist gelişmenin daha ilk sıralarında görülen birinci eğilim şudur: Ulusal hareketler ortaya çıkmakta, her türlü ulusal baskıya karşı mücadele gündeme gelmekte ve ulusal devletler kurulmaktadır. İkinci eğilim ise «olgunlaşmış ve bir sosyalist toplum biçimini almaya doğru yol alan kapitalizmin niteliğidir». Bu dönemde ekonomik yaşantı alanında, bilim, siyaset vb. gibi alanlarda uluslar arasındaki ilişkiler gelişmekte, ulusal çitler yıkılmaktadır.

Burada kapitalist gelişmenin yol açtığı ikinci eğilim üzerinde duracağız. Bu olumlu ve ilerici bir şeydir. Çünkü çeşitli milliyetlerden devrimcilerin sınıf düşmanlarına karşı ortak hareketinin maddi temeli oluşmaktadır. Lenin, Büyük Rusya ve Ukrayna arasında iktisadi bakımdan gelişen ilişkileri şöyle değerlendiriyordu :

> «On yıllardan beri güney, yani Ukrayna, Büyük Rusya'dan kapitalist sektörlere, madenlere, kentlere, on binlerce ve yüz binlerce köylü ve işçiyi çeken hızlı bir iktisadi gelişme içindedir. Ve bu olay **tartışma götürmez** biçimde ilerici bir nitelik taşır.»[45]

Kapitalist gelişme çeşitli ulusları birbirine yaklaştırmakta ve çeşitli uluslardan işçilerin birliğinin maddi temelini yaratmaktadır. Bu durum, amacı uluslar arasındaki farkların kaldırılması olan Marksistler açısından olumlu bir durumdur. Onun için Marksistler, çeşitli uluslar arasında oluşan bu ortak yanlara sahip çıkar ve geliştirmeye çalışırlar. Uluslar arasında ancak bu ortak yanların gelişmesidir ki, her türlü milliyetçiliğin önüne set çeker ve ulusal çatışmalar önlenir. Böylece işçilerin sınıf mücadelesi için elverişli bir temel gelişir. Lenin işte bundan dolayı Ukrayna ve Beyaz Rusya arasında gelişen iktisadi ilişkilerin bir sonucu olan farklı milliyetlerden işçilerin birliğini sevinçle karşılıyordu. Bu durumun sonucu olarak Rus ve Ukrayna işçi sınıfı arasında oluşan bağları baltalama faaliyetlerini şöyle mahkum ediyordu :

> «Rusya'yı ve Rusların Ukraynalılara karşı tavırlarını ele alınız. Hiç kuşku yok ki, değil Marksistler, demokrat olan bir kimse bile, Ukraynalıların uğratıldıkları hakarete karşı olanca gücüyle savaşım verecek ve onlar için tam hak eşitliği isteyecektir. Ama aynı devletin içinde Ukrayna proletaryasıyla Rus proletaryası arasında şu anda mevcut bağları ve ittifakı **gevşetmek,**

---

45 Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı**, s. 29.

sosyalizme doğrudan doğruya ihanet ve Ukraynalıların burjuva 'ulusal görevleri' bakımından **bile**, dar görüşlü bir politika sayılmalıdır.»[46]

Bu sözler bugün Türkiye'deki durum açısından çok öğreticidir. Yüzyıllardır iki halkın yanyana yaşaması, son yüzyılın kapitalist gelişmesi, iki halkı önemli ölçüde kaynaştırmıştır. Bugün batının büyük şehirlerinde çok sayıda Kürt vardır. Hemen hemen her tarafta iki halk içiçedir. İki halk birbirini yakından tanımaktadır. Bunun sonucu olan kendiliğinden bir ortak mücadele ve çeşitli ortak nitelikler vardır.

Son yirmi yılın mücadelelerine bir bakalım. Bu mücadeleler kendiliğinden oluşan ortak mücadelelerdir. Şüphesiz bu ortak mücadelenin bir maddi temeli vardır.

1960 sonrasında ABD emperyalizmine ve gericiliğe karşı her iki halk beraber mücadele etti. 12 Mart faşizmine, MC hükümetlerine karşı ortak mücadeleler verildi. Fabrikalarda ve okullarda iki milliyetten işçiler ve öğrenciler beraber mücadele veriyorlar.

Bu durumda iki tutum vardır. Birincisi bu temel üzerinde iki halkın mücadelesini daha da yükseltmek, varolan ulusal farkların daha derinleşmesi için değil, ulusların kaynaşması için mücadele vermektir. İkincisi ise varolan bu bağlara karşı çıkmak, özel ulusal gelişme yolunu savunmaktır. Bu milliyetçiliktir. Lenin şöyle diyor :

> «Proletarya burjuva milliyetçiliğinin gelişmesine destek olamaz; tersine o, ulusal farkların silinmesine ve uluslararası engellerin yıkılmasına, milliyetler arasındaki bağları sağlamlaştıran her şeye, ulusların birbiriyle kaynaşmasına yardım eden her şeye destek olur.»[47]

Peki Denge Kawa ne yapmaktadır? Denge Kawa'nın

---

46 Lenin, **aynı eser**, s. 29.

47 Lenin, **aynı eser**, s. 34.

tutumu uluslar arasındaki farkların silinmesine ve ulusların kaynaşmasına hizmet eden bir tutum mudur? Hayır, Denge Kawa Türkler ve Kürtler arasında varolan ortak bağları da ortadan kaldırmak istemektedir. Denge Kawa bu tutumuyla tarihi gelişmenin karşısına dikilmeyi savunmaktadır. Onlar, halkların tarih içinde kendiliklerinden geldiği noktanın da gerisindedirler. Bugün Türkiye'de doğru tutum, Türkler ve Kürtler arasında varolan bağları ve ittifakı sağlamlaştırmaktır. Bu bağlar ortak mücadelenin temelini oluşturuyor. Ortak mücadeleyi yükseltmek, milliyetler arasındaki farkların silinmesi ve milliyetlerin daha çok kaynaşması için çalışmak demektir.

1 Mayıs 1978'de yayınlanan broşürde örgütlenme meselesi ile ilgili olarak belirtilen noktalardan biri de şudur :

«...Marksistler şu ya da bu örgüt biçimini tek başına devrimciliğin kıstası olarak alamazlar. Kıstas ve esas olarak alınması gereken şey, o örgüt tipinin, bir sonraki toplum yapısına geçişin devrimci yollarına uygun düşmesi ve onda geniş halk kitlelerinin menfaatinin kristalize olması gerçeğidir.» (s. 25)

Gerçekleştirilen örgütlenme tipinin halk yığınlarının menfaatine uygun olup olmadığı gerçekten çok önemlidir. Aynı şekilde «o· örgüt tipinin bir sonraki toplum yapısına geçişin devrimci yollarına uygun düşmesi» de önemlidir. Kişi, broşürde bu satırları okuduktan sonra doğal olarak bu satırların izah edilmesini bekliyor. Ama broşürde daha önce de birçok sefer gördüğümüz gibi sadece söylemekle yetinilmiş. Halbuki ayrı örgütlenme savunulduğuna göre, ayrı örgütlenmenin devrime yararları, ortak örgütlenmenin ise zararları açıklanmalıydı. Aynı şekilde neden ayrı örgütlenmenin ancak milli demokratik devrimi gerçekleştirecek tek yol olduğu da izah edilmeliydi.

Ayrı Örgütlenme Karşı-Devrime, Ortak Orgütlenme Devrime Hizmet Eder

Durum, broşürü yazanların yazdıklarının değil, ama dü-

şündüklerinin tam tersidir. Bugün ayrı örgütlenme devrimin ve Kürt halk kitlelerinin zararınadır. Ortak örgütlenme ise yararınadır.

Ayrı örgütlenme ve ayrı mücadele, diğer milliyetlerle boğazlaşma yoludur. Bu, sonu gelmeyen ulusal kavgaların başlaması demektir. Bunun Kürt halkına herhangi bir yararı yoktur.

Türkiye'nin iki milliyetten halkı bugün özellikle sosyal-emperyalizmden kaynaklanan baskılara maruz kalmaktadır. Sosyal-emperyalizm halklardan birine baskı yaparken diğerini bunun dışında tutmuyor. Yeni bir savaş tehlikesi her iki halkı da tehdit ediyor. Savaşa karşı hazırlanmak iki halkın da görevidir. Bu durumda Türklerin ve Kürtlerin mücadelesini birbirinden ayırmada ne gibi bir yarar vardır. Bu tutum, yani sosyal-emperyalizm karşısında Kürtleri yalnız bırakmak, Kürtlerin yararına olamaz.

Ortak örgütlenme ise, halklara sınıf düşmanlarını ve emperyalizmi altetmede güçlerin bölünmesini değil, birleşmesini sağlıyor. Milliyetler arasında boğazlaşma siyaseti, proletaryanın emperyalizmi ve sınıf düşmanlarını görmesini engeller. Ortak örgütlenme ise enternasyonalist tutumu hakim kılar, milli düşmanlıklar ile proletaryanın gözünün kararmasını engeller. Bütün bunlar Kürt halkının yararınadır. Ayrıca ortak örgütlenme yolu, yani bölgedeki diğer milliyetlerle birleşme yolu, Kürtlerin milli haklarını elde etmelerinin de en emin yoludur.

Kürtlerin eşit haklar temelinde diğer milliyetlerle gerçekleştirecekleri büyük sosyalist devletler, halk kitlelerinin daha çok çıkarınadır. Bırakalım sosyalist devletleri, «bütün öteki koşullar»ın eşit olması halinde kapitalist düzende bile büyük devletler çoğu zaman halkların daha çok yararınadır. Lenin büyük devletlerin avantajları konusunda şunları yazmaktadır :

> **«Bütün öteki koşullar eşit olduğu takdirde,** bilinçli proletarya, her zaman daha büyük bir devletten yana olacaktır. O, her zaman, ortaçağa özgü özelciliğe kar-

şı olacak ve proletaryanın burjuvaziye karşı savaşımının geniş ölçüde gelişebileceği büyük topraklar üzerinde iktisadi birlik ve bağlılığın güçlenmesine iyi gözle bakacaktır.»[48]

Halkların güçlerini birleştirmeleri daha güçlü bir sosyalizmin inşa edilmesi demektir. Emekçi kitlelerin refahının daha çok yükselmesi demektir. Lenin'in deyimiyle «sosyalist düzende büyük devlet teriminin anlamı, günde şu kadar **daha az** iş saati, günde şu kadar daha çok **ücret** olacaktır». Büyük sosyalist devletler daha güçlü bir enternasyonalist kültürün yaratılması demektir. Sınıf düşmanlarına ve emperyalizme karşı sosyalist anavatanın daha güçlü savunulması demektir.

Bütün bunlar ortak örgütlenmenin yararlarını göstermektedir. Ortak örgütlenme bugün Türkiye'nin şartlarının zorunlu kıldığı tek doğru örgütlenme biçimidir.

48 Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı**, s. 46.

III
RUSYA'YA KARŞI MÜCADELE VE KÜRT MESELESİ

Kawacılar son olarak **TİKP Marksizm ve Milliyetçilik** adlı bir broşür yayınladılar. TİKP'yle kendi arasına bir sınır çekme gayreti, Kawa'yı revizyonistlerin birçok tezine sarılmaya götürmüştür. Broşürde TİKP'ye daha üst perdeden yöneltilen temelsiz saldırılar, kaba burjuva milliyetçi fikirlerin açıkça ifade edilmesiyle elele yürüyor.

Herhangi bir sorun, bulunduğu yerdeki gelişmelerden ayrı olarak ele alınamaz. Kürt milli meselesinin çözümü de dünyanın ve Ortadoğu'nun içinde bulunduğu şartlara sıkı sıkıya bağlıdır. Bu gerçek gittikçe kendini daha açık ortaya koyuyor. **TİKP Marksizm ve Milliyetçilik** broşürünü yazanlar da bunun farkındadırlar. Bu bakımdan savundukları fikirlerin doğruluğunu ispatlamak için şimdiye kadar yaptıkları gibi «sömürgecilik» üzerine fikir yürütmek yerine, dünyanın ve bölgemizin şartlarını tahlil etmeye çalışmışlar. Kendi mücadele önerilerinin doğruluğunu, dünyanın ve bölgenin şartlarının zorunlu kıldığı bir şey olarak göstermek istemişler.

Bugün şartlar broşürün tahlil ettiği gibi midir? Kürt milli meselesi hangi çerçevede ele alınmalıdır?

Biz şunu söylüyoruz. Bugün artık devrimci bir hareket ancak Rusya engelini altederek başarıya ulaşabilir. Çünkü Rusya dünya gericiliğinin merkezi haline gelmiştir. Devrimci yöndeki her kıpırdanışın en büyük düşmanı olmuştur. Son yıllarda dünya bunun birçok örneğini yaşadı. Bıraka-

lım henüz zafere ulaşamamış devrimci mücadelelerin Rusya'yı altetmek zorunda olmalarını, devrimini yapmış ülkeler bile, devrimlerini devam ettirebilmek için Rusya ile savaşmak zorunda kalıyorlar. Kamboçya devrimi, Amerika'ya karşı zafere ulaştıktan üç yıl sonra Rusya ile karşı karşıya geldi. Dünya için çizdiğimiz bu tablonun bölgemiz için daha da geçerli olduğu açıktır.

Ortadoğu, Rusya açısından özel bir önem taşıyor. Rusya'nın Akdeniz'e ve Hint Okyanusuna iniş yolları bu bölgeden geçiyor. Arap ve İran petrolü gittikçe daha çok önem kazanıyor. Bütün bunlardan dolayı Rusya, bölgemizle gittikçe daha çok ilgilenmektedir. Bölgeye hakim olmak için karışıklık, yıkıcılık siyasetine hız vermekte, ileri yönde olan her harekete azgınca saldırmaktadır. Bu bakımdan bölgemizde olan her gelişme, Rusya faktörü gözönüne alınmadan doğru olarak değerlendirilemez. Bölgemizde, devrimci bir hareketin mutlaka Rusya engelini aşmak zorunda olduğunu birçok olay bize göstermektedir. Ülkemizdeki gelişmeler buna iyi bir örnektir. Türkiye'de Rusya'nın müdahalesine uğramayan tek bir mücadele var mıdır?

Kürt milli meselesini de ele alırken gözönüne almamız gereken birinci nokta budur. Bazıları Rusya'nın burnu dibinde, Rusya'nın müdahale etmeyeceği ve Rusya'ya karşı olan bir milli hareket düşlemektedirler. Biz bunun «ham hayal» olduğunu söylüyoruz. Broşürü yazanlar bize kızmışlar. «Eee ne yapalım. Rusya müdahale edecek diye mücadeleden vaz mı geçelim?»

Aslında bize itirazda bulunanların bütün yaptıkları, keskin mücadele sözleriyle meselenin esasını gözden kaçırmaktır. Bir sefer şu soruya açık cevap vermek gerekir: Rusya gerçekten dünya gericiliğinin merkezi olmuş mudur? Ve özellikle bölgemizdeki her devrimcı mücadelenin ancak Rusya'nın müdahalesini aşarak zafere ulaşabileceği gerçeğini kabul ediyor musunuz? Broşürü yazanlar bu soruya açık cevap vermiyorlar. Bunun yerine «Onu da yenerim, bunu da yenerim» tutumunu takınıyorlar. Bu ciddi olmayan bir tutumdur.

Neden bu soruyu soruyoruz? Çünkü broşürü yazanların izledikleri mücadele çizgisi, gerçekten Rusya'ya karşı mücadele çizgisi değildir. Rusya'ya karşı mücadele çizgisi, bu sorularla ortaya koyduğumuz gerçeklere dayanmak zorundadır. Rusya engelini aşmak isteyen, Rusya'ya karşı olanlarla birleşmek zorunluluğunu duyacaktır. Rusya'nın tehdidi altında olan herkesle birlik siyaseti izleyecektir. Kawacılar hem Rus tehdidinin niteliği konusunda açık bir şey söylememekte, hem de Kürtler gibi Rus tehdidine maruz kalan Türklerle birlik siyasetini reddetmektedirler.

Eğer gerçekten Rus tehdidini kabul ediyorsanız aynı tehdit altında olan Türklerle birliği neden reddediyorsunuz? Ama Kawa'nın birlik diye bir meselesi yoktur. Onlar hem bölge devletlerine, hem de Rusya'ya karşı bir milli devrimi başarıya ulaştıracaklarını iddia etmektedirler. Aslında böyle bir strateji Rusya'nın müdahale etmeyeceği hesabı üzerine oturtulmuştur. Nitekim broşür, Rusya'nın Kürt meselesini kullanmayı değil de, bölge devletlerini kazanmayı esas aldığını ispatlamak gayreti içindedir.

Rusya bölge ülkelerini sömürgeleştirmek istiyor. Sömürgeleştirme faaliyeti, hep bölücülük, yıkıcılık ve saldırganlık gibi yollarla yürütülmüştür. Nitekim Rusya da bugün bu yolu izlemektedir. Türkiye, İran ve Pakistan'ın «zayıf halkalar» olarak ilan edilmesi, «TKP»nin iç savaş çağrısı, Rusya'nın Kürtler içinde yürüttüğü faaliyetler (Talabani vb.), Afganistan'ın Pakistan ve İran'a karşı düşmanlık siyaseti, Rusya'nın bölücülük, yıkıcılık ve saldırganlık siyaseti izlediğinin örnekleridir.

Kawacıların iddia ettiği gibi, Rusya'nın bölge devletlerini kazanmayı esas alarak hedefine ulaşması mümkün müdür? Hedefi bir daha açık olarak yazalım. Rusya'nın hedefi bölgeyi sömürgeleştirmektir. Peki hangi bölge devleti sömürge olmayı kabul ederek Rusya'yla işbirliği edebilir? Dünyada gelişme, emperyalizmden daha bağımsız hareket etme, sömürgeciliğe ve hegemonyacılığa karşı çıkma yönündedir. Bölge ülkelerinin bu gelişmenin tersi yönde bir eğilim içinde olmalarının özel bir sebebi var mıdır?

Rusya bölge devletlerini kazanmayı esas alarak bölgeyi sömürgeleştiremez. Şimdiden bölge devletlerinde Rusya'nın bu emellerine karşı tepkiler ortaya çıkmakta ve gelişmektedir. Kawacılar ise bütün bu durumlara rağmen, Rusya'nın bölücülüğü değil de bölge devletlerini kazanmayı esas aldığını düşünebilmektedirler. İşte «ham hayal» budur.

Biz, Rusya müdahale edecek diye mücadeleden vazgeçmeyi değil, devrimin mutlaka aşmak zorunda olduğu Rusya engeline karşı gerçek mücadeleyi öneriyoruz. Bu mücadele, bölge halkları ve devletleriyle birlik temelinde gerçekleştirilecek olan mücadeledir. Kürt milli meselesi de bundan başka bir yolla çözülemez.

Bölgemizle ilgili olarak üzerinde düşünülmesi gereken ikinci nokta şudur: Çelişmeler keskinleşmekte ve bir bakıma her şey netleşmektedir. Kutuplar kendini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Aynı şekilde izlenen siyasetler de netleşmektedir. Bugün belli başlı iki siyaset bölgedeki gelişmelere damgasını vuruyor.

Birincisi bölücülük ve kargaşalık siyasetidir. Bu siyaseti Rusya izliyor. Rusya istikrar içinde olan, ekonomisi çıkmazda olmayan bir ülkede fazla bir şey yapamaz. Böyle bir ülke Rusya'nın emellerini gerçekleştirmesi bakımından elverişsiz koşullara sahiptir. Onun için Rusya her türlü bölücülüğü körüklemektedir. Her türlü kargaşadan yararlanmak istemektedir.

İkinci siyaset istikrar ve birlik siyasetidir. İstikrar ve birlikten kastettiğimiz, hem bölge devletleri arasında istikrar ve birlik, hem de her bir devletin kendi içinde istikrar ve birliktir. Şüphesiz bu siyaseti izlemek de bir mücadele konusudur.

Elbette istikrarın sağlam temeli, her şeyden önce halkın özgürlüğü, milli eşitlik ve emekçi kitlelerin hayat şartlarının düzeltilmesidir. Özgürlük ve halkın refahı için mücadele, istikrar ve birlik için mücadele ile sımsıkı bağlıdır.

Bölge devletleri ve halkları istikrar ve birlikten yanadırlar. Çünkü ancak istikrar ve birlik içinde oldukları süre-

ce Rus tehdidine başarılı bir şekilde karşı koyabileceklerdir.

Broşürü yazanlar böyle bir durum tespiti yapmamaktadırlar. Onlar savunduklarıyla bölücülük ve kargaşa siyaseti yanında yer almaktadırlar.

Özetlersek bugün bölgemizde meydana gelen bütün gelişmeler, değindiğimiz bu iki nokta çerçevesinde ele alınmalıdır. Yani birinci olarak, artık devrimci bir hareket ancak Rusya engelini aşarak başarıya ulaşabilir. İkinci olarak kargaşa Rusya'nın, istikrar ve birlik ise bölge ülkelerinin ve halklarının yararınadır.

Kime Karşı Milli Devrim?

«Milli devrim»in gündemde olduğu tezi Kawacılar tarafından uzunca bir zamandır savunulmaktadır. Bu tezi doğrulamak için zaman içinde çeşitli fikirler ileri sürüldü. Bir zaman önce dünyada devrim etkenlerinin esas olduğunu söylüyorlardı. Sonra bundan vazgeçtiler. **TİKP Marksizm ve Milliyetçilik** broşüründe ise herkesi memnun edecek orta yol bulunmuştur. Broşürde şöyle yazılmaktadır :

«Dünyada savaş ve devrim etkenleri beraber yükselmelerine rağmen, savaş etkenleri daha hızlı yükselmektedir. Bu bakımdan yükselen savaşa karşı mücadele, savaşı erteleme dünya halklarının en başta gelen görevlerinden biridir. Savaşı ertelemenin yolu, barış cephesinin güçlendirilmesinin yolu, hatta en önemli yolu somut durumlara göre milli ve demokratik devrimleri yükseltmektir.» (s. 1)

Peki devrim etkenleri esas olduğu zaman görev nedir? Kawacılara böyle bir soru sorarsak alacağımız cevap şüphesiz ki «milli ve demokratik devrimleri yükseltmek» olacaktır. Çünkü böyle bir durumda görev gerçekten de milli ve demokratik devrimleri yükseltmektir. Yani Kawacılar açısından, esas olan savaş etkenleri de olsa, devrim etkenleri de olsa değişen bir şey yoktur. Onlar, her halükârda görev «milli devrim»i yapmaktır demektedirler. Düşman tes-

pitinde ve dikkatin hangi görev üzerinde yoğunlaştırılacağı konusunda, savaş veya devrim etkeninin esas olması arasında bir fark görmemektedirler. Doğru bir program tespit etmek ve düzgün siyasetler izlemek isteyenler, nesnel şartların tahliline en büyük önemi verirler. Değişen şartlara göre değişen siyasetler izlerler. Tespit edilen şartların nesnel şartlara uygunluğu başarının şartıdır.

Bazıları ise öznel niyetlerini nesnel şartların önüne koymakta ve nesnel şartları kendi niyetlerine uydurmaya çalışmaktadırlar. Böylelerinin sonu kafalarını katı gerçeğe çarpmak olmaktadır.

Kime karşı milli devrim? Bu meseleyi tartışmada önemli olan nokta budur. Savaşın başını çeken sosyal-emperyalizme yönelen milli devrimler gerçekten savaşın ertelenmesine hizmet ederler. Bugün Afganistan ve Kamboçya, Rusya'ya karşı milli devrimci bir savaş yürütüyorlar. Bu mücadelelerin başarısı, savaşa karşı mücadelenin başarısı olmaktadır. Afganistan'daki mücadele Rusya'nın Hint Okyanusuna inmesi önünde bir engel teşkil ediyor. Kamboçya'daki savaş, Vietnam'ın, dolayısıyla Rusya'nın Hindiçini Federasyonu tasarısının gerçekleşmesine engel oluyor. Eritre'deki kurtuluş savaşını da bu örnekler içinde sayabiliriz. Eritre kurtuluş savaşı Rusya'nın bu bölgede sağlam bir hakimiyet kurmasını engelliyor.

Bunlar milli devrimlerin savaşı nasıl engellediğinin örnekleridir. Bu örneklerin de gösterdiği gibi bir mücadelenin, savaşı erteleyen bir rol oynayıp oynamaması, bu mücadelenin Rusya'ya karşı olup olmamasına bağlıdır.

Kawa'nın bahsettiği «milli devrim»in niteliği nedir? Kendilerine göre sözkonusu milli devrim «iki süper devlet ve sömürgeci burjuvaziye karşıdır». Buradaki iki süper devlet lafını bir yana bırakmak gerekiyor. Savaş kime karşı verilecektir? Kimle dövüşeceksin? Önemli olan budur. Kawa, sömürgeci yönetimlere karşı savaşacağını söylüyor. Peki böyle bir savaş nasıl iki süper devlete karşı olacaktır? Eğer bölge ülkelerinin yönetimleri Kamboçya veya Afganistan'da olduğu gibi tamamen Rusyacı iseler mesele yoktur. O za-

man bu yönetimlere karşı savaş, gerçekten de Rusya'ya karşı savaş olacaktır. Fakat hangi bölge devleti tamamen Rusyacıdır?

Kawacılar bölge ülkelerine karşı bir savaşın, üçüncü dünya savaşını erteleyeceğini söylüyorlar. Bu nasıl olacaktır? Bölge devletleri savaşı kışkırtan devletler midir? Savaş çıkarmada Rusya'ya yardım mı etmektedirler, yoksa Rusya'nın yayılmasının karşısında mıdırlar?

Gerçekler Kawa'nın anlayışının tam tersidir. Bölge devletlerinin bir dünya savaşından herhangi bir çıkarları yoktur. Bundan dolayı bu devletlerin savaşı kışkırttığı veya savaştan yana olduğu düşünülemez. Hatta bu ülkeler yeni bir dünya savaşının hedefi durumundadırlar. Esasen Kawa'nın bölge devletlerini bu açıdan incelemek ve bu incelemeye dayanarak tavır tespit etmek gibi bir meselesi yoktur. Kawacılar bölge ülkelerini emperyalizm ile bütünleşmiş olarak görmektedirler. Broşürde şöyle yazılıyor :

«Emperyalizmin desteğindeki küçük sömürgeci devletler, emperyalizmin sömürü ve yayılma halkalarının bir parçasını oluştururlar. Bu bakımdan bu küçük sömürgeci devletlere karşı mücadele emperyalizme karşı verilen mücadeleden koparılamaz.» (s. 6)

Türkiye, İran, Irak ve Suriye «emperyalizmin sömürü ve yayılma halkalarını» mı oluşturmaktadırlar? Kawacılar eskiden beri savunulan revizyonist tezleri benimsemişlerdir. Revizyonistler emperyalizme karşı mücadeleyi baltalamak amacıyla, bugüne kadar çeşitli teoriler piyasaya sürdüler. Geri ülkelerin yönetimlerinin emperyalizmle bütünleştiği veya emperyalizme karşı mücadelenin geri ülkelerin yönetimlerine karşı mücadeleden geçtiği teorileri revizyonistlere aittir. Bu görüşler son yıllarda sosyal-emperyalizme karşı mücadeleyi karartmak ve anti-emperyalizm perspektifini yok etmek amacıyla çeşitli şekillerde ortaya konuldu. Örneğin «Özgürlük Yolu»nun 30. sayısında «Ülkemizde burjuvazi ve büyük toprak sahipleri iktidarına, feodal gericilere karşı Türkiye halklarının verdiği mücadele, aynı zamanda emperyalizme karşı bir mücadeledir» deniyordu.

«Özgürlük Yolu»nun söyledikleri ile Kawacıların söyledikleri arasında pek bir fark yoktur. Dar milli görüşlülük Kawacıların ufkunu daraltıyor, emperyalizme karşı mücadele perspektifini kaybetmesine yol açıyor.

Türkiye, İran, Irak ve Suriye Üçüncü Dünya ülkeleridir. Bu ülkeler ile emperyalizm arasında önemli çelişmeler vardır. Özellikle Rusya ile bölge ülkeleri arasındaki çelişmeler artıyor. Bu çelişmeleri gözönüne almadan, emperyalizm ile bölge ülkeleri arasında dikkatli bir ayrım yapmadan, devrimci bir mücadele yürütülemez.

Savaş etkenlerinin ne anlama geldiği üzerinde de durmak gerekiyor. Kawa bir yandan savaş etkenlerinin esas olduğunu söylemesine rağmen, öte yandan sömürgeci, devletlere karşı «milli devrim» yapmaktan bahsetmektedir. Bir kere savaş etkenlerinin esas olduğu tespiti yapıldıktan sonra, artık mücadelenin esas olarak savaşın başını çeken emperyaliste yönelik olması gerekir. Broşürde bu konuda Dimitrov'dan bir alıntı yapılmıştır. Ama alıntı broşürü yazanların düşüncesine vurmaktadır.

> «Barışın korunması için başarılı bir mücadele, proletaryanın ve en geniş halk kitlelerinin ortak eylemlerinin mutlaka **savaşın gerçekten başını çekenlere** ve her ülkede onlara doğrudan veya dolaylı yardım eden güçlere karşı yönelik olmasını gerektirir.»[49]

Dimitrov'un bu sözlerinden çıkarmamız gereken birinci sonuç şudur Savaştan yana olan güçlere karşı mücadele esastır. Yani bu açıdan bugün Türkiye'de görev, savaşın başını çeken Rusya'ya, ona doğrudan yardım eden TKP, TİP, TSİP gibi örgütlere ve ona dolaylı yardım eden MHP'ye karşı mücadeledir. Üzerinde durmamız gereken ikinci nokta ise esas olarak savaşa karşı olduğu halde, bazı siyaset ve uygulamalarıyla savaşın başını çeken emperyaliste

---

49 G. Dimitrov, **Savaşa ve Faşizme Karşı Birleşik Cephe**, Aydınlık Yayınları, 2. baskı, s. 210-211.

hizmet edenlere karşı tutumun ne olacağıdır. Örneğin Türkiye'nin bugünkü yönetimini ele alalım. Türkiye'deki yönetim yeni bir dünya savaşına karşıdır. Savaştan zarar görecektir. Rusya ile arasında önemli çelişmeler vardır. Ama iktidarın çeşitli uygulamaları; halkı baskı altına alan tedbirler, Kürtler üzerindeki milli baskı, düzgün bir ekonomik politika izlememe vb. sonuçta savaşın başını çeken Rusya'ya yaramaktadır. Kawa bu durumdan şu sonucu çıkarmaktadır «Türkiye'deki yönetimi de TKP'yle veya MHP'yle aynı yere koymak gerekir.»

Bu yanlıştır. Türkiye'deki iktidara karşı mücadelede görev, iktidarın yanlış siyasetlerini hedef almak ve Türkiye'nin savaşa karşı mücadele cephesinde yer almasını sağlamaktır.

Bölge devletlerine yönelen bir savaş, dünya savaşını ertelemeye değil, dünya savaşının daha erken çıkmasına hizmet eder. Çünkü bu, bölge devletlerinin savaş cephesinde mi, yoksa savaşın karşısında bulunan cephede mi yer aldıkları meselesidir. Bölge devletlerinin savaş cephesinde yer almadıkları açıktır. Örneğin Türkiye, Rusya'nın Avrupa'yı Akdeniz'den kuşatmasına veya Ortadoğu petrollerine inmesine yardım ediyor mu? Yardım etmiyor. Şu da açıktır. Rusya, Türkiye'yi Akdeniz'e ve Ortadoğu'ya iniş yolu üzerinde engel olarak görüyor. Bunun içindir ki Türkiye'de kargaşalık ve yıkıcılık yolu izlemektedir. Kawacılar gerçeklere bakmayı reddetmektedirler. Bunlar da yıkıcılık siyaseti izlemekte ve bunun adına da «milli devrim» demektedirler. Böyle bir mücadele ancak Rusya'nın işini kolaylaştırır, yani savaşın daha erken çıkmasına hizmet eder.

Kawacılar «milli devrim»i başarıya ulaştırarak saldırgan emperyaliste karşı daha güçlü bir mücadele cephesi yaratacaklarını ve bu şekilde savaşı erteleyeceklerini söylüyorlar. Böylesine bir iddiada bulunanların durumu nedir? Bundan önce benzer bir durumda Mao Zedung'un nasıl hareket ettiğine bakalım. Mao Zedung 1930'lardan sonra ÇKP'nin görevinin, Guomindang'la, Japonya'ya karşı birleşik cepheyi oluşturmak olduğunu belirtmişti. Mao, o zaman artık,

hemen bir devrim yapmaktan bahsetmiyordu. ÇKP Guomindang'ı yıkma siyasetini terketmişti ve birleşik cephe siyasetini izliyordu. ÇKP o zaman 300 bin kişilik bir kızıl orduya kumanda ediyordu. Kurtarılmış bölgelere sahipti. Ve kurtarılmış bölgelerde kurulmuş bir halk iktidarı vardı. Durumu bu olan ÇKP, hemen devrim yapmak gibi hedefler yerine, Guomindang'la ittifak gibi hedefler tespit ediyordu. ÇKP devrimden vaz mı geçmişti? Hayır, o gün birleşik cephe siyasetinden başka devrime giden yol yoktu. Yani ÇKP 1930'lardan sonra birleşik cephe siyaseti izlemeseydi, ne Japonya'yı yenebilirdi, ne de Guomindang'ı. 1949'da da devrimi başaramazdı.

Kawa'nın durumu nedir? Ne yapmaktadır? Daha bir örgüt olarak ortaya çıkmamış, bir program oluşturmamış, gelişmeler karşısında açık bir siyaset tespit edemeyen Kawa «milli devrim» yaparak savaşa karşı daha güçlü bir cephe yaratmaktan söz etmektedir. Bu durumda iki ihtimal aklımıza gelmektedir. Ya savaş etkenlerinin esas olduğu tespiti Kawacıların sadece dillerinin ucundadır ve buna aslında inanmamaktadırlar. Ya da Kawacıların bahsettiği «milli devrim»in gerçek sahipleri aslında başkalarıdır.

Bugün ülkemizde en geniş birleşik cepheyi gerçekleştirmekten başka devrime giden bir yol var mıdır? Milli mesele açısından da aynı soruyu sorabiliriz. Kürt milli meselesini doğru bir şekilde çözüme ulaştırmak için Rusya'ya karşı en geniş birleşik cepheyi gerçekleştirmekten başka yol var mıdır? Böyle bir yol yoktur. Ancak savaşa karşı mücadele diye bir meselesi olmayanlar, bugün sözümona bir «devrim»den bahsedebilirler. Mesele devrimin en büyük düşmanının kim olduğunu belirlemede düğümlenmektedir. Eğer Rusya'yı en büyük düşman ve bir dünya savaşını da aşılması gereken en büyük engel olarak görüyorsanız, milli birleşik cephe siyasetine sarılacaksınız. Kürt milli meselesini de bu perspektif içinde çözmek isteyeceksiniz. Yok, böyle bir şey görmüyorsanız bol bol «devrim» veya «milli devrim» lafları edebilirsiniz. Ama işte o kadar. Dahası kendinizi ve halkı aldattığınız için Rusya'ya hizmet edersiniz.

Sadece Proletarya mı Direnir?

Kawacılar savaş etkenlerinin esas hale gelmesi olgusunu kavramadığı gibi, emekçi sınıflardan başka sınıfların da, dış tehdide direnebileceğini kavramamıştır. Tehdit altındaki bir ülkenin sömürücü sınıfları da, kendi çıkarlarının tehdit altında olmasından dolayı saldırgan emperyaliste karşı direnebilirler. İşgale uğrayan bir ülkede işgale karşı çok çeşitli sınıflar savaşır. Ama her sınıfın işgale karşı savaşırken gerekçesi ayrıdır. Bu, tamamen o sınıfın çıkarları ile ilişkilidir. Son yayınlanan broşürde bu gerçek reddedilmekte ve şöyle yazılmaktadır :

«Türk hakim sınıfı Kürdistan'ı sömürdüğü ölçüde iki süper devletten bağlarını kesebilir mi? Bunlara karşı mücadele etmesi mümkün müdür?» (s. 5)

Bir başka yerde ise şöyle yazılmaktadır

«Türkiye'nin iki süper devlete karşı mücadele etmesi ve tüm ilişkilerini kesebilmesi için Kürdistan üzerindeki emellerinden vazgeçmesi lazımdır.» (s. 15)

Aslında bu satırları «Türkiye ancak sosyalist olursa Rusya'ya karşı direnebilir» şeklinde de değiştirebiliriz. Çünkü Türkiye'de iktidar toprakağalarının ve burjuvazinin elinde oldukça, bunların Kürdistan üzerinde birtakım emelleri de olacaktır. Bu durumda Türkiye'nin Rusya'ya karşı direnme ihtimali yok mudur?

Türk hakim sınıflarının Rusya'ya karşı direnmek zorunda olmalarının bir maddi temeli vardır. Türk hakim sınıfları bir Üçüncü Dünya ülkesinin hakim sınıflarıdır. Çıkarları siyasi bağımsızlığına sahip bir ülkenin varlığını devam ettirmesindedir. Hatta Üçüncü Dünya ülkelerinin her alanda daha bağımsız hareket etme eğilimine uygun olarak, Türk milli burjuvazisinin çıkarları da, emperyalizmden daha bağımsız hareket etme yönündedir. İşte durumu bu olan Türkiye bugün sömürgeleştirilmek tehdidi altındadır. Türkiye'nin sömürgeleştirilmesi, Türk hakim sınıflarının çıkarlarının da ortadan kalkma tehlikesiyle karşı karşıya kalması demektir. Hakim sınıfların Türkiye'yi sömürgeleştir-

mek isteyen Rusya'ya karşı direnmelerinin maddi temeli budur.

«Eğer» diyor Kawacılar «Türk hakim sınıfları halkı sömürmekten vazgeçerlerse Rusya'ya karşı direnebilirler». Keyfi bir tutum ancak bu kadar olabilir. Eğer sömürüden vazgeçerlerse burjuva veya toprakağası olamazlar. Böyle bir şey de olamayacağına göre, niye bu meseleyi tartışıyoruz? Proletaryadan başka kimse Rusya'ya karşı direnemez diyelim, derdimizi daha açık anlatmış oluruz.

Kawacılar bizim, «Türk hakim sınıflarının menfaat peşinde koşmayacağını düşünmek» hastalığına tutulduğumuzu yazmaktadırlar. Bu iddia, onların idealist mantıklarının ürünüdür. Türk hakim sınıfları menfaat peşinde koşmaktan vazgeçeceklerinden değil, tam tersine kendi menfaatlerini savunmak zorunda oldukları için Rusya'ya direneceklerdir. Bu durumda, Rusya'ya karşı direnme noktasında halkın menfaatleri ve hakim sınıfların menfaatleri birleşmektedir. İkinci Dünya Savaşında ÇKP'nin ve Guomindang'ın menfaatlerinin birleşmesi gibi. Hitler'e karşı Amerika'nın ve sosyalist Sovyetlerin menfaatlerinin birleşmesi gibi.

Peki hakim sınıfların halka baskı yapmalarının, halkı ağır bir sömürüye uğratmalarının Rusya'ya karşı direnmeye zararı yok mudur? Elbette vardır. Bir halkın ağır sömürü ve baskı altında olması onun direnme gücünün tahrip olması demektir. Bu bakımdan Türk hakim sınıfları halkı ne derece ağır bir baskı altında tutarlarsa, Rusya'ya karşı koyabilme imkanlarını o derece zayıflatmış olacaklardır. Halka ne derece özgürlük tanırlarsa, Rusya'ya direnme imkanlarını o derece artırmış olacaklardır.

Kawacıların bu konudaki anlayışlarının bir yönü de, hakim sınıfların halkı ağır bir baskıya tabi tutmalarının mukadder olduğu düşüncesidir. Halbuki bugün bu baskı ve sömürüye karşı mücadele devrimci bir görevdir. Bu mücadele sonucu halk birtakım mevziler kazanabilir ve Rusya'ya karşı mücadelede daha elverişli şartlar elde edebilir. Artan savaş tehlikesi hakim sınıfların halka taviz vermeleri açısından uygun zemini yaratmaktadır.

Kawa'nın ise böyle bir şeyi düşünmek gibi bir meselesi yoktur. Onlar, hakim sınıflar sömürücü olmaktan çıkar mı çıkmaz mı tartışması yürütecek kadar gerçeklerden kopmuşlardır. Oysa tarih çeşitli sömürücü sınıfların kendi menfaatlerini korumak için yabancı istilacılara karşı direndiğinin örnekleri ile doludur.

Proletarya her türlü sömürüye karşı olduğu için emperyalizme karşı savaşır. Bazı sınıflar ise her türlü sömürüye karşı değildirler. Hatta kendileri de sömürücüdürler. Ama bu sınıflar işgale ve sömürgeciliğe karşıdırlar. Bunun için emperyalizme karşı savaşabilirler. Yani emperyalizme karşı savaşın gerekçesi her sınıf için, her zaman aynı değildir. Kawacılar ise böyle düşünmedikleri için Rusya'ya karşı direnebilecek unsurları kendileri ile sınırlamışlardır.

Türkiye, İran ve Irak'ın Birliği Meselesi

Biz Rusya'ya karşı birlik siyasetini savunuyoruz. Ortadoğu devletlerinin Rusya'ya karşı birliği ise bugün gittikçe özel bir önem kazanıyor. Bundan dolayıdır ki bölge ülkelerinin birliği doğrultusunda atılan adımları sevinçle karşıladık. Broşürü yazanlar bizim bu konudaki tutumumuza saldırıyorlar.

«TİKP birçok yayınında bu üç ülkenin birliğinin Rusya'yı hedeflediğini ileri sürüyor ve varolan gerçekle, olmasını istediği durumu birbirine karıştırıyor. Türkiye hükümetinin tavrına baktığımızda bunun hiç de Rusya'ya karşı tavır olduğu söylenemez. Aksine her geçen gün kölelik antlaşmalarını çoğaltarak teslimiyete doğru yol almıştır. Türkiye'nin İran ya da Irak'la birliği ise yıllardan beri devam eden siyasetin aynısı olan Kürdistan halkının bağımsızlık mücadelesini ortadan kaldırmaya yöneliktir.» (s. 11)

Her şey maddi bir temel üzerinde yükselir. Eğer herhangi bir şeyin varlık sebebi olan şartlar oluşmuşsa, o şey ortaya çıkacaktır. Üç ülkenin birliği meselesi de böyledir. Üç ülkenin birliğinden neden bahsediyoruz? Çünkü üç ülkenin de varlığına kasteden bir tehlike vardır. Ve bu tehli-

ke artmaktadır. Üç ülkenin bu tehlike karşısında birleşmekten başka yapacakları bir şey yoktur. Yani ya ayrı ayrı kalıp yok olacaklardır, ya da ortak tehlikeye karşı birleşme yoluna gideceklerdir. Biz, zaman zaman aksi yönde gelişmeler olsa da sonuç olarak bu ülkelerin ikinci yolu tutmak zorunda olduklarını, şartların onlara başka yol bırakmadığını söylüyoruz.

Halihazırda birlik yönünde olan eğilimlerin kime karşı olduğu meselesini ele alalım. Bu soruya cevap verebilmek için bölge ülkelerine yönelen tehdidin bugün nereden geldiğine bakmak gerekir.

Tehdit Rusya'dan mı gelmektedir, yoksa bağımsız bir Kürt hareketinden mi? Bu üç ülkenin birliği «yıllardan beri devam eden siyasetin aynısı olan Kürdistan halkının bağımsızlık mücadelesini ortadan kaldırmaya yöneliktir» şeklindeki ifadeler, gerçeğe dayanmayan metafizik bir anlayışın ürünüdür. Son yıllarda dünya büyük altüst oluşlar yaşadı. Bölge devletleri tamamen yeni durumlarla karşı karşıya geldiler. Bugün gittikçe ağırlaşan bir Sovyet baskısı sözkonusudur. Gerçeği hiç araştırmadan «Birlik eğilimi yıllardan beri hep Kürtlere karşı olmuştur. Bugün de aynen devam etmektedir» demek ciddi olmayan bir tutumdur.

Talabani'nin kışkırtmalarını artırdığı ve KDP'yle çatışmaya girdiği 1978 yılında Türkiye, İran ve Irak arasında birtakım görüşmeler olmuş ve biz bu görüşmeleri olumlu bir adım olarak görmüştük. Broşürün saldırdığı konu budur. Halbuki o sıralardaki gelişmeler durup dururken olmamıştı. Ortada bu devletlere yönelen bağımsız bir Kürt hareketi de yoktu. Gelişmeler Talabani'nin kışkırtmalara girişmesi ile başladı. Bölge ülkeleri arasındaki görüşmeler ve ortaya çıkan birlikte hareket etme eğilimi tamamen bu mesele ile ilgili idi. Nitekim bu görüşmelerden en çok Rusya rahatsız oldu. «Bizim Radyo» 10 ve 19 Nisan 1979 tarihli yayınlarında Türkiye ile Irak arasında yapılan görüşmelere saldırıyordu.

Kawa, genel olarak sözkonusu olduğu zaman kabul ettiği gerçekleri, ülkemiz sözkonusu olduğu zaman reddetmek-

tedir. Örneğin Kawa'nın Üçüncü Dünya ülkelerinin birliği konusundaki mantığı şudur: 'Üçüncü Dünya ülkelerinin birliği mi? Bu çok iyi bir şeydir. Türkiye, İran, Irak ve Suriye'nin birliği mi? Her ne kadar bu ülkeler Üçüncü Dünya ülkeleri ise de, bunların birliğinin iyi olmasına imkan yoktur. Çünkü bu ülkelerde Kürtler yaşamaktadır. Ve zaten bu ülkelerin gözleri Kürtleri ezmekten başka bir şey görmemektedir.'

Bütün mesele Üç Dünya Teorisini kavrayıp kavramamaya gelip dayanmaktadır. Dünya devriminin yolunu bize gösteren Üç Dünya Teorisi, tek tek meselelerin çözümü için de bize sağlam bir perspektif veriyor. Kawacıların meselesi böyle bir perspektiften yoksun olmalarıdır.

Türkiye'nin Devlet Bağımsızlığı

Kawacılar, Üçüncü Dünya ülkelerinin devlet bağımsızlığının ne anlama geldiğini kavrayamadıkları için, bu ülkelerin birliğini de anlamamışlardır. Broşürde Türkiye'nin devlet bağımsızlığı için şunlar yazılmaktadır:

«Türkiye halkının bağımsızlık anlayışı emperyalizmin çizdiği suni sınırları koruma anlayışı üzerine temellenemez.» (s. 5)

Emperyalizme karşı bir savaşın sonucu çizilen sınırlar ne zamandan beri, emperyalizm tarafından çizilen suni sınırlar oldu? Kurtuluş Savaşını inkar Kawacıların bugün geldiği noktadır. TİKP'yle kendi arasına sınır çekme gayreti, Kawa'yı gittikçe gericileştiriyor. İyi olan her şeyi terketmeye zorluyor. Kawa iyi olan her şeyi terkederken, yeni bir şey savunmuyor. Eski revizyonist tezlere sarılıyor. Örneğin Kawacıların Kurtuluş Savaşı hakkında söyledikleri bundan birkaç yıl önce «Özgürlük Yolu» tarafından şöyle ifade edilmişti:

«İsmet Paşa ile Lord Curzon'un Lozan'da Kürt sorunu üzerine tartışmaları, bir kurtla bir panterin, bir kuzunun kaderi üzerinde tartışmalarına benzer. Her iki taraf da

kendi midesine indiği takdirde kuzunun daha mutlu olacağı kanaatindedir.» (Sayı 23, s. 15)

Anlayış olarak Kawa'nın söyledikleri ile «Özgürlük Yolu»nun söyledikleri arasında bir fark yoktur. İkisi de Kurtuluş Savaşını reddetmektedirler.

Kawacıların «emperyalizmin çizdiği suni sınırları koruma» diye suçladığı şey, Türkiye'nin devlet bağımsızlığını koruma uğruna mücadeledir. Devlet bağımsızlığının ne anlama geldiği üzerinde durmak gerekiyor. Türkiye'nin devlet bağımsızlığı, emperyalizme karşı, mevcut sınırlar üzerinde devlet egemenliğinin sağlanmasıdır.

Kawacılar daha önce de birçok yazılarında Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesinin Kürtlerle bir ilgisinin olmadığını yazmışlardı. Yani onlara göre Türkiye'nin devlet bağımsızlığı Sivas'ın batısı için sözkonusudur. Şimdi bu görüşlerini Türkiye'nin mevcut sınırlarının emperyalizm tarafından çizildiği iddiası ile temellendirmeye çalışmaktadırlar. Kurtuluş Savaşını inkar etmek olsun, Türkiye'nin devlet bağımsızlığını koruma mücadelesini reddetmek olsun, aynı şeyden, yani anti-emperyalizm perspektifinden yoksun olmanın sonucudur.

Türkiye'nin devlet bağımsızlığının Kürtleri ilgilendirip ilgilendirmediğini anlamak için, devlet bağımsızlığını koruma ve geliştirme mücadelesinin muhtevası üzerinde duralım. Milli bağımsızlığı korumak ve pekiştirmek, hegemonyacılığa karşı mücadele etmek, devlet egemenliğini ve milli zenginlikleri korumak, milli ekonomiyi geliştirmek, eşitlik ve karşılıklı yarar temelinde diğer ülkelerle ilişkileri geliştirmek vb. ülkelerin bağımsızlık isteğinin unsurlarıdır. Bütün bu konularda verilen mücadeleler, emperyalizme darbe vurmakta ve emperyalizmi geriletmektedir. Dolayısıyla bu mücadeleler, kurtuluşları emperyalizme karşı mücadeleden geçmekte olan ezilen milletlerin de yararınadır. Nitekim böyle olduğu içindir ki bugüne kadar devletlerin bağımsızlık mücadelesine saldıranlar ezilen milletler değil, hegemonyacı emperyalist devletler olmuştur.

Bundan dolayı Türkiye'nin devlet bağımsızlığı uğruna

yürüttüğü mücadele aynı zamanda Kürtlerin de mücadelesidir. En azından bu açıdan düşünmek bile meseleyi berraklığa kavuşturur. Emperyalizmin sıkı denetimi altında olan bir Türkiye mi Kürtlerin yararınadır, yoksa emperyalizmle ilişkilerin zayıfladığı ve emperyalizme karşı mücadelenin yükseldiği bir Türkiye mi?

1900'lerden bu yana emperyalizm ile ülkemiz arasındaki ilişkiler bu meseleye yeterince ışık tutuyor. Emperyalizme karşı mücadelenin yükseldiği yıllar Kürtler üzerindeki baskıların hafiflediği, emperyalizmle ülke yönetimleri arasındaki ilişkilerin arttığı yıllar ise Kürtler üzerindeki milli baskının ağırlaştığı yıllardır. Bu neden böyledir? Çünkü Türkiye'deki ezilen milliyet meselesi bugün esas olarak Türkiye'nin emperyalizme bağımlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Broşürü yazanların anlayışını doğru kabul edersek sonuç ne olacaktır? Bu durumda Rusya'nın Doğuda kışkırtmalara girişmesi hatta doğrudan müdahale etmesi Türkiye'nin iç işlerine karışmak olmayacaktır. Çünkü Kawacılara göre Türkiye'nin devlet bağımsızlığını koruması Sivas'ın batısı için sözkonusudur. Gene Türkiye'nin Doğuda Rusya'nın faaliyetlerine karşı alacağı bir tedbir, bağımsızlığını korumak için alınmış bir tedbir değil, kendisi ile ilgili olmayan bir yere yapılmış bir müdahale olacaktır.

Emperyalistler geri ülkelere hep bu tür gerekçelerle müdahale etmişlerdir. Bugün de Türkiye'nin devlet bağımsızlığını korumak uğruna mücadelenin Doğu bölgesini kapsamadığı şeklindeki bir görüş en fazla Brejnev'in desteğini kazanacaktır.

Başta da belirttiğimiz gibi herhangi bir devletin, devlet bağımsızlığından anladığımız şey, o devletin kendi sınırları üzerinde egemenlik hakkıdır. Bu hak emperyalizme karşı bir haktır. Çünkü devletlerin egemenliklerini yok etmek isteyen emperyalizmdir. Emperyalizm ilhak eğilimidir.

Yanlış olan, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına karşı mevcut sınırları savunmaktır. Ama Kawacıların me-

selesi bu değildir. Kawacılar mevcut sınırların emperyalizme karşı savunulmasının yanlış olduğunu söylemektedirler. Bu emperyalizme karşı mücadeleyi reddetmektir.

*
**

Kawacılar bugün görevin «milli devrim»i başarmak olduğunu, bundan başka bir yol izlemenin emperyalizme teslimiyet olacağını söylüyorlar (s. 6). Bölge devletlerini esas alan bir mücadeleden vazgeçmek neden emperyalizme teslimiyet olsun? Bölge devletleri emperyalist devletler midir?

Gözümüzü bölge devletlerine değil, emperyalizme dikmemiz gerekiyor. Bugün gericiliğin merkezi haline gelen Rusya'yı esas alan bir mücadele perspektifi meselenin doğru bir şekilde çözümünü sağlar. Milli meselenin çözümü de sosyal-emperyalizmi esas alan bir mücadeleye bağlıdır.

Bugün Türkiye'de ancak Rusya'yı hedef almayan bir mücadele emperyalizme teslimiyet niteliğini taşıyabilir. Türkiye'yi esas mücadele hedefi olarak tespit edenlerin ise, Rusya'ya direnmelerine imkan yoktur.

IV
SONUÇ

Proletarya hareketi uzun yıllar Türkiye'de proleter devrimcilerin birliğini sağlamak için çalıştı. Revizyonizme karşı Türkiye'nin gerçeklerine dayanan açık bir ideolojik mücadele yürüttü. Proleter devrimciler bu mücadeleler sonucu büyük ölçüde TİKP saflarında toplandılar. Sosyal-emperyalizme karşı mücadelenin güçlü bir çekirdeğini oluşturdular.

Güneydoğu Anadolu'da proleter devrimcilerin birliği henüz gerçekleşmemiştir. Bugün artık bu meselenin de çözülmesi gerekmektedir. Ayrı durmak doğru mudur? Bölünmüşlük kime hizmet etmektedir? Türkiye halkının karşı karşıya bulunduğu tehlikeler bu sorulara açık cevap getirmektedir. Bugün artık devrimciler arasında bölünmüşlüğün devam ettiği her gün, birinci olarak sosyal-emperyalizme, ikinci olarak sosyal-emperyalizmin emrindeki gerici burjuva milliyetçiliğine gittikçe artan bir şekilde hizmet eder hale gelmiştir.

Kürt milliyetinden devrimcilere düşen görev nedir? Burjuva milliyetçiliğinin peşine takılmak mı, yoksa enternasyonalizm bayrağını yükseğe kaldırmak mı? Devrimcilerin bayrağı şüphesiz ki milliyetçilik bayrağı değil, enternasyonalizm bayrağıdır. Enternasyonalizm, milli düşmanlıklar yerine sınıf kardeşliğini gösteriyor. Milli ayrılıklar yerine başta çeşitli milliyetlerden proleterlerin olmak üzere bütün halkın birliğini emrediyor. Bugün görev, sınıfın ve halkın birliği ilkelerine sımsıkı sarılmaktır. Rusya'nın geri-

ci milliyetçiliği körüklediği bugünkü şartlarda bu görev büyük önem kazanmaktadır.

Rusya saldırıya geçmiştir. O, bu saldırının teorisini de yapmıştır. Moskova'ya göre bugün devrim gündemdedir. Türkiye, İran, Pakistan «zayıf halka»lardır. Rusya bu teorilerle aynı zamanda yaklaşan savaşı gözlerden gizlemeye çalışıyor. Bu şekilde halkların uyanıklığını köreltmek, savaşa karşı hazırlığı engellemek ve savaşa karşı mücadele temelinde birliği baltalamak istiyor. Devrimciler Rusya'nın bu planlarına, birlik bayrağına sarılarak cevap vermelidirler. Birlik savaşa karşı hazırlanmanın temel şartıdır. Rusya'dan kaynaklanan «devrim gündemdedir» teorisi reddedilmelidir.

Bugün iki yol vardır. Birincisi bölünme ve parçalanma yoludur. Bu yolun arkasında Rusya vardır. Rusya bölge ülkelerini bölmeye ve bölgedeki milliyetleri birbirine düşürmeye çalışmaktadır. Halk içindeki her türlü ayrılığı kışkırtmakta, devrimcileri de bölmek istemektedir.

Rusya'nın tutumu bize ne yapmamız gerektiğini öğretmektedir. Rusya bölücülüğü kışkırtıyorsa biz birliği savunmalıyız. Bunun ilk adımı proleter devrimcilerin birliğini gerçekleştirmektir. Bu adım, halk içinde birliği, milliyetler arasında birliği, bölge ülkeleri arasında birliği gerçekleştirmenin sağlam bir temeli olacaktır.

Türkiye'de enternasyonalizm bayrağı yıllardır dalgalanıyor. Proleter devrimciler çeşitli dönemeçlerde hakim millet şovenizmine karşı en önde mücadele vererek, bu bayrağı her şart altında yüksekte tutacaklarını ispatladılar. Bütün bu dönem boyunca emperyalizme karşı mücadeleyi baş köşeye oturtarak tüm dünya halklarının menfaatlerini her şeyin üstünde tutan anlayışlarını gösterdiler. Proleter devrimciler, 1970'lerde milli zulmün arttığı şartlarda, tek başlarına milli baskıya karşı çıktılar ve ulusların kaderlerini tayin hakkını savundular. Bu tutumlarını daha sonra hapishanelerde ve mahkemelerde devam ettirdiler. 1974'te herkesin Türk şovenizminin peşine takıldığı şartlarda Kıbrıs'ın işgaline karşı çıkarak enternasyonalist tutumlarını bir kere daha ortaya koydular. Ve nihayet 1960'lardan bu yana Ame-

rikan emperyalizmine, 1975'lerden sonra saldırgan emperyalist Rusya'ya karşı mücadelede taviz vermeyen tutumlarıyla tüm dünya halklarının enternasyonal davasına olan bağlılıklarını ispatladılar. Proleter devrimcilerin enternasyonalist tutumu her olayda denenmiştir.

Bu enternasyonalist tutum bugün güven veriyor. Yurdumuzun bütün milliyetlerden devrimcilerini proletarya bayrağı altında topluyor. Bütün devrimcilerin görevi bu gelişmelere omuz vermektir. Rusya'nın hegemonyacı emperyalist faaliyetlerine darbe vuracak tutum budur.

Rus sosyal-emperyalizminin kışkırttığı savaşa ve revizyonizme karşı başta işçi sınıfı olmak üzere bütün halkımızın birliği gerçekleştirilmelidir. Sosyal-emperyalizmin milli düşmanlık ve bölücülük bayraklarını yere çalmak, emperyalizme karşı mücadele ve sınıfın birliği bayraklarını hep beraber yükseklere kaldırmak bugünün devrimci görevidir.

Türkiye'de çeşitli revizyonist ve milliyetçi Kürt akımları «sömürge teorisi»ni savunmakta ve bu teoriyi ayrılıkçılığa temel yapmaktadırlar. Ancak «sömürge teorisi»ni Denge Kawa gibi Marksizm kılıfı altında savunmaya çalışanlar da vardır. Denge Kawa'nın revizyonist ve milliyetçi akımlara benzer tutum içinde olması «sömürge teorisi»nden kaynaklanmaktadır.
Hangi kılıf altına sokulursa sokulsun, «sömürge teorisi»nin, Marksizm ile revizyonizm arasında bir ayrım çizgisi oluşturduğu karartılamaz. Bu ayrım çizgisini berrak hale getirmeyi önemli bir görev olarak görmekteyiz. Bu görevin yerine getirilmesi aynı zamanda Rusya'nın Türkiye üzerindeki emellerine de set çekecektir. Yayınevimiz işte bu nedenle, elinizdeki kitabı yayınlamaktadır. Kitap üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde «sömürge teorisi»nin eleştirisi yapılmakta, ikinci bölümde Denge Kawa grubunun tezleri ele alınmakta, üçüncü bölümde ise Kürt meselesi Rusya'ya karşı mücadele görevi açısından değerlendirilmektedir.

70 Lira